T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

ANADİLİ ARAPÇA OLAN B1-B2 DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENİCİLERİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENİRKEN YAPTIKLARI SÖZCÜKSEL HATALAR

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Manal ŞERKAVİ

KOCAELİ 2023

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

ANADİLİ ARAPÇA OLAN B1-B2 DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENİCİLERİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENİRKEN YAPTIKLARI SÖZCÜKSEL HATALAR

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Manal ŞERKAVİ

Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇEVİRME

KOCAELİ 2023

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

ANADİLİ ARAPÇA OLAN B1-B2 DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENİCİLERİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENİRKEN YAPTIKLARI SÖZCÜKSEL HATALAR

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Manal ŞERKAVİ
Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 10.05.2023 /14

KOCAELİ 2023

ÖNSÖZ

Ders döneminde ve tez yazım sürecinde fikir ve düşünceleriyle yolumu aydınlatan, her zaman sabırla bana yardımcı olan, bu zorlu sürecin her aşamasında bana destek olan ve hayatımda derin izler bırakan kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇEVİRME'ye teşekkürü bir borç bilir en derin şükranlarımı arzederim.

Özellikle ders döneminde bilgi ve birikimleriyle çok istifade ettiğim, fikirleriyle ufkumu açan ve her zaman bana destek olan değerli hocalarım Doç. Dr. Dilek FİDAN'a ve Dr. Öğr. Üyesi Şenel GERÇEK'e minnet ve şükranlarımı sunarım. Aynı zamanda tezimin uygulama kısmının hazırlamasında özellikle kurumdan izin alınması vb. detaylarda anlayış göstererek desteğini hiç esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAÇKESEN'e teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimimde hiçbir zaman benden desteğini esirgemeyen, hal ve hareketleriyle bana örnek olan ve birçok deneyim ve tecrübe kazanmamı sağlayan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Bağdagül MUSA'ya da teşekkürü borç bilirim.

Son olarak, çok yoğun oldukları zamanlarda bile bu zorlu süreçte hep beni düşünen, rahat edebilmem için ellerinden geleni yapan, maddi manevi desteklerini hiç benden esirgemeyen değerli aileme, annem, babam ve kardeşlerime teşekkürlerimi sunar ve tüm başarılarımı onlara ithaf ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **I**
İÇİNDEKİLER ..... **II**
ÖZET ..... **V**
ABSTRACT ..... **VI**
TABLO LİSTESİ ..... **VII**
GRAFİK LİSTESİ ..... **VIII**
ŞEKİL LİSTESİ ..... **IX**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. PROBLEM DURUMU **2**
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI **3**
1.3. ARAŞTIRMANIN ALT AMAÇLARI **3**
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ **3**
1.5. HİPOTEZLER **4**
1.6. SINIRLILIKLAR **4**
1.7. TANIMLAR **5**
1.8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR **5**
1.8.1. Yabancı Dil Öğrenen Öğrenicilerin Yazmada Yaptıkları Hatalar İle İlgili Çalışmalar **6**
1.8.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Anadili Arapça Olan Öğrenicilerin Yazmada Yaptıkları Hatalar İle İlgili Çalışmalar **7**
1.8.3. Yabancı Dil Öğrenen Öğrenicilerin Yazmada Yaptıkları Sözcüksel Hatalar İle İlgili Çalışmalar **9**

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE **12**
2.1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE ANADİLİN ETKİSİ **12**
2.2. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE AKTARIM OLGUSU **13**
2.3. AKTARIM TÜRLERİ **14**
2.3.1. Olumlu Aktarım **14**
2.3.2. Olumsuz Aktarım **14**
2.4. KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ **15**
2.5. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE HATA ÇÖZÜMLEMESİ YÖNTEMİ **17**
2.5.1. Hata ve Yanlış Kavramlarının Tanımlanması **17**
2.5.2. Hata Çözümlemesi **18**
2.5.3. Hataların Toplanması **19**
2.5.4. Hataların Belirlenmesi **20**
2.5.5. Hataların Sınıflandırılması **20**
2.5.6. Hata Türlerinin Açıklanması **21**
2.5.7. Diller Arası Hatalar (Interlingual) **22**
2.5.7.1. **Anadilden Kaynaklanan Olumsuz Aktarım Hataları** **22**
2.5.7.2. Dilsel Özellikleri Açısından Hatalar **22**
2.5.7.3. Dil İçi Hatalar (İntralingual Errors) **23**
2.5.8. Hataların Değerlendirilmesi **25**
2.6. SÖZCÜKSEL HATALAR TAKSONOMİSİ **25**

2.6.1. Biçimsel Hatalar (Formal Errors) 26
2.6.1.1. Hatalı Sözcük Oluşturma (Formal misselection) 27
2.6.1.2. Hatalı biçimlendirme (Misformation) 28
2.6.1.3. Sözcüksel Bozulma (Distortions) 29
2.6.2. Anlamsal Hatalar (Semantic errors) 30
2.6.2.1. Anlam İlişkilerinde Yapılan Hatalar (Confusion of Sense Relations) 31
2.6.3. Yakın Anlamlılık (Using a wrong near synonym) 31
2.6.3.1. Eşdizimlilik Hataları (Collocation errors) 32
2.6.3.2. İkili Adlandırma (İrreversible binomial): 32
2.6.3.3. Üslup (Stylistic) 33
2.7. YAZMA BECERİSİ 33
2.7.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Becerisi 35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ 37
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ 37
3.2. ÇALIŞMA GRUBU 37
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI 38
3.3.1. Sınav Kâğıdı ve Yazma Ödevleri 38
3.4. VERİLERİN ANALİZİ 38
3.5. HATALARIN BELİRLENMESİ VE SUNULMASI 40
3.6. TUTARLILIK VE TEYİTEDİLEBİLİRLİK 41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR 42
4.1. B1 DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENİCİLERİNİN YAPTIKLARI BİÇİMSEL VE ANLAMSAL HATALAR 42
4.1.1. Biçimsel Hatalara İlişkin Bulgular 42
4.1.1.1. Hatalı Sözcük Oluşturma Kategorisine İlişkin Bulgular 42
4.1.1.2. Hatalı Biçimlendirme Kategorisine İlişkin Bulgular 45
4.1.1.3. Sözcüksel Bozulma Kategorisine İlişkin Bulgular 49
4.1.2. Anlamsal Hatalara İlişkin Bulgular 55
4.1.2.1. Anlam İlişkileri Kategorisine İlişkin Bulgular 55
4.1.2.2. Eşdizimlilik Kategorisine İlişkin Bulgular 57
4.1.2.3. Üslup Kategorisine İlişkin Bulgular 62
4.2. ANADİLİ ARAPÇA OLAN B2 DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENİCİLERİNİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENİMİNDE YAZMADA YAPTIKLARI BİÇİMSEL ve ANLAMSAL HATALAR 65
4.2.1. Biçimsel Hatalara İlişkin Bulgular 65
4.2.1.1. Hatalı Sözcük Oluşturma Kategorisine İlişkin Bulgular 65
4.2.1.2. Hatalı Biçimlendirme Kategorisine İlişkin Bulgular 67
4.2.1.3. Sözcüksel Bozulma Kategorisine İlişkin Bulgular 68
4.2.2. Anlamsal Hatalara ilişkin Bulgular 71
4.2.2.1. Anlam İlişkileri Kategorisine İlişkin Bulgular 71
4.2.2.2. Eşdizimlilik Kategorisine İlişkin Bulgular 72
4.2.2.3. Üslup Kategorisine İlişkin Bulgular 75

4.3. ANADİLİ ARAPÇA OLAN ÖĞRENİCİLERİN TÜRKÇE ÖĞRENİMİNDE YAPTIKLARI SÖZCÜKSEL HATALARIN KAYNAKLARI 77
4.3.1. B1-B2 Düzeyindeki Öğrenicilerin Yaptıkları Hata Kaynaklarına İlişkin Bulgular 77
SONUÇ VE TARTIŞMA 79
ÖNERİLER 86
KAYNAKÇA 88
EKLER 93

ÖZET

Bu araştırmanın amacı B1ve B2 düzeyinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen anadili Arapça olan öğrencilerin yazılı anlatımlarında yaptıkları sözcüksel hataları betimlemektir. Bu amaç doğrultusunda, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde öğrenim gören B1 düzeyinden 24, B2 düzeyinden 17 öğrenici olmak üzere toplamda 41 öğrenicinin sınav kağıtları ve ders dönemlerinde öğrenicilere verilmiş olan ödevlerden 68 metin toplanmıştır. Bu metinlerde 4459 sözcük incelenmiştir. Elde edilen veriler, Carl James (1998)'in tasarladığı 20 kategoriden oluşan sözcüksel hatalar taksonomisine (Lexical Errors Taxonomy) göre sınıflandırılmış ve çözümlenmiştir.

Yapılan çözümlemeler sonucunda, B1 düzeyindeki öğrencilerin %63,96'sının biçimsel hata, %36,04'ünün anlamsal hata ve B2 düzeyindeki öğrencilerin ise %64.08'inin biçimsel hata, %35,92'nin anlamsal hata yaptıkları görülmüştür. B1-B2 düzeyinde "biçimsel hatalar" kategorisinde en çok yapılan hata hatalı ses seçiminden, "anlamsal hatalar" kategorisinde en çok yapılan hata ise hatalı sözcük seçiminden kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle, B1 düzeyindeki öğrenicilerin yapmış oldukları hataların, tür açısından, B2 düzeyindeki öğrenicilerin yaptıkları hatalarla aynı olduğu görülmüştür. Bunun yanında B1-B2 düzeyinde yapılan hataların ana kaynağına bakıldığında ise en çok hedef dilden kaynaklı hatalar olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, anadili Arapça olan öğreniciler, B1-B2 düzeyi, hata çözümlemesi, hatalar taksonomisi, ilk harflerini büyük yaz), diller arası hatalar, dil içi hatalar.

ABSTRACT

The aim of this research is to identify and analyze the lexical errors made by Arabic-speaking learners at the B1-B2 level who are learning Turkish as a foreign language, to present the frequency and percentage distribution of error rates, and to provide appropriate recommendations for Turkish language teaching based on the data obtained and error distributions. In this context, a total of 68 texts were collected from 41 learners, including 24 at the B1 level and 17 at the B2 level, from the Turkish Language Education and Instruction Application and Research Center at Istanbul Sabahattin Zaim University, including exam papers and assignments given to learners by instructors during the semester. The lexical errors made by learners were identified and classified using error analysis method. Content analysis technique, which is one of the qualitative research methods, was used in the study. The obtained data were classified and analyzed according to the taxonomy of lexical errors consisting of 20 categories designed by Carl James (1998). As a result of the analysis, it was found that Arabic-speaking learners who are learning Turkish as a foreign language made a total of 557 errors. As a result of the analyzes made, it was seen that 63.96% of the students at B1 level made formal errors, 36.04% of them made semantic errors, and 64.08% of students at B2 level made formal errors and 35.92% made semantic errors. At the B1-B2 level, it was determined that the most common error in the "formal errors" category was due to incorrect sound selection, and the most common error in the "semantic errors" category was due to incorrect word selection. Based on these results, it was seen that the errors made by the B1 level learners were the same as the B2 level learners in terms of type. In addition, when the main source of the errors made at the B1-B2 level is examined, it has been determined that the errors originating from the target language are the most common.

Keywords: Turkish for foreigners, Arabic-speaking learners, B1-B2 level, error analysis, error taxonomies, interlingual errors, intralingual errors.

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. B1 Düzeyi "Hatalı Sözcük Oluşturma" Hataları 43
Tablo 2. B1 Düzeyi "Hatalı Biçimlendirme" Hataları 46
Tablo 3. B1 Düzeyi "Sözcüksel Bozulma" Hataları 50
Tablo 4. B1 Düzeyi Anlam İlişkilerinde Yapılan Hatalar 56
Tablo 5. B1 Düzeyi Eşdizimlilik Hataları 57
Tablo 6. B1 Düzeyi Üslup Hataları 62
Tablo 7. B2 Düzeyi "Hatalı Sözcük Oluşturma" Hataları 65
Tablo 8. B2 Düzeyi "Hatalı Biçimlendirme" Hataları 67
Tablo 9. B2 Düzeyi "Sözcüksel Bozulma" Hataları 68
Tablo 10. B2 Düzeyi Anlam İlişkilerinde Yapılan Hatalar 71
Tablo 11. B2 Düzeyi Eşdizimlilik Hataları 72
Tablo 12. B2 Düzeyi Üslup Hataları 75
Tablo 13. B1 Düzeyindeki Toplam Hatalar ve Yüzdelik Dilimi 79
Tablo 14. B2 Düzeyindeki Toplam Hatalar ve Yüzdelik Dilimi 80

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. B1 Düzeyi Biçimsel Hataların Yüzdelik Dağılımı..... 55
Grafik 2. B1 Düzeyi Anlamsal Hataların Yüzdelik Dağılımı..... 64
Grafik 3. B2 Düzeyi Biçimsel ve Anlamsal Hataların Yüzdelik Dağılımı..... 76
Grafik 4. B1 Düzeyi Diller Arası ve Dil içi Hataların Yüzdelik Dağılımı..... 77
Grafik 5. B2 Düzeyi Diller Arası ve Dil içi Hataların Yüzdelik Dağılımı..... 78

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Olumsuz Aktarım Türleri 15
Şekil 2. Diller Arası Olumsuz Aktarım 15

GİRİŞ

Amacı, Türkçe öğrenen B1-B2 düzeyinde anadili Arapça olan öğrenicilerin yazılı anlatımlarında yaptıkları sözcüksel hataları tespit ederek, bu hataların analizlerini yapmak ve ardından bunların kaynak ve nedenlerini belirlemek olan bu çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, hipotezleri, sınırlılıkları açıklanmış ve araştırmadaki sık kullanılan kavramlar tanımlanmıştır. İkinci bölümde alanyazın çerçevesinde hata çözümlemesi yöntemi, sözcüksel hatalar taksonomisi kavramlarına değinilmiş ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde araştırmanın yöntemi, modeli ve örneklemi, araştırmanın veri toplama araçları ve verilerin analizi yer almıştır. Araştırmanın dördüncü bölümünde bulgulara yer verilmiş ve araştırmanın son bölümünde ise bulgular çerçevesinde ulaşılan sonuçlar sunulmuş ve yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. PROBLEM DURUMU

Dil öğrenenlerin yaptıkları hataları inceleyen araştırmacılar, en çok sözcüksel hatalar yapıldığını tespit etmiştir (Grauberg, 1971: s.70 ; Ellis, 1994: s.61; Bölükbaş, 2011: s.1357; Elturan, 2019: s. 114). Hatalı sözcük seçimi, sözcüğün hatalı bağlamlarda kullanımı, sözcüğün hatalı formunun kullanımı, sözcüğün hatalı yazımı, gibi hatalar, sözcüksel hatalara verilebilecek örneklerdendir. Bu hataların anadilden ve hedef dilden kaynaklanmaktadır. Hedef dile ait özelliklerin ve kuralların anadilde bulunmaması, anadilde yer alan sesbilimsel, dilbilgisel, biçimbilimsel ve sözcüksel unsurların hedef dile aktarılması bu hataların nedenlerindendir. Öte yandan hatalı seslerin kullanılması, hatalı ögelerin sıralanması, hatalı eklerin kullanılması hedef dilinin neden olduğu hatalardır (Subaşı, 2009: s.15; Büyüköztürk ve Hasırcı, 2013: s.58; Özarslan, 2018: s.293).

Yabancı dil öğreniminde yapılan hatalar, öğrenicilerin yazılı anlatımlarını olumsuz etkilemekte ve başarılı olmalarını engellemektedir (Elsawah, 2016: s.2; Oflaz ve Bolat, 2012: s.1638; Tiryaki, 2014: s.182). Başka bir deyişle öğrenicilerin Türkçedeki seslerin ayırt etmemeleri, yapım ve çekim eklerin hatalı kullanmaları, hatalı sözcük seçmeleri, sözcüklerde eksik harf veya fazla harf yazmaları gibi eksikliklerin dil öğrenme sürecine olumsuz etkilemekle birlikte sözcüklerin öğrenici tarafından bilinmediğini göstermektedir. Dolaysıyla dil öğreniminde önemli yer alan sözcüklerin bilinip bilinmediğini görmek için sözcüklerin, biçim, anlam ve kullanım olmak üzere üç boyutta incelenmesi gerekmektedir. Cem'e göre (2005, s.11) *Biçim*, dilbilgisel yapının nasıl biçimlendiğini, dildeki eklerle nasıl kullanıldığını, nasıl sesletildiğini, nasıl yazıldığını, dildeki diğer ögelerle nasıl etkileşimde olduğunu, *anlam*, dildeki yapıların ne anlama geldiğini, *kullanım* ise dildeki yapıların hangi bağlamlarda kullanıldığını ve kimler tarafından nerede kullanıldığını göstermektedir.

Bu çalışmada B1-B2 düzeyinde Türkçe öğrenen anadili Arapça olan öğrenicilerin seçilme sebebi: Çalışmada temel alınan hata taksonomisine yönelik analizlerin bu grupla yapılabileceğinin düşünülmesidir. Diğer bir sebep ise bu düzeyde Türkçe öğrenenlerin, çevrelerindeki olaylar hakkında bağımsız bir dil kullanarak görüşlerini anlatabilmeleri, hayallerini ifade edebilmeleri, hedeflerini ve düşüncelerini anlatabilmeleri ve öğreneceği hedef dildeki sözcüklerin eş-zıt anlamlarını anlamış olmalarıdır (CEFR, 2013, s. 30). Zira bu düzeydeki öğreniciler, kendilerini rahatça ifade edebilecekleri bağlantılı cümleler kurabilmelidirler. Dolayısıyla bu öğrenicilerin yazdıkları uzun metinlerde kurdukları cümlelerde hataların daha net bir şekilde görüleceği düşünülerek bu çalışmada B1-B2 düzeyi tercih edilmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın genel amacı Türkçe öğrenen B1-B2 düzeyindeki anadili Arapça olanların yazılı anlatımlarında yaptıkları sözcüksel hataları tespit edip bu hataların analizlerini yapılarak kaynakları ve nedenleri belirlemektir.

1.3. ARAŞTIRMANIN ALT AMAÇLARI

1. Anadili Arapça olan B1-B2 düzeyindeki öğrenicilerinin yabancı dil olarak Türkçe öğreniminde yazılı anlatımlarında yaptıkları biçimsel hataları nelerdir?
2. Anadili Arapça olan B1-B2 düzeyindeki öğrenicilerinin yabancı dil olarak Türkçe öğreniminde yazılı anlatımlarında yaptıkları anlamsal hataları nelerdir?
3. Anadili Arapça olan öğrenicilerin Türkçe öğreniminde yaptıkları sözcüksel hataların kaynağı nedir?

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yabancı dil öğrenmeye başlayan öğreniciler, kendi anadillerinde bulunmayan bir takım kurallarla karşılaştıklarında bazı kuralları uygulamakta güçlük

çekebilmektedirler. Bu sorunun nedenleri, hedef dile ait özelliklerin ve kuralların anadilinde bulunmaması, yanlış öğretimi ve yetersiz bilgiden öğrenilmiş olunmasıdır.

Hedef dilde görülecek olan bu yetersizlikler iletişim sorunlarına neden olabilmektedir (Bolat ve Oflaz, 2012: s.427; Biçer,2017: s.45). Araştırmada, özellikle anadili Arapça olan öğrenicilerin yazmada karşılaştıkları sorunlara ve güçlüklere dikkat çekilecek, hata analizi çalışmaları yabancı dil ile ilgili sorunlu alanları tespit edilecektir. Dolaysıyla bu çalışmada yabancı dilin daha iyi öğretilmesi açısından ve bu konuyla ilgili çalışma yapacak araştırmacılara fikir vereceğinden önem taşıdığı düşünülmektedir.

Bu araştırmada hata çözümlemesi yöntemi kullanılmış olup, analizler 20 kategoriden oluşan James'in (1998) taksonomisine göre yapıldığından, elde edilen sonuçlar öğreticilere, anadili Arapça olan öğrenicilerin yapabilecekleri muhtemel hataları, bu hataların kaynaklarını ve nasıl önlenebilecekleri hususunda yol göstereceği düşünülmektedir. Böylece öğrenicilere uygun ve nitelikli bir geri bildirim vermelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Çetinkaya (2015: s.175), Özarslan (2018: s.7), Elturan (2019: s.3) ve Gürler (2019: s.4) öğretici, yapılan hataların ne zaman ve nasıl düzelteceğine ancak bu hataların özelliklerini tanımladığında ve kaynaklarını bildiğinde karar verebileceğini vurgulamaktadırlar.

1.5. HİPOTEZLER

1. B1-B2 düzeyindeki öğrenicilerin yazılı anlatımlarında anlamsal hatalardan çok biçimsel hata görülmektedir.
2. Anadili Arapça olan öğrenicilerin Türkçe öğreniminde yaptıkları sözcüksel hatalar, anadilden çok hedef dilden kaynaklanmaktadır.

1.6. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Dil Merkezi (İZUTEM) ile sınırlıdır.
2. B1-B2 düzeyinde 41 öğrenci ile sınırlıdır.

3. 20 kategoriden oluşan Carls James (1998)'in Sözcüksel Hatalar Taksonomisi ile sınırlıdır.

1.7. TANIMLAR

Çalışmada kullanılan bazı kavramlar aşağıda tanımlanmıştır.

Hata Taksonomisi (Error Taxonomy): İkinci dil öğreniminde yapılan hataların belli bir sisteme göre sınıflandırılmasıdır (Akt. Jamse,1998: s.102).

Bozuk kullanım (Synform/Malapropism): Ses ve biçim bakımından benzer olan bir sözcüğün, benzerinin yerine geçmesidir (Özköse, 2017: s.210; Laufer, 1988: s.117)

Dil Aktarımı (Transfer): Anadilden hedef dile veya hedef dilden anadile edinilmiş olan dilsel ögelerin aktarılması durumu için kullanılmaktadır (Caroll, 2008: s.315; Soral, 2009: s.19).

Hata Çözümlemesi (Error Analysis): Bir dili öğrenen öğrenicilerin yaptıkları hataların incelenmesi, çözümlenmesi ve bu hataları farklı başlıklar altında sınıflandırılması ve yorumlanması biçimiyle gerçekleştirilen bir yöntemdir (Corder, 1967: s.167).

1.8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Alanyazında yabancı dil öğrenen öğrenicilerin yazılı anlatımlarında yaptıkları hatalar ile ilgili çalışmalar, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen anadili Arapça olan öğrenicilerin yazılı anlatımlarında yaptıkları hatalar ile ilgili çalışmalar, yabancı dil öğrenen öğrenicilerin yazılı anlatımlarında yaptıkları sözcüksel hatalar ile ilgili çalışmalar olmak üzere üç ana başlıkta incelenmiştir.

1.8.1. Yabancı Dil Öğrenen Öğrenicilerin Yazmada Yaptıkları Hatalar İle İlgili Çalışmalar

Yılmaz (2002), yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin yazma becerisinde karşılaştıkları sorunları tespit etmeyi amaçladığı çalışmasında; öğrenicilerin sözcük bilgisinde, gereksiz sözcük kullanımında, cümle kurmada, hâl eklerinde sorun yaşadığını tespit etmiştir.

Oflaz ve Bolat (2012) tarafından yapılan bir çalışmada, Almanca öğretmeni adaylarının ikinci yabancı dil olarak Almanca öğrenirken ortaya çıkan söz dizimsel, sözcük bilimsel ve yazımsal alanlardaki girişim hatalarını betimlenip sınıflandırılmıştır. Bu çalışmada, hata çözümlemesi yöntemiyle gerçekleştirilen analizlerle *girişim hatalarının* nedenlerinin açıklanması ve bu hataların öğreticilere ve öğrenicilere gösterilerek farkına varmalarını sağlanması amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda, yapılan hatalar bireylerin anadillerinden kaynaklı olduğu gösterilmiştir. En çok yapılan hatalar sırasıyla, sözdiziminde, sözcük sıralamalarında, bağlaç kullanımlarında, sıfat tamlamalarında ve sözcük seçimindedir. Çalışmanın önerileri kısmında hataların giderilebilmesi için alıştırma ve uygulama örnekleri sunulmuştur.

Büyükikiz ve Hasırcı (2013), B2 düzeyinde Türkçe öğrenen 42 yabancı öğrenicinin yazılı anlatım becerilerini değerlendirmek amacıyla hata çözümleme yaklaşımını kullanarak bir çalışma yürütmüştür. Dil bilgisi hataları, söz dizimsel hatalar, sözcük seçiminden kaynaklı hatalar ve yazım- noktalama hataları dört olarak sınıflandırılmıştır. Hatalar, hata çözümlemesi yaklaşımıyla değerlendirilmiştir. Analiz sonunda bu hataların, *"dil içi gelişimsel hatalar"* olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesi amacıyla çözüm önerileri sunulmuştur.

Çetinkaya (2015) B2 düzeyinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin yazılı anlatımlarında yaptıkları hataların değerlendirmesini amaçlayan çalışmasında 50 öğrenciye metin yazdırmış ve hatalarını hata çözümleme yaklaşımı kullanarak dilsel, bilişsel ve iletişimsel özelliklerine göre üç başlık altında betimlemiştir. Çetinkaya, dilsel özelliklere göre yapılan hatalar; yazımsal, sözlüksel-anlamsal, sözdizimsel ve

biçimbilimsel; bilişsel işlemleme özelliklerine göre yapılan hataları; eksiltme, ekleme, değiştirim ve yer değiştirme ve son olarak iletişimsel özelliklerine göre hataları; bölümsel ve bütünsel hatalar olarak sınıflandırmıştır. Çalışma sonucunda en çok görülen hatalar sırasıyla: dilsel özelliklerine göre biçimbilimsel; bilişsel özelliklerine göre değiştirim; iletişimsel özelliklerine göre ise bölümsel hataları olduğu gösterilmiştir. Araştırmanın öneri kısmında öğreticilerin, yabancı dil öğretiminde öğrenicilerin yaptığı hataları, hata çözümleme yaklaşımı ilkeleri uyarınca dilsel, bilişsel ve iletişimsel özellikler açısından tanımlanmalarının faydalı olacağı dile getirilmiş. Ayrıca öğrenici hatalarının bu kategoriler altında sınıflandırılması, öğreticinin uygun geribildirim vermesinde yardımcı olabileceği vurgulanmıştır.

Elturan (2019) ise, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 34 öğrenicinin katıldığı çalışmada, dört dil becerisi üzerinde detaylı bir hata çözümlemesi yapmıştır. Yapılan hatalar sözcüksel, dilbilgisel, sesbilimsel ve sözdizimsel başlıkları altında incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda hataların en çok yazma becerisinde yapıldığı tespit edilmiştir. Bu hataların dağılımı ise şu şekilde sıralanmıştır: %40.5 dilbilgisel, %30.19 sözcüksel, %22.2 sesbilimsel ve %7 sözdizimseldir. Bu hataların nedenleri de yazım noktalama işaretlerinin hata kullanımı ve sözcüğün farklı bir formunu kullanımından olduğu belirtilmiştir. Diğer bir deyişle, Elturan'ın çalışmasında en çok sözcüksel ve dilbilgisel hataların yapıldığı saptanmıştır.

1.8.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Anadili Arapça Olan Öğrenicilerin Yazmada Yaptıkları Hatalar İle İlgili Çalışmalar

Subaşı (2009), Ankara Üniversitesi TÖMER'de orta ve yüksek seviyede eğitim gören anadili Arapça olan yirmi öğrenicinin kompozisyon hatalarını değerlendirmiştir ve çalışma sonucunda, yapılan hataların çoğunun anadilden kaynaklı diller arası hatalı aktarımların olduğunu belirlemiştir. Öğrenicilerin anadillerinden yaptıkları hata aktarım sonucunda Türkçe bağlaçların kullanımında, cümle yapısında, tamlamalarda, sözcüklerin kullanımında ve imlada zorluk yaşadıkları ve bundan dolayı da hata yaptıkları tespit edilmiştir.

Bölükbaş (2011) tarafından yapılan çalışmada ise anadili Arapça olan öğrenicilerin yazılı anlatım becerileri değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler; dilbilgisi hataları, sözdizimsel hatalar, sözcük seçiminden kaynaklı hatalar, yazım-noktalama hataları şeklinde sınıflandırılmıştır. Hata çözümlemesi yöntemine göre yapılan bu analizde hatalar, olumsuz aktarım hataları ve dilsel gelişim hataları olmak üzere iki grup halinde değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda, en çok düşülen hatanın yazım ve noktalama hatası olduğu saptanmıştır. Ayrıca*, gelişimsel hatalar (dil içi)* daha çok dilbilgisi konusunda görülürken, yazım, noktalama, sözcük seçimi ve söz dizimi konusunda olumsuz aktarım etkisinin daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir. Sonuçlara ilişkin değerlendirmede de Arapça ile Türkçe arasındaki benzer ve farklı yönlerin *karşıtsal çözümleme* yöntemi kullanılarak saptanması gerektiği önerilmiştir.

Özarslan (2018), C1 düzeyinde Türkçe öğrenen Suriyeli öğrenicilerin yazmada karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla öğrencilere yazdırdığı kompozisyonlarda dilbilgisi hatalarını betimleyip sınıflandırmıştır. Bu hataları da biçimbilgisi, ses bilgisi, sözdizimi, yazım ve anlatım bozukluğu açısından incelemiştir. Çalışma sonucunda öğrenicilerin en çok yaptığı hataların biçimbilgisi olduğunu belirtilmiştir. Ayrıca noktalama işlemleri, ses bilgisi, sözdiziminde hatalar yapıldığı da dile getirilmiştir. Dolaysıyla öğrencilerin en çok yaptıkları hataların biçimbilgisi hataları olduğu sonucuna varılmıştır.

Gezer ve Kıymık (2018), çalışmasında yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Arap dilli öğrenicilerinin yazılı anlatımlarında yaptıkları ses ve şekil bilgisi hatalarını inceleyerek bu hataların nedenleri üzerinde durmuştur. Hatalar iki ana başlık altında derlenmiş ve bunların altında da alt başlıklar sunularak sınıflandırılmıştır. İncelenen alt başlıkları; ünlü ve ünsüz kullanımındaki hatalar, yapım eki hataları, isim çekim ekleri hataları, fiil çekim eki hataları, cümle kurulum hataları, kelime grubu hataları ve söz varlığı hatalarından oluşturulmuştur. Çalışmanın sonucunda ise, bu alt başlıklarda yapılan tüm hataların anadilden kaynaklı olumsuz aktarım hataları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

B1 düzeyinde anadili Arapça olan yirmi yedi öğrenicinin yazılı anlatımlarındaki hataların betimlendiği çalışmada Gürler (2019) önce hataların tanımlamasını, daha sonra hata çözümlemesi yöntemiyle hataların analizini yapmıştır. Gürler yapılan hataların; %23'ünün ses bilimsel hatalar, %19'unun yazım ve noktalama hataları, %19'unun sözlüksel-anlamsal hatalar, %9'unun söz dizimsel hatalar, %18'inin biçimsel hatalar ve %12'sinin de bilişsel hatalar olduğu sonucuna varmıştır. Buna göre en çok yapılan hatalar sırasıyla; sesbilimsel hatalar, yazım ve noktalama hataları ve sözlüksel-anlamsal hatalar olduğunu tespit etmiştir.

1.8.3. Yabancı Dil Öğrenen Öğrenicilerin Yazmada Yaptıkları Sözcüksel Hatalar İle İlgili Çalışmalar

Arabski (1979) çalışmasında İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen Polonyalı öğrenicilerin yazılı anlatımlarını inceleyerek, yaptıkları sözcüksel hataları tespit etmiştir. İlk haftada öğrenicilerden anadilleriyle yazmaları istenmiş, ikinci haftada ise aynı kompozisyonu İngilizce olarak tekrar yazmaları istenmiştir. Üçüncü haftada anadilleriyle yazdıkları metni İngilizceye çevirmeleri istenmiştir. Elde edilen verilerde öğrenicilerin anadillerine sıklıkla başvurdukları ve bazı kalıpları anadillerinde olduğu gibi aynen kullandıklarını belirtilmiştir. Sonuç olarak yapılan hatalar; anadilindeki sözcüklerinin kullanımı, biçimsel hatalar, eşanlamlıların hata kullanımı, alt anlamlıların hata kullanımı olarak sınıflandırılmıştır. Biçimsel hataların, yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler tarafından sık sık yapılan bir hata türüdür (Arhan, 2015; Özarslan, 2018: s.293; Gürler, 2019: s.116).

Channell (1981) çalışmasında sözcüksel hataları; eşdizimlilik hataları, aşırı genelleme, anadilden kaynaklı hatalar başlıkları altında üç tür olarak sınıflandırmıştır. Çalışmada bu tür hataların, sözcük dağarcığının yetersiz olmasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

Hamdan (1994), yabancı dil olarak İngilizce öğrenen anadili Arapça olan 100 öğrenicinin yaptığı sözcüksel hataları araştırdığı çalışmasında, öğrenicilerden bir metnin çevirisini yapmalarını istemiştir. Çalışma sonucunda öğrenicilerin *öyküntüler*

(bire bir çeviri), eşanlamlılar ve eşdizimlilikler konularında hata yaptıkları görülmüştür.

Schmitt ve Hemchua (2006) araştırmasında yabancı dil olarak İngilizce öğrenen 21 Taylandlı öğrenicinin kompozisyonda yaptıkları sözcüksel hataları incelemeyi amaçlamıştır. Yapılan hataların sınıflandırmasında kapsamlı bir *hata taksonomisi* kullanmışlardır. Jamse (1998) ve Leech'ih (1981) tasarladığı bu taksonomi öncelikle biçimsel hatalar ve anlamsal hatalar olmak üzere iki ana başlığa ayrılmaktadır. Biçimsel hatalar ana başlığı; hata sözcük oluşturma, hata biçimlendirme ve sözcüksel bozulma alt başlıklarını içermektedir. Bu alt kategorilerin her biri de kendi içinde 3-4 alt başlığa daha ayrılmaktadır. Anlamsal hatalar ana başlığı altında ise anlam ilişkilerinde görülen hatalar ve eşdizimlilik hataları olmak üzere iki alt başlık yer almıştır. Anlam ilişkilerinde görülen hatalar kategorisinin altında iki alt başlık yer almıştır. Eşdizimlilik hataları başlığı altında da hata sözcük seçimi alt başlığı yer almıştır. Araştırma sonucunda en çok yakın anlamlılık sözcükleri konusunda, ardından da ad durum eklerinin kullanımında hatalık yapıldığı tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle öğrenicilerin biçimsel hatalardan daha çok, anlamsal hatalar yaptıkları ve bu hataların hedef dilinin zorluğundan kaynaklı olduğu vurgulanmıştır. Araştırmanın sonucunda, eşdizimlilikler ve alt anlamlılar hakkında daha çok örnek ve bilgi verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Soral (2009) çalışmasında yabancı dil olarak İngilizce öğrenen anadili Türkçe olan öğrenicilerin yazılı anlatımlarında yaptıkları sözcüksel aktarımları incelemiştir. Çalışmanın verileri *olumlu* ve *olumsuz* olmak üzere aktarımın iki türü açısından değerlendirilmiştir. Sonuçlar, öğrenicilerin olumlu aktarımdan çok olumsuz aktarım yaptığını ortaya çıkarmıştır. Olumlu aktarımlar iki dil arasında bazı sesbirim benzerliğinin olduğu durumlarda görülmüştür. Öğrenicilerin aşırı genelleme olumsuz aktarımlarının; karşılaştırma tümcesi üretirken birden fazla heceden oluşan sıfatlara -er eki, geçmiş zaman tümcesi üretirken düzensiz eylemlere –ed eki ve çoğul yapımında düzensiz isimlere –s eki ekleme kurallarında belirgin olduğu görülmüştür. Ayrıca, öğrenicilerin hedef dildeki dilbilgisel bilgilerini kullanarak uyguladıkları kurallar konusunda bu şekilde yanılgılara düşmeleri hedef dil başarılarını kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir.

Saud (2018), yabancı dil olarak İngilizce öğrenen anadili Arapça olan 31 öğrenicinin yazılı anlatımlarındaki sözcüksel hataları değerlendirmek amacıyla kapsamlı sınıflandırma olan Jamse'in (1998) tasarladığı sınıflandırmayı kullanmıştır. Düşülen hata sayısı 137 sözcüksel hata olup bu hatalar biçimsel ve anlamsal hatalar olmak üzere iki ana başlık altında incelenmiştir. Her ana başlık da alt başlıklara ayrılarak incelenmiş ve ona göre tanımlanmıştır. Çalışma sonuçları; öğrenicilerin daha çok biçimsel hata yaptığını ve anlamsal hataların biçimsel hatalara oranla daha az görüldüğünü ortaya çıkarmıştır. Biçimsel hatalarda en çok yapılan hatanın, *hata sözcük oluşturma* olduğu, anlamsal hatalarda ise *anlam ilişkilerinde yapılan hatalar* olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bu hataların öğrenicilerin kendilerini doğru ifade edecek yeterli sözcük dağarcığına sahip olmamasından kaynaklı olduğu ifade edilmiştir. Öğreticilerin, öğrenicilerde gördükleri eksiklikleri gidermek için yeni etkinlikler tasarlamaları, yakın anlamlı ve eşdizimlilikler daha çok önem vermeleri ve sözcükleri ayrı ayrı öğretmek yerine, bağlam içerisinde öğretmelerinin daha yararlı olacağı ifade edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE ANADİLİN ETKİSİ

Aksana göre anadili; "Başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir" (Aksan, 1990: s.81). Bireylerin kendi dillerinde öğrendiklerini yeni öğrenecekleri yabancı dillere de aynı açıdan bakıp algılayarak aktarmaktadırlar (Biçer, 2017: s.45). Hedef dil ile anadili arasında ortak unsurların bulunması, öğrenme sürecini kolaylaştırdığı düşünülmektedir. Ancak yabancı dilin anadili ile benzerlik oranı aynı derecede olmayacağından, her dilin öğrenilmesinde farklı zorluklarla karşılaşılmaktadır (Biçer, 2017: s.42). Orta Doğu'dan gelen Türk soylu öğreniciler ile Arap kökenli öğrenicilerde yazma sorunu diğer öğrenicilere göre daha fazladır. Bunun nedeni alfabenin farklı olması ve yazıda ünlülerin yazılmamasıdır. Bunun yanında Türkçe Türkçesine yakın lehçeleri bilen öğrenicilerin, geniş zaman eki ve yeterlik fiilin olumsuz biçiminin kullanımında zorluklar yaşamaktadırlar (Kara, 2010: s.688).

Bireylerin, anadillerinden edindikleri kurallar ve alışkanlıklar nedeniyle, yabancı dilin ses bilgisi, sözdizimi ve biçim bilgisini anlamada zorluklarla karşılaştıkları düşünülmektedir. Yani bireyler kendi anadillerindeki dilbilgisi kuralları çerçevesinde düşünmeye alışık olduğundan, ikinci dil öğreniminde aynı yolu takip ettikleri görülmektedir (Bolat ve Oflaz, 2012: s.427; Bhela, 1999: s. 20). Anadilin etkisi aynı zamanda sözcük düzeyinde de görülmektedir. Bu bağlamda, bireyin anadilindeki sözcük hazinesinin geniş olması , ikinci dilin öğreniminde ona kolaylık sağlamakta ve bununla birlikte iki dil arasında ortak sözcüklerin bulunması da öğrencinin bildiği kelime sayısını genişletmektedir (Türkoğlu, 2004: s.457)

2.2. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE AKTARIM OLGUSU

Dilbilimciler arasında dil aktarımın ikinci dil edinimi sürecini ne ölçüde etkilediği konusunda ortak bir fikre sahip olamaması nedeniyle dil aktarımı farklı terimlerle adlandırmışlardır (Almahameed, 2018: s.26). Örneğin; Dil transferi (İng. language transfer) (Lado,1957; Odlin,1989: s.190), Anadilin rolü (İng. The role of the mother tongue) (Master, 1987; Jarvis, 2000) ve Diller arası girişim (İng. Cross Lingustic interference) (Ringbom, 1987). Girişim terimi ilk olarak fizik alanında kullanılmıştır ve köken olarak Latincedir 'inter-ference'. TDK resmi sitesinde 'karışma veya engelleme' olarak tanımlanmaktadır. Linguistik alanında ise daha çok 'dil müdahalesi' olarak bilinmektedir. Diğer bir deyişle, bireyin konuşma veya yazmada bir diğer dilin etkisi altında kalması ve doğru kullanımdan uzaklaşması sonucunda olumsuz bir etkisinin oluşmasıdır (Pestil ve Kana, 2017: s. 428).

Türkçe kaynaklarda "Dil Aktarımı" terimi kullanıldığından (Soral, 2009: s.20; Pestil ve Kana, 2017: s.427; Biçer,2017: s.45; Gürler, 2019: s.63), Bu çalışmada "Dil Aktarımı" teriminin kullanılması tercih edilmiştir.

Ancak alanyazındaki dil aktarımın farklı tanımlamalar ile açıklandığı görülmüştür:

Hedef dili öğrenirken anadilin alışkanlıklarının etkisi altında kalmaktır (Lado, 1957: s.28).

İkinci dil öğrenme sürecinde anadili bilgilerine başvurma eyleminde olmaktır (Krashen, 1982: s.29).

Anadilide yer alan kuralların hedef dile uygulanmasıdır (Selinker, Swan ve Dumas, 1975: s. 134).

Hem konuşma hem yazmada görülen aktarım, bir dilin, diğer bir dilin etkisi altında kaldığında bazı değişikliklerin ortaya çıkmasıdır. Öğrenici öğrenmekte olduğu dilde üretime giriştiğinde anadiline geçiş yapar. Bu sırada dilin muhtelif alanlarından yardım alır. Bu durum dilbilimin fonetik, sözdizimsel, sözcüksel,

semantik, biçimbilimsel alanlarında görülebilmektedir (Pestil ve Kana, 2017: s.427; Odlin, 1989: s.27). Gramatik aktarım; anadilin, hedef dili söz dizimi, zamir, sıfat ve zaman kullanımı açısından etkilemesi olarak açıklanırken, sözcük dağarcığı seviyesindeki dil aktarımı bir dilden sözcükler alınarak diğer dile aktarılması sırasında sözcüklere bazı değişikliklerin eklenmesi olarak ifade edilmiştir. Aktarım yazılı anlatımda da görülmektedir ki bu durum sesbirimlerinin değiştirilerek yazılması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu aktarıma ortografik aktarım denir (Mangubhai ve Batorowicz, 1997: s.427). "iki dil yapısı arasındaki belirgin yapı farklılıkları hedef dilde yüksek oranda hata yapma sıklığına neden olur. Aynı şekilde dillerin benzeşme oranı ne kadar yüksekse diller arası aktarım hataları da aynı oranda düşük olacaktır" (Kana ve Pestil, 2017: s.427).

2.3. AKTARIM TÜRLERİ

Yabancı dil öğretimi sürecini etkileyen iki tür aktarım bulunmaktadır. Olumlu aktarım ve olumsuz aktarım (Pestil ve Kana, 2017: s.428; Soral, 2009: s.22).

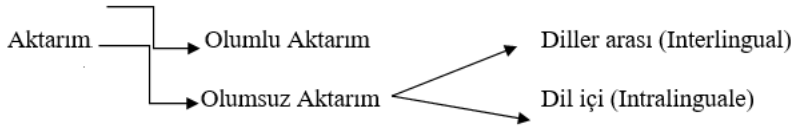
2.3.1. Olumlu Aktarım

Bu aktarım anadili ile hedef dil arasında benzerliklerin olması ve bundan dolayı öğrenmeyi kolaylaştırması durumunda gerçekleşmektedir (Johnson ve Johnson, 1998: 364). Arapça ile Türkçe arasında çok ; ahlak, cevap, civar gibi aynı anlama gelen ortak sözcüklerin bulunması dil öğrenim sürecini destekleyici rol oynadığını belirtilmektedir.

2.3.2. Olumsuz Aktarım

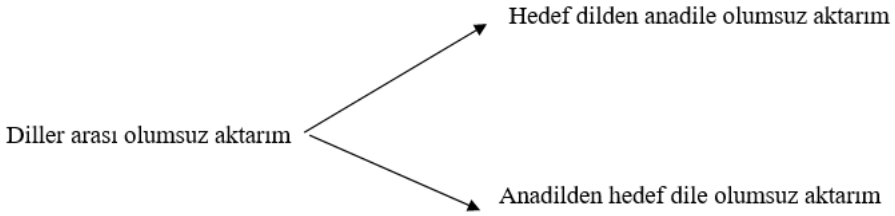
Anadili ile hedef dil arasında yapısal benzerliklerin olmaması durumudur başka bir deyişle bireyin öğrenmekte olduğu hedef dilde yaptığı bazı hatalar olumsuz aktarım hatası olarak bilinmektedir ki bu, öğrenmeyi zorlaştırıcı bir etken olarak görülmektedir.

Olumsuz aktarımın doğmasındaki en önemli etken, öğrencinin yeni bir duruma yeni bir tepki göstereceği yerde, anadilinin düzeniyle hedef dilin düzenini bir tutma eğiliminde olmasıdır. Diğer bir deyişle, yabancı dil öğrenen bireyin belirli bir durum için hedef dilde vermesi gereken tepkiyi, anadilinden taklit yoluyla kullanmaya gitmesidir. Bu durum öğrencilerin, hedef dillerindeki üretimlerinde olumsuz aktarım hatasıyla sonuçlanabilmektedir (Ergenç, 1998: s.208)

Şekil 1. Olumsuz Aktarım Türleri

Şekil 1'de görüldüğü üzere Olumsuz aktarım, dil içi olumsuz aktarım ve diller arası olumsuz aktarım olarak ikiye ayrılmaktadır. Şekil 2'de ise diller arası olumsuz aktarım hem anadiliden hedef dile hem de yabancı dilden anadile şeklinde gerçekleşmektedir.

Şekil 2. Diller Arası Olumsuz Aktarım

2.4. KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Karşılaştırmalı dilbilimi anadili ile öğrenilecek hedef dilin karşılaştırılması yöntemiyle bu diller arasındaki farklılıkların ve benzerliklerin tespit edilerek öğrenicinin dil öğrenim sürecinde karşılayabileceği güçlüklere ilişkin tahminlerde bulunulmasını ele alan bir daldır (Büyükikiz ve Hasırcı, 2013: s.53). Vardar (1988: s. 136) ise şöyle tanımlamaktadır: "Karşılaştırma yöntemiyle çeşitli diller arasındaki ilişkileri, benzerlikleri belirleyip dil ailelerini saptamayı amaçlayan incelemedir."

Lado (1957: s.2) ‘’Kültürlerarası Dilbilim’’ (İng: Linguistics AcrossCulture) adlı eserinde, kişilerin kültür ve dillerindeki biçimsel ve anlamsal ögeleri, öğrenmiş oldukları yabancı dile aktardığını açıklamaktadır. Dil öğrenenler bunları kimi zaman hedef dilin konuşurları ile aktif olarak kullanmakta, kimi zaman da hedef dilin konuşurlarının söylediklerini anlamlandırmaya çalışırken pasif olarak kullanmaktadırlar. İkinci dil öğretiminde en etkili malzemenin, hedef dil ile anadilin karşılaştırılması sonucunda elde edilen bilgiler olduğu belirlenmiştir (Fries, 1945).

Karşılaştırmalı analizi ele almış araştırmacılar bu konuda iki görüş ortaya koymuşlardır. Lado (1957: s.2) hedef dili edinimiyle ilgili güçlü görüşe sahiptir bu görüş şu şekilde açıklanmaktadır:

1. Anadili ile hedef dildeki benzer unsurların kolay ve hatasız şekilde öğrenilmesi gerekmektedir.
2. Farklı unsurlar öğrenmeyi zorlaştırmakta ve hata işlemeye neden olmaktadır (Lado, 1957: s.1-2).

Karşılaştırmalı analizi ile ilgili zayıf görüş ise, anadilden hedef dile aktarımlar yapıldığını kabul eder, ancak dil öğreniminde karşılaşılan zorlukların önceden belirlenmesi konusunu reddeder. Bu bakış açısı bir dilin çok fazla unsurlardan oluştuğunu ve karşılaştırma yapılarak öğrenicilerin yapacağı bütün hataları kestirmenin neredeyse sıfır ihtimal olduğunu ileri sürer (Wardhaugh, 1970: s. 124). Ancak öğrenicinin yaptığı bütün hataların anadilden kaynaklı olduğu söylenemez. Bazı durumlarda hedef dilin kendisinden kaynaklı olduğu belirtilmektedir.

Sonuç olarak Karşılaştırmalı analiz yöntemini daha iyi anlayabilmek ve tanımlayabilmek adına şöyle denebilir “Öğrenici tarafından hedef dilde yapılan hataları, öğrenicinin anadilinde var olan yapılarla karşılaştırmayı içermektedir” (Elturan, 2019: s.9). Bu analiz yöntemiyle iki dil arasındaki benzerlik ve farklılıklar ortaya çıkarılabilmektedir. Böylece bu durumun öğrenme sürecini olumlu etkileyeceği düşünülmektedir. Ancak anadili ile hedef dil karşılaştırması yaparak açıklanamayan hataların üzerinde durulmaması veya her hatanın anadilden

kaynaklandığı varsayımıyla hareket edilmesi, bu analizin en büyük sınırlılığıdır (Elturan, 2019: s.9).

2.5. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE HATA ÇÖZÜMLEMESİ YÖNTEMİ

2.5.1. Hata ve Yanlış Kavramlarının Tanımlanması

Yabancı dil öğreniminde hatalar ve yanlışlar şu şekilde tanımlanmaktadır. ‘belirli bir dilin oluşturulmuş olan temel kurallarına göre dil kullanılmamasıdır’. Bu hatalar ve yanlışlar sadece yabancı dil öğrenme sürecinde gerçekleşmez tersine anadili konuşucuları bile anadilini kullanırken yanlış yapabilirler. Başka bir deyişle yanlışlar dikkatsizlik, unutkanlık, heyecan ve yorgunluk gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Hata ise öğrenicinin hedef dile hâkim olmaması ve bir kuralın doğru kullanım şeklini bilmemesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca dil öğrenicisi kendi kendini yanlışı düzeltebilirken, hatayı düzeltemez (James, 1998, s. 78-79. Bu iki kavramlarının arasındaki farkı detaylı olarak aşağıdaki gibi açıklanmaktadır.

Hata (Error): öğrenicinin, bir kuralın doğru kullanım şeklini bilmemesi, hedef dile hâkim olmaması ve onun hakkında gerekli bilgiye sahip olmamasından kaynaklanmaktadır (Ellis,1997: s.51). Aynı zamanda dili öğrenen kişi hata yaptığının farkına varamaz ve o hatayı kendi kendine düzeltemez (James, 1998, s. 78-79; Tomkova, 2013; Shastri,2010) Buna ek olarak yabancı dil öğrenenlerin yaptığı hata, anadili konuşucusu büyük olasılıkla yapmayacaktır (Lennon,1991: s.82).

Yanlış (Mistake): öğrencinin, bir kuralın doğru kullanım şeklini bilmesine rağmen doğru kullanmamasıdır. Bunun yanında öğrenici dikkatsizlikten, yorgunluktan yanlış yapabilir. Kasıtlı veya kasıtsız olarak gerçekleşen bu durumda öğrenici, kendi kendini düzeltebilmektedir (James, 1998: s.78-79; Corder, 1971: s.152). Öğrenici, yaptığı hataya öğretici tarafından dikkat çekilmesi durumunda da kendini düzeltebilmektedir. Zamanı doğru kullanmaması durumunda hata yapmış sayılmaktadır.

Yukarıda yapılan kavramlarının tanımlamalarına dayanarak, bu çalışmada *"hata"* sözcüğü ve *"Hata Analizi"* kavramı kullanılmıştır.

2.5.2. Hata Çözümlemesi

1960'lı yıllarda Karşılaştırmalı Analiz yönteminin yanında Hata çözümlemesi yaklaşımının Lado (1957) tarafından ortaya çıkarıldığı düşünülmektedir. Bunun en büyük nedenlerinden biri Karşılaştırmalı Analiz'inde öğrenicilerin yaptıkları hataları, anadilleri ve hedef dil arasındaki dilsel farklılıkları tespit ederek tahmin etmeye çalışmasıdır. "Karşılaştırmalı Analiz sadece anadili ve hedef dile odaklanırken Hata analizi öğrenici dilini de araştıran bir yöntem sunmaktadır" (Dulay, Burt ve Krashen, 1982: s.138).

Hata Çözümlemesi yönteminin ilk defa Stephen Corder ve alan arkadaşları tarafından ortaya konulmuştur. Bu yöntemde, bir dilin nasıl öğrenileceği ve öğrenenin öğrenirken nasıl bir strateji izleyeceği açıklanmıştır.

Hata çözümlemesi yöntemi, hedef dili öğrenen öğrenicilerden alınacak veriler olup, bu veriler de genellikle hedef dilde belirli bir konu hakkında yazılan kompozisyon ya da uygulanmış sınav kâğıtlarından elde edilecek verilerdir. Buna göre bu yöntem elde edilen bu verilerin incelenmesinin ardından hataların belirlenip çeşitli başlıklar altında sınıflandırılması ve yorumlanması biçimiyle gerçekleşmektedir (Corder, 1967: s.167).

Yabancı dil öğreniminde hedef dili öğrenen öğreniciler bu süreçte ya yetersiz öğrenimden ya da bilgi eksikliğinden kaynaklı birtakım hatalar yapmaktadırlar. Ellis (1999: s.62) hedef dilde yapılan hataların anadilden kaynaklanmadığını, aynen bir çocuğun anadilini edinirken yaptığı hatalara benzediğini savunmaktadır. Ayrıca öğreniciler, dilbilgisi kurallarına yeni kurallar ekleyerek veya kaldırarak tüm dizgeyi yeniden oluşturmak suretiyle onu sürekli değiştirdiği ve bu süreçte hedef dile ait hatalar ortaya çıktığını belirtmektedir.

Hedef dil öğreniminde yapılan hatalar, dilbilimciler tarafından çeşitli görüşlerle açıklanmaktadır. Bu hataların tek nedeninin aktarım ya da anadili girişimi olmadığı

ve bu hataların tanımlanabilmesi için o yabancı dili öğrenenlerden toplanacak verilere dayanan hata çözümlemesi yönteminin bir alternatif olabileceğini ifade etmektedir. Bu bağlamda Karşılaştırmalı Analiz ile Hata Çözümlemesi aynı problemler üzerine çalışmasına rağmen aralarındaki farkı şu şekilde anlatmaktadır: Karşılaştırmalı Analiz, anadili ile öğrenilecek hedef dili karşılaştırarak bu diller arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri ortaya çıkararak, öğrenicinin dil öğrenme sürecinde karşılayabileceği güçlüklere ilişkin tahminlerde bulunmaktır. Buna ilaveten dilbilimciler, dil öğreniminde yapılan hataların nedeninin anadilden kaynaklı olduğu savunmaktadırlar. Hata Çözümlemesi yaklaşımı ise diller arası etkileşim, yetenek, hata öğretim, tutum gibi çeşitli unsurları da hataların, farklı kaynakları olarak kabul etmektedir (Shastri, 2010: s.25; Büyükikiz ve Hasırcı, 2013: s.53).

Selinker (1992: s.132) hata analizini altı adımda açıklamıştır; "bilgi toplama, hataların belirlenmesi, hataların gruplandırılması, hataların miktarının belirlenmesi, hataların kaynağını çözümleme ve hataların düzeltilmesi".

Corder (1974: s.67) ise hata çözümlemesi yönteminin aşamalarını beş başlık altında sıralamıştır:

1. Hedef dil verilerinin toplanması
2. Hataların belirlenmesi
3. Hataların tanımlanması
4. Hataların açıklanması
5. Hataların değerlendirilmesi.

2.5.3. Hataların Toplanması

Hatalar, öğrenicilerin sözlü veya yazılı olarak yaptığı örneklerden toplanmaktadır. Sözlü örnekler ses kaydı veya video çekerek toplanırken, yazılı örnekler en çok sınavlar ve ödevde yazdırılan metinlerden toplanmaktadır (Brown, Hilges ve Marsella, 1991: s.70). Hata çözümlemesi yapmak için veriler, öğrenicinin yaptığı örneklerden elde edilmektedir. Ayrıca elde edilen verilerin çalışmada kullanılması için verilerin alındığı kurumdan gerekli izin alınmalıdır.

2.5.4. Hataların Belirlenmesi

Bir araştırmanın örneklemini belirledikten sonra dil öğrenicilerinin yazdığı metinler toplanmaktadır. Hata içeren örneklerinin tespit edilmesi için alanyazında farklı yollar izlenmektedir. Barkhuizen (2009)'göre "Hataların belirlenmesi öğrenicinin hedef dilde ürettiği ile o dili anadili olarak konuşan dengi kişinin aynı bağlamda ne ürettiği arasındaki karşılaştırmayı içermektedir" Buna göre hatalar şu şekilde belirlenir:

1. Hedef dili anadili olarak konuşan kişinin kuracağı şekilde yeniden yapılandırılmış örneği hazırlamak,
2. Öğrenici tarafından kurulan ya da söylenen her cümle ve sözcüğün hatalı olduğunu farzetmek ve sistematik olarak anadil konuşucusununki gibi iyi yapılandırılmış olanları elemek.
3. Öğrenicinin cümle ve sözcüklerinin her bir kısmının yapılandırılmış olandan nasıl farklılık gösterdiğini belirtmek.

Hataların iyi bir şekilde yorumlanması için mümkünse, hatayı yapan öğrenici bu sözcüğü kullandığında ne demek istediği sorulmalıdır. Böylece, yeniden yapılandırılan yapıların doğru olup olmadığından emin olunabilir. Ancak bu işlem bazı durumlarda mümkün olmamaktadır. Dolaysıyla elverişli düzenleme yapmak için öğrenicinin cümlelerini anadiline çevirmek veya cümlenin yazıldığı bağlama gönderme yapılır (Corder, 1967: s.197).

2.5.5. Hataların Sınıflandırılması

Hataların farklı kriterlere göre sınıflandırılması mümkündür. Corder (1974)'e göre hataların sınıflandırılması için öğrenicinin kullandığı sözcüklerin özelliklerine odaklanmak gerekmektedir bu işlem iki aşamada gerçekleşir;

1. Belirlenen hataların kodlanması için tanımlayıcı kategoriler seti geliştirme,
2. Her kategori için hataların sıklık derecesini kaydetme.

Yukarıda bahsedilen tanımlayıcı kategorinin geliştirilmesi için iki şartın olduğu belirlenmektedir. Jamse (1998: s.104) sınıflandırmanın detaylandırılmış ve ayrıca basit ve açık olmasının önemli olduğunu öne sürmektedir. Kullanılan taksonomilere bakınca da, iki taksonomi kullanılabildiği görülmektedir. Bunlar, *dilbilimsel taksonomi* (İng: Linguistic Category Taxonomy) ve *yüzeysel yapı taksonomisidir* (İng: The Surface Structure Taxonomy).

> *Yüzeysel yapı taksonomisi, yüzeysel yapıların hata içeren sözcük ve tümcelerde hangi yollarla değiştirilmiş ve bozulmuş olduğuna dayanır. Ayrıca öğrenicilerin hedef dil formlarını değiştirebilecekleri dört temel yol olduğunu öne sürer; ilki eksiltme/ses düşmesi, ikincisi ekleme ki bu kurallaştırma, çiftleme ve basit eklemeler olarak alt başlıklara sahiptir, üçüncüsü hata bilgi ki bu da kurallaştırma, ayırıcı formlar ve değişen formlar alt başlıklarına sahip olup, dördüncüsü ise hata sıralamadır* (Dulay ve diğerleri 1982: s.146).

James 1998'de bu listeye *Karıştırmalar (blends)* adı ile bir kategori daha önermiştir. Eklenen bu kategori çalışmada dahil edilmemiştir.

"Dilbilimsel sınıflama, hatadan etkilenen dilsel ögeye dayalı hedef dilin tüm sisteminde hatanın nerede konumlandırıldığı açısından hatanın açıklanması işini yürütür. Bu iki çeşit hata tanımlama yolu birbirinden ayrışık değildir. Bir hatalar sözlüğü onları faydalı bir şekilde birleştirebilir" (Dulay ve diğerleri 1982: s.46).

Barzegar (2013: s.322)' göre hatalar dilbilmsel taksonomi de dört şekilde sınıflamaktadır. Bunlar: Yazımsal, sesbilimsel, sözdizimsel, sözlüksel-anlamsal, ve biçimbilimsel hatalardır.

2.5.6. Hata Türlerinin Açıklanması

Hataların kaynağı ve nedenlerinin açıklanmaya çalışıldığı süreçtir. Hataların bazen birden fazla kaynağı ve nedeninin olmasından dolayı kesin sınırları olmayan bir alan olduğu görülmektedir. Sınıf içi ve sınıf dışı yazılı anlatımlarında öğreniciler çeşitli hatalar yapmaktadır. Bu hataların farklı nedenleri ve kaynakları

bulunmaktadır. Yapılan bu hatalar araştırmacılar tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalar iki ana başlık altında açıklanmaktadır: *"Diller Arası Hatalar"* ve "*Diller İçi Gelişimsel Hatalar".*

2.5.7. Diller Arası Hatalar (Interlingual)

"Bu hatalar çoğunlukla öğrenenin anadilinde düşündüğü şeyleri amaç dile olduğu gibi aktarmasıyla yapılmaktadır" (Subaşı, 2010: s. 9). Bu sınıflandırma altındakilerin, aktarım hataları olarak adlandırıldığı görülmektedir (Gürler, 2019: s.63). Yabancı dili öğrenenler her iki dil arasında öğrenmelerini kolaylaştıracak ortak unsurlar arayışındadır. Bunun sonucunda anadillerindeki temel bilgi ve kuralları öğrenmiş oldukları hedef dile aktarmaktadırlar. Neticede bu tür hatalar anadillerinde yer alan sesbilimsel, dilbilgisel, biçimbilimsel ve sözcüksel unsurları hedef dile aktardıklarında ortaya çıkmaktadır.

2.5.7.1. Anadilden Kaynaklanan Olumsuz Aktarım Hataları

Bu kategorideki hatalar hedef dilin etkisiyle oluşan hatalardan sayılmaktadır. "Bunlar amaç dilin yapısının, niteliklerinin, ilkelerinin öğrenene bilindik gelmemesi, dilin yapısında yer alan kavramların öğrenenin zihnine yerleşmesi sonucunda ortaya çıkan hatalardır" (Subaşı, 2010, s. 09). Yabancı dili öğrenenler, anadilinde yer alan bir kuralı veya kalıbı bu yeni dile aktarmaktadırlar. Böylelikle öğrenicinin öğrendiği hedef dilde kullanması gereken yapıları kullanmadığında anadilin etkisi ortaya çıkacağı belirtilmektedir (Erdoğan, 2005, s. 265).

2.5.7.2. Dilsel Özellikleri Açısından Hatalar

Alan yazına bakıldığında dilsel özellikleri açısından hataların, beş başlık altında açıklandığı görülmektedir (Keshavarz, 1997; Bargezar, 2013).

Yazımsal Hatalar (Orthographical): Kelime yazımında eksik veya hata ses kullanılması durumunda görülen bir hata türüdür. "tatil" sözcüğünün, "tatıl" şeklinde yazılması yazımsal hatalara örnek olarak gösterilebilmektedir (Gürler, 2019: s.64).

Sesbilimsel Hatalar (Phonological Errors): Dildeki seslerin işlevini ve özelliklerini inceleyen dil bilimi dalıdır. Bu özellikler konuşma dilinde yer almaktadır. Yazılı anlatımlarda ise ses bilimsel hataların çözümlenmesi yer almamaktadır.

Sözlüksel- Anlamsal Hatalar (Lexico-Semantic Errors): Bu tür hatalar, sözcük veya sözcük bazında bir hatalık olmamasına rağmen, sözcüğün hata bağlamda kullanılmasından kaynaklı bir hata türüdür.

Sözdizimsel Hatalar (Syntactic Errors): Sözdizimi dillerde öbek, sözcük ve diğer cümle oluşumunu sağlayan unsurların arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Aynı zamanda Türkçe kurallarına uygun bir şekilde ögelerin nasıl sıralanması gerektiğini gösteren bir daldır.

Biçimbilimsel Hatalar (Morphological Errors): Biçimbilim, sözcüklerin iç düzenlemeleriyle alakalıdır. Buna, kök ya da gövde, ekler (ön ek, son ek), ad hâl ekleri (yönelme, bulunma, ayrılma ve belirtme) örnek olarak verilebilmektedir.

2.5.7.3. Dil İçi Hatalar (İntralingual Errors)

"Bu hatalar; hedef dilin yapısının, özelliklerinin ve kurallarının öğreniciye yabancı gelmesi, dilin doğasında var olan kavramların öğrenicinin mantığına yerleşmemesi nedeniyle oluşan hatalardır" (Subaşı, 2010, s. 09). Dolaysıyla anadilden herhangi bir müdahale yapılması durumunda öğrenici başka hatalar yapmaya devam etmektedir. Bu hatalar bazen öğreticiden bazen de kullanılan yöntemle ilgili olabilmektedir. Bu hatalar, "Öğrenenin amaç dil ile kurmuş olduğu bağın sınıf içindeki deneyimler, ders kitabı, öğrenenin kendi çalışmasıyla sınırlı olmasından dolayı oluşabilecek olan hatalardır." (Gürler, 2019, s. 67).

Touchie (1986: s.89)'e göre dil içi (gelişimsel) hataların nedenleri sekiz başlık altında açıklanmaktadır:

1. “Basitleştirme” (Simplification): öğreniciler karmaşık yapıları seçmek yerine basit yapıları seçtiğinde görülmektedir. Buna, birleşik fiiller yerine basit zamanlı fiillerin seçimi verilebilir.
2. “Aşırı Genelleme” (Overgeneralization): belli bağlamlarda kullanılan bir biçimin uygun olmayan bağlamlarda kullanılması halinde görülmektedir.
3. Hata yapıyı doğru biçim yerine kullanma (Hypercollection)
4. Hata öğretimden kaynaklı hatalar (Induced errors)
5. “Fosilleşme” Fossilization): bir öğretmenin, öğrenicinin kullandığı hata sözcüğü düzeltmemesi ve dolaysıyla diğer öğrenicilerin kullanılan bu sözcüğü doğru sanması durumudur. Böylece öğrenicinin aklında hata yapı veya sözcüğün yerleşmesi durumudur ki bu da içselleştirme ile sonuçlanmaktadır.
6. “Kaçınma” (Avoidance)
7. Yetersiz Bilgi Öğrenme (Inadequate Learning)

Ellis (1994: s.61-62), öğrenicinin yaptığı hataların nedenlerini tek bir kategori altında düzenlemenin zorluğundan dolayı bu konuyla ilgili bazı sonuçlara varmıştır:

1. Öğrenicilerin hatalarının çoğu aktarımdan çok dil içi hatalardır.
2. Başlangıç düzeyindeki öğreniciler, orta ve ileri düzeyindekilerden daha fazla anadilinden aktarım yapmaktadırlar. Buna karşılık, ileri ve orta düzeydeki öğreniciler daha çok dil içi hata yapmaktadırlar (Taylor, 1975: s.73-107).
3. “Aktarım hataları dilbilgisel düzeyden ziyade dilin sesbilimsel ve sözcüksel düzeylerinde daha yaygındır. Ayrıca dilbilgisi ediniminin bazı alanlarının öğrenicinin anadilinden diğerlerinden daha fazla etkilendiği düşünülmektedir.”
4. Hataların birden fazla kaynağı ve nedeni bulunmaktadır.

James (1998) dil öğrenim hatalarının nedenlerini düşündüğünde, hataların altı olası sebepten kaynaklandığını öne sürmüştür, bunlar;

1. Bilgisizlik ve Kaçınma (Ignorance and avoidance),
2. Anadil etkisi (L1 influence)
3. Hedef dil sebepleri,

4. İletişim Stratejisi temelli hatalar,
5. Öğretim kaynaklı hatalar (Induced errors),
6. Karışık ve belirsiz/çok anlamlı (Compound and ambiguous errors).

2.5.8. Hataların Değerlendirilmesi

Bu çalışmada hataların değerlendirilmesinde Ellis ve Gray belirlediği adımlara takip edilerek yapılmıştır.

1. Hataların hangi kriterlere göre değerlendirileceğinin belirlenmesi.
2. Hataların seçilmesi (Hata çözümleme sonucunda elde edilen hatalar) ve bu hatalar cümle içerisindeki veya metindeki hali ile sunulması.
3. "Hata değerlendirme aracının hazırlanması."
4. Hataları değerlendirecek uzmanların seçilmesi. Bunun için en az iki kişinin bulunması tercih edilmektedir. Değerlendiricilerin sayısı ne kadar çok olursa o kadar iyidir, çünkü böylece değerlendirmenin güvenilirliği ve genellenebilirliği arttırılmış olmaktadır.

2.6. SÖZCÜKSEL HATALAR TAKSONOMİSİ

Alan yazına bakıldığında dilbilimcilerin, hataları kategoriler altında sınıflandırmak, bunların nedenlerini bulmak ve kaynağına uluşmak amacıyla çalışmalar yürüttükleri görülmektedir. Bu çalışmalarda hataların çoğunlukla iki ana başlık altında incelendiği görülmektedir. Bu başlıkların ilki, "*Performans"* diğeri *"Beceri"* hatalarıdır. Performans hataları, öğrenicilerin yorgun oldukları ve aceleci davrandıkları durumlarda ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu hatalar ciddi olmayıp üstesinden gelinebilecek hatalardır. Diğer taraftan "Beceri" hataları daha ciddi hatalardır çünkü bu hatalar öğrenme sürecinin yetersiz olduğunun bir göstergesidir. Dilbilimciler, hataların çözümlemesini farklı kategoriler altında sınıflandırmışlardır. Sesbilim, biçimbilim, sözdizim, sözcük ve anlambilim, hataların düzeltildiği alanlardır (Mackey, Gass ve McDonough, 2000: s.471-497).

En ayrıntılı ve kapsamlı sınıflandırmalardan biri Jamse (1998: s.130-160) tarafından yapılmıştır. Hataları dört başlık altında incelemiştir:

1. Tözsel/cisimsel Hatalar (Substance Errors): yazım ve nokktalama (Punctuation), baskı (Typographic), Teleffuz olarak birbirine yakın seslerin karıştırılması (Dyslexic) hatalarını kapsamaktadır.
2. Söylem Hataları (Discourse Errors): Edimbilim hataları (Pragmatic) ve dili hata anlama ((Receptive) kapsamaktadır.
3. Sözcüksel Hatalar (Lexical Errors)
4. Dilbilgisel Hatalar (Grammer Errors): biçimbilimsel ve sözdizimsel hataları kapsamaktadır.

Bu çalışmada, anadili Arapça olan öğrenicilerin yazılı anlatımlarında yaptıkları sözcüksel hatalar incelenmiştir. Elde edilen veriler, Jamse'nin (1998: s.140-155) tasarladığı sözcüksel hatalar taksonomisi (Lexical Errors Taxonomy) kullanılarak kategorilere göre sınıflandırılıp incelenmiştir. Jamse (1998), alanda daha önce yapılmış olan sözcüksel hatalar ile ilgili çalışmaları derleyerek, kapsamlı bir taksonomi hazırlamış ve bu sözcüksel hataları, biçimsel ve anlamsal özelliklerine göre iki ana başlık altında toplamıştır. Ayrıca bu kategorilerin her birini de kendi içinde 3-4 alt başlığa daha ayırmıştır.

Sözcük bilgisi ve özellikleriyle ilgili ilk çalışanlardan biri olan Richard (1976), sözcüğün özelliklerinin; "fonolojik, ortografik, morfolojik, sözdizimsel ve anlamsal olduğunu ve bir sözcüğün o dildeki diğer sözcüklerle ilişkili olması nedeniyle, sözcük bilgisinin, yukarıdaki özelliklere ve sözcük ilişkilerine aşinalık" anlamına geldiğini belirtmiştir (Tarhan, 2020: s.25). Schmitt ve Hemchua (2006: s.8-9), çalışmasında belirttiğine göre, Richard'in (1976) çalışması Jamse'e (1998) sözcüksel hatalar taksonomisinin hazırlamasında yol göstermiştir.

2.6.1. Biçimsel Hatalar (Formal Errors)

Bu hata türü, sözcük ve cümlelerin formunun, öğreniciler tarafından değiştirilmesi sonucunda ortaya çıkan hata türüdür. Biçimsel hatalar başlığı altında

üç alt kategori bulunmaktadır: Hatalı sözcük oluşturma, hatalı biçimlendirme ve sözcüksel bozulma (Jamse,1998: s. 145). Ayrıca her başlık kendi içinde 3-4 alt başlığa daha ayrılmaktadır.

2.6.1.1. Hatalı Sözcük Oluşturma (Formal misselection)

Bu kategoride, Türkçe'de "Bozuk kullanım" İngilizce'de de "Synform/ Malapropsim" terimi söz konusudur. Bu terim şu şekilde tanımlanmaktadır: "Ses ve biçim bakımından az çok benzer olan bir sözün, benzerinin yerine geçmesidir." (Özköse, 2017: s.210). Bu terim ilk olarak Laufer (1992) tarafından ortaya atılmıştır. Laufer, bu çift sözcüğün birbirinin yerine geçmesinin sebebi, benzer olabilecekleri durumların olduğu belirtmiştir. Bu dört yolu şu şekilde tanımlamaktadır:

1. Hece sayısı (number of syllables)
2. Sözcük türü (syntactic class)
3. Ortak seslerin sayısı (shared phonemes)
4. İki sözcük arasında bir sesin farklı olması (feature of confused phonemes)

Laufer (1992) "Bozuk Kullanım" başlığının altında on kategori sınıflandırılabileceğini belirtmiştir. Jamse (1998) ise, sözcüksel hatalar taksonomisini sadece dört başlık altında ele almıştır:

Eklerin Hatalı Kullanımı (The suffix type) : Aynı kökten gelen fakat farklı eklere sahip olan iki sözcük arasında görülen hata türüdür. Örneğin: gözlük/gözlükçü / yapıyor/yaptı. Yukarıda belirtildiği üzere bu hata ad, sıfat ve eylemlerde görülmektedir. Türkçede ekler iki ana bölüme ayrılmaktadır. Çekim ekleri ve yapım ekleridir. Adlara ve eylemelere eklendiğinde sözcüklerin kök anlamlarını değiştirmeyen ekler: çekim ekleri adı verilir. Buna geliyorum/geldim; evi/evden, sözcükleri örnek verilebilir. Sözcüklerin kök anlamlılarını değiştiren eklere ise, yapım ekleri denmektedir. Buna da göz/gözlük sözcüğü örnek verilebilir (Hengirmen, 1998: s.319)

Ön Eklerinin Hatalı Kullanımı (The prefix type): İki sözcüğün birinde yer alan ön ekin diğerinde yer almaması durumudur. İngilizcede örneği:

contribution/distribution. Bu hata türü sadece ön ekleri kabul eden dillerde görülmektedir. Türkçede son eklemeli bir dil oluğundan, çalışmamızda bu kategoriye yer verilmemiştir.

Ünlü Seslerin Hatalı Kullanımı (The vowel-based type): Tekli veya ikili, sesli harf farkı olan iki sözcük arasında görülen hata türüdür. Örneğin: kader/keder; kul/kol; yar/yer; zemin/zaman; ev/av.

Ünsüz Seslerin Hatalı Kullanımı (Consonant type): Bir ünsüz harf ile ayrışan iki sözcük arasında görülen hata türüdür. Örneğin: sert/dert; kaş/kaç; ayrı/aynı

Yanıltıcı Eşdeğerler (False friend) : Yanıltıcı eşdeğerler, kaynak dildeki bir sözcüğün, hedef dildeki bir sözcükle yazılış ve okunuşunun aynı, ancak anlamının farklı olmasıdır (Direkçi ve Gülmez, 2012: 133). Türkçeden Arapçaya farklı sözcüklerin geçmesi sebebiyle bazı sözcüklerin anlam değişikliğine uğradığı ve bu kelimelerin her iki dilde farklı anlamda kullanıldığı görülmektedir (Abdullah, 2020: S.3). Çalışmamızda elde edilen verilerde, hata eşdeğer sözcüklerin olması nedeniyle, bu kategori Schimitt ve Hemchua (2006: s.6)'nin sözcüksel hataların sınıflandırmasıyla ilgili yaptığı çalışmalarından alınmıştır. Yanıltıcı eşdeğerli sözcüklere verilebilecek örneklerden biri "acayip" sözcüğüdür. "acayip" sözcüğü Türkçede, "olağana aykırı, tuhaf" anlamında kullanılırken, Arapçada "Şaşılacak şey, olağanüstü bir şey" anlamında kullanılmaktadır.

2.6.1.2. Hatalı biçimlendirme (Misformation)

Hedef dilde bulunmayan, ancak anadilde bulunan sözcük ve öbeklerin hedefe dilde, anadildeki olduğu şekliyle aynen kullanılmasından kaynaklı hata türüdür. Üç kategoriye ayrılmaktadır:

Alıntı Sözcükler (Borrowing): "Kişi, sosyal grup ve meslek dilleri arasında veya aynı dil ailesi içinde görülen alıntı türüdür. Bunlar iç alıntılardır. Bir dilin kelimesinin, ses ve anlamca hiç değiştirilmeden başka bir dilde aktarılması şeklinde yapılan alıntılardır" (Karaağaç, ty: s.204).

"Bu şehirde **binayeler** çok yüksek" ifadesi örnek verilebilir. Zira Arapça "Binaye" kelimesi, aslında bina anlamında kullanılan bir sözcüktür.

Hatalı Türetilmiş Sözcükler (Coinage): Anadilden alınan bir sözcüğe bazı sesler eklenerek kullanılması durumunda görülen bir hata türüdür (schmitt ve Hemchua, 2006: s.10). "Bu icadın ismi **pitza** makası" cümlesinde, Türkçede pizza sözcüğünün, Arapça telaffuz edilişine göre yazılması, hata türetilmiş sözcüklere bir örnek olarak verilebilir.

Öyküntüler (Calques): Bu kavramı ilk teklif eden Karaağaç (2004) şu şekilde tanımlamıştır: "İki ya da daha fazla sözcükten oluşmuş ve anlamı, birleşik yapıyı oluşturan sözcüklerin düz anlamsal açıklamasının dışında olan bir dilsel birimin bir başka dile, sözcüklerin düz anlamsal açıklamasına bağlı olarak çevrilmesidir." Başka çalışmalarda da "Ödünç alınan sözcük ya da öbeğin biçimbirimsel bileşenlerinin yeni bir dilde eşdeğer biçimbirimlere madde madde çevrildiği bir ödünçleme türünü işaret etmek için karşılaştırmalı ve tarihsel dilbilimde kullanılan bir terimdir." Olarak tanımlanmıştır (Efe, 2018: s.825). Schmitt ve Hemchua (2006) öyküntüleri şu şekilde tanımlamaktadır: cümlelerin veya sözcüklerin anadilden bire bir çevirisinde görülen bir hata türüdür. Buna örnek olarak *"Bir şey değerliyse kolay gelmez*" cümlesi örnek olarak verilmektedir. Cümlenin doğru biçim ise: Bir *şey değerliyse kolayca elde edilmez,* şeklindedir. *"*kolay gelmez" ifadesi Arapçada kullanıldığı gibi Türkçeye çevrilmiştir.

2.6.1.3. Sözcüksel Bozulma (Distortions)

Bu hata, hedef dilin ses kurallarının hata uygulanmasından kaynaklanmaktadır. Bu başlık altında yer alan dört kategorideki hatalar, hedef dil ve anadilde mevcut değildir.

Ses Düşmesi (Ommission): Sözcüğün herhangi bir sesinin düşürülmesinden kaynaklanan bir hata türüdür. Ayrıca dikkatsizlik ya da bilgisizlik de, bu hataların kaynağı olarak görülmektedir (Jamse, 1998: s.90). *"Çünkü oynculuğu oyncluğu*

seviyorum" cümlesinde /u/ sesinin, *"Bu mesleğe yeteneğim ve tukum var"* cümlesinde ise /t/ sesinin düşürülmesi bu türe örnek olarak verilmektedir.

Gereksiz Ses Kullanımı (Overinclusion): Sözcüğün köküne gereksiz ses eklenmesi sonucunda görülen bir hata türüdür (Saud, 2018: s.162). *"Genellikle doktorlar **steres** yapıyorlar" cümlesinde* /e/ sesinin bu sözcüğe eklenmesi bu türe örnek olarak verilmektedir.

Hatalı Ses Seçimi (Misselection): Birbirine benzeyen iki sesin karıştırılması sonucunda görülen bir hata türüdür (Saud, 2018: s.161). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler genellikle (/ı, /i/), (/u/,/ü/), (/o/,/ö/), (/c/,/ç/) gibi sesleri karıştırmaktadırlar (Şengül, 2014: s.10). Bunun nedeni de Türkçedeki seslere ait özelliklerin iyi bilmemesidir. *"Sadece bir şey **kütü** var o da **zehensel** yorgunluk"* cümlesi /ü/ ile/ö/, /e/ ile /i/ seslerinin karıştırılmasına örnek olarak verilmektedir.

Seslerin Hatalı Sıralanması (Misordering): Bir sözcükteki seslerin hatalı sıralanması sonucunda görülen bir hata türüdür. Bazı araştırmacılar (Saud, 2018; Hamdi,2016) ise, sadece bir sözcükteki seslerin değil aynı zamanda iki sözcüğün hatalı sıralanması halinin de, bu kategoriye dahil edildiğini belirtmişledir. "**Komdeyen** olmak isityorum" sözcüğündeki /e/ sesinin hatalı sıralanması, bu türe örnek olarak verilmektedir.

2.6.2. Anlamsal Hatalar (Semantic errors)

Türkçedeki sözcüklerin, sözcük öbeklerinin, kalıpların ve deyimlerin doğru bağlamda ve anlamda kullanılmaması nedeniyle ortaya çıkan hatalardır (Gedik, 2021: s. 146). Anlamsal hatalar başlığı altında üç alt kategori bulunmaktadır: *"Anlam ilişkilerinde yapılan hatalar",* "*Eşdizimlilik hataları*" ve "*Üslup hataları"*.

2.6.2.1. Anlam İlişkilerinde Yapılan Hatalar (Confusion of Sense Relations)

Alt Anlamlıların Hatalı Kullanımı (using a superonym for a hyponym): "Alt-üst ya da cins-tür gibi ilişkileri içeren olgu, sözlüksel birimler arasındaki anlamsal içerilme bağıntısıdır" (Vardar, 2002: s.17; Altun, 2004: s.120).

Örneğin, "inek" bir "memeli" alt anlamlısıdır ve "memeli" de bir "hayvan" alt anlamlısıdır; bu nedenle "inek", bir "hayvan" alt anlamlısıdır. Genel nitelikli bir anlam biriminin, göreceli olarak, daha özel nitelikte bir anlam birimiyle kurduğu tek yanlı bir içerme bağıntısı olarak açıkladığı olgu için içerilen alt kavram için alt anlamlılık kullanılmaktadır (Karaağaç, 2013: s.124).

Üst Anlamlıların Hatalı Kullanımı (Using a hyponym for a superonym): Örneğin, "inek" bir "memeli" alt anlamlısıdır ve "memeli" de bir "hayvan" alt anlamlısıdır; bu nedenle "inek", bir "hayvan" alt anlamlısıdır. Genel nitelikli bir anlam biriminin, göreceli olarak, daha özel nitelikte bir anlam birimiyle kurduğu tek yanlı bir içerme bağıntısı olarak açıkladığı olgu için içerilen alt kavram için alt anlamlılık; içeren ya da kapsayan kavram için ise üst anlamlılık terimi kullanılır (Karahan, 2013: 188).

2.6.3. Yakın Anlamlılık (Using a wrong near synonym)

> *Anlamları nispeten yakın olan sözcüklerin durumunu ifade eder. Ancak bu yakınlığın belli belirsiz alt sınırları vardır. Sözlüklerde açıklama / tanımlama amaçlı kullanılan yakın anlamlı sözcükler bu türe girmektedir. Türkçede "öldürmek" ve "katletmek" fiillerindeki anlam yakınlığında olduğu gibi bir kullanım söz konusudur (Arı ve Akçataş, 2018: s.64).*

Türkçe Dil Kurumu Sözlüğünde (2005) "eş anlamlı" şeklinde madde başı olarak geçen bu olgu, Batı dillerinde genelde ortak bir adla (synonym) ifade edilmektedir. Ancak Türkçe için durum böyle değildir: "eş anlamlılık / eşanlamlılık,

anlamdaşlık, yakın anlamlı, sinonim" gibi pek çok şekilde adlandırılmaktadır (Arı ve Akçataş, 2018: s.62).

2.6.3.1. Eşdizimlilik Hataları (Collocation errors)

Eşdizimlilik, araştırmacılar tarafından birliktelik olarak da ifade edilmiştir (Aksan, 1999: 75). Birliktelik "Sözcüklerin düzenli bir biçimde birlikte kullanılmaları, eşdizimlilik de; "İki ya da daha fazla sayıda birimin aynı dizimde bulunması," olarak tanımlanmaktadır. Türkçede sigara iç-, yemek ye-, dışarı çık sözcük öbekleri, eşdizimliliklere örnek olarak verilmektedir. Deyimler ve dil kalıpları Schmitt (2004: s.89) tarafından bu kategoriye dahil edilmiştir.

Hatalı Sözcük Seçimi (Semantically determined word selection): Belirli bağlamlarda birlikte kullanılan iki sözcükten birinin kullanılmaması halinde görülen bir hata türüdür.

"Tayfundan zarar gören yapılar arasında yer alan uluslararası havalimanı hizmet vermeye devam ediyor" cümlesindeki dilsel birimlerin kullanımı anadili Türkçe olanlar açısından herhangi bir sorun oluşturmamaktadır. Ancak yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için bu cümledeki "zarar görmek", "yer almak", "hizmet vermek" birimlerinin kullanımı açık olmayabilir. Ayrıca sorunlar birimlerin anlaşılması sürecinde değil, gerçeklikteki olayların dilsel yapılandırılması aşamasında ortaya çıkabilmektedir. Başka bir deyişle gerçeklikteki "tayfun" – "yapılar" – "zarar" sözcükleri arasındaki ilişkilerin "tayfundan zarar gören yapılar" olarak algılanması beklenmektedir.

2.6.3.2. İkili Adlandırma (İrreversible binomial):

"İki farklı addan oluşan ve içerdiği bu adlardan yalnız birisinin veya her ikisinin taşıdığı anlamdan kaynaklanan, ama o anlam ya da anlamları çağrıştırmayan bambaşka bir sözlük birimidir".

2.6.3.3. Üslup (Stylistic)

Bu başlık altında bir kategori yer almaktadır:

Laf Kalabalığı (Verbosity) : Sözcük hazinesi dar olan öğrenicilerin yazılı anlatımlarında görülen bir hata türüdür. Bu hata, öğrenicilerin kısa ve anlamsız cümleler kurmaları olarak ortaya çıkmaktadır. bu sorun belli olmaktadır. Öğrenicinin, "*Bence bu ev çok güzel bir muhitte hem ulaşım araçlarına da yakın" yerine,* "*Bence bu ev çok güzel bir muhit hem yakınlık ulaşım araçlarına vardır.", "Aynı zamanda gelecekte şimdi ne yapıyoruz o zumanda garib bir şey olur*" cümlesi de bu kategoriye örnek olarak verilebilir. Birinci cümlede öğrenicinin ne demek istediği anlaşılmamakla birlikte, hata ekler ve sözcükler kullandığı da görülmektedir.

2.7. YAZMA BECERİSİ

Yazma, bireyin yazı vasıtasıyla düşüncelerini anlatabilme kabiliyetidir. Araştırmacılar yazmayı farklı ifadelerle tanımlamıştır (Özbay 2007, s.115) onu, düşünce, istek ve olayların, belli kurallara göre, uygun bir şekilde birkaç öge ile anlatılması olarak açıklamaktadır. Başka bir tanımlamaya göre ise yazma; bireyin, hayatında yaşadığı, duyduğu, tasarladığı ve düşündüğü şeyleri yazıya dökmesidir (Sever, 2000: s.24).

Fikirleri örnekler, yazılar gibi verilerden istifade ederek belirtip açıklayan; bazı örneklerinde günlük hayatın esas yazılı iletişimini temin etmeyi bazı örneklerinde ise güçlü ve etkili bir dil kullanmayı amaçlayan; bunu yaparken de dil bilgisinin karmaşık kurallarına bağlı kalarak ortaya koyan bir anlatma becerisidir (Durmuş, 2013: s.206).

Temizkan, yazmanın birkaç aşamaya bağlı olduğunu öne sürmektedir: "Yazılı anlatımı, duygu ve düşüncelerimizi anlatmak için bir konu seçme ve bu konu hakkında bilgi toplama gibi belirli bir hazırlık çalışması yapma, ardından bu hazırlık çalışması sonucunda ortaya çıkanları belirli bir plan çerçevesinde dilin kurallarına uyarak yazıya aktarma ve sonuçta ortaya çıkan ürünü değerlendirme olarak tanımlayabiliriz" (Temizkan, 2007: s.136).

Yazma ve konuşma, anlatmaya dayalı beceriler olarak gruplandırılmaktadır. Bunların bireyin duygu ve düşüncesini ifade etmede önemli rol oynadığı ve bu beceriyi elde etmesi gerektiği belirtilmektedir. Yabancı dil öğrenenlerin sadece konuşmayı değil, aynı zamanda yazmayı da bilmesi gerektiğini savunulmaktadır (Hughey, 1983: s.4).

Yazma ve konuşma becerilerinin ikisi de anlatmaya dayalı olmasına rağmen süreçleri birbirine benzememektedir. Yazmada; anlatılmak isteneni en güzel şekilde ifade etme adına, dil bilgisi araçlarının iyi düzeyde kullanılması ve kelimelerin seçiminin dilbilgisi kurallarına göre doğru yapılması gerekir. Ancak konuşma için bu kadar dikkatli olunmasının söz konusu olmadığı belirtilmektedir (Hedge, 1988: s.5). Hughey (1983: s.4)'e göre, "Anlamın açık olabilmesi için yazının, dikkatli ve tutarlılık içinde oluşturulması gerekir. Yazı kalıcı olduğu ve anlık dönüt gerçekleşmediği için yazar düşüncelerini tutarlı bir söylem kullanarak bir araya getirmelidir."

Yazmada, ilk olarak sözcük dağarcığını zenginleştirmek ve artırmak, daha sonra da bu sözcüklerin bir bağlam içerisinde nasıl kullanılacağını bilmek gerekmektedir. Bir sonraki aşamada ise hedef dilinin sözdizimsel, sesbilgisel, anlamsal ve biçimbilimsel farklı alanları adım adım kavranması gerekmektedir. Bir metin oluşturmak için hem sözcüklerle kurallı ve tutarlı bir cümle oluşturmak hem de yazılacak paragrafın metin içinde uyumlu olması gerekmektedir. Böylece anlam bütünlüğü sağlanmış olmaktadır (Yıldırım ve Tüfekçi, 2018: s. 312).

Öğrenicilerin ne öğrendikleri ve eğitim süreçleri değerlendirilmek istendiğinde özellikle yazma ve konuşma becerilerine bakılmaktadır (Çakır, 2010: s.166). Dil becerileri arasında yazmanın, elde etmesi en zor beceri olduğu görülmektedir. Bunun; öğrenicinin yazmaktan çekinmesi ve korkması, sözcük dağarcığının yeterli olmaması, motivasyon eksikliği, tek yönlü düşünmesi gibi pek çok nedeni bulunmaktadır. Bunlar yazmayı olumsuz etkilediği gibi başarıyı da negatif etkilemektedir. Ayrıca sadece sınıfta verilen etkinliklerle sınırlı kalınması ve bu beceriyi geliştirecek diğer unsurların göz ardı edilmesi de başarıyı olumsuz yönde etkileyen etkenler arasındadır. İyi bir yazılı anlatım için öğrenicinin, yazıya dökeceği

düşünceleri ve ifadeleri nerede ve ne zaman kullanması gerektiğini bilmesi gerekmektedir. Ayrıca öğrenicinin yazma becerisini iyi düzeyde kullanabilmesi için hedef dilin kurallarına hâkim olması gerekmektedir. Dolaysıyla yazma becerisini, öğrenicinin düşünce, his ve bilgisiyle beraber yaşadıkları ve gördüklerini ekleyerek ortaya çıkardığı bir düşünme süreci olarak algılamak gerekmektedir (Demirel, 2012: s.117).

2.7.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Becerisi

Öğrenici dil öğrenmede üst seviyesine gelince duygularını ve düşüncelerini ifade etmeye başlamaktadır. Yazma öğretilen bir beceri olduğu için her birey başlangıç seviyede bile asgari düzeyde kendini ifade edebilmektedir. Bundan yola çıkarak yazma becerisinin dil öğretimin her aşamasında geliştirilmesi gereken bir beceridir (Özarslan, 2018: s.20).

Yazma, çeşitli öğrenim yöntemlerine sahip olması ve farklı alanlarda ihtiyaçları karşılaması gibi etkenlerle eğitim sürecine katkı sağladığından, dil öğreniminde önemli bir rol oynamaktadır. Yazma süreci, bir düşüncenin iletilmek istenmesiyle birlikte başlar. Tutarlı ve anlam bütünlüğüne sahip bir metnin şekillenmesi bazı aşamalardan geçer, bu süreç: Sözcüklerden cümleye ve söz dizilerine, cümlelerden paragrafa ve en sonunda da paragrafların metne dönüşmesi olarak açıklanmaktadır (Byrne, 1988: s.10).

Raimes (1983: s.3), bireyler ikinci bir dil öğrenme sürecinde, hedef dile sahip kişilerle iletişim kurarak, onlarla konuşarak, onların ne konuştuklarını ve ne yazdıklarını anlamaya çalışarak dili öğrenebilmektedir, demektedir. Byrne (1988) ise yazmanın, düşünce ve duyguların aktarılmasındaki rolünün yanında, onun eğitim sürecine katkı sağladığını belirtmektedir. Sağladığı bu katkılar şunlardır:

- Çeşitli dil öğrenme şekillerine erişmek.
- Bağlamı anlamak.
- Dili öğrenme oranını görebilmek.

Yabancı dil olarak öğrenen Anadili Arapça olan öğrenicilerin yaptıkları hataları ele alan araştırmalarda öğrenicilerin; dilbilgisi hataları, sözdizimsel hatalar, sözcük seçiminden kaynaklana hatalar, yazım-noktalama hataları ve sesbilimsel hatalar yaptıkları tespit etmiştir (Özarslan, 2018; Bölükbaş, 2011; Çetinkaya, 2009). Öğrenicilerin yazılı anlatımlarını inceleyen çalışmaların her birinde farklı sonuçlar görülmektedir. Özarslan (2018), C1 düzeyinde Türkçe öğrenen Suriyeli öğrenicilerin yazmada karşılaştıkları sorunları tespit etmeyi amaçladığı çalışmada, öğrenicilerin en çok yaptığı hataların sırayla; biçimbilgisi, noktalama işlemleri, ses bilgisi ve sözdiziminde olduğunu ortaya koymuştur. Gürler (2019) ise B1 düzeyinde anadili Arapça olan öğrenicilerinin yazılı anlatımlarındaki hatalarını betimlemiştir. Yapılan hataların sırasıyla; sesbilimsel hatalar, yazım ve noktalama hataları ve sözlüksel-anlamsal hatalar olduğunu tespit etmiştir. Diğer taraftan, Bölükbaş (2011) tarafından yapılan çalışmada anadili Arapça olan öğrenicilerin yazılı anlatım becerileri değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler; dilbilgisi hataları, sözdizimsel hatalar, sözcük seçiminden kaynaklı hatalar, yazım-noktalama hataları şeklinde sınıflandırılmış ve en çok düşülen hatanın yazım ve noktalama hatası olduğu saptanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmada kullanılan model, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi ile ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmada, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen anadili Arapça olan öğrencilerin yazılı anlatımlarının incelenmesinde nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır" (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 187). Doküman analizi dokümanları toplama, dokümanların güvenilirliklerini gözden geçirme, kodlama ve kategorilere ayırma ve veriyi analiz etme aşamalarından oluşmaktadır (Ekiz, 2009: 78-79; Merriam 2009'dan akt. Sak vd., 2021: 227-234). B1-B2 düzeyindeki 41 öğrenicinin yazılı anlatımlarındaki hataları belirlemek ve sınıflandırmak amacıyla çalışmanın ikinci bölümünde detaylı olarak açıklanmış olan Hata Çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır.

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Çalışmanın amacına hizmet edecek doğru gurubun seçimi için Ellis (1994: s.471) çalışma örneklemini, büyüklüğüne göre üçe ayırmaktadır; 1. Büyük örneklem: Kapsamlı ve büyük bir hata listesi elde etmek amacıyla ikinci dili öğrenenleri temsil eden büyük gruplardan alınmaktadır. 2. Amaçlı örneklem: İkinci dil öğreniminde yapılan hataları tespit adına belirli gruptan alınmaktadır. 3. Tesadüfi örneklem: Yapılan hatalar bir kişiden alınmaktadır.

Bu çalışmada amaçlı örneklem kullanılmıştır. Bunun yanında kolay ulaşılabilir örneklem olduğundan bu grup seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde B1 düzeyinden 24, B2 düzeyinden ise 17 öğrenici olmak üzere toplamda 41 öğrenici oluşturmaktadır. Avrupa Dil Portfoyu Çerçevesinde B1-B2 düzeyinde öğrenenlerin, çevrelerindeki olaylar hakkında görüşlerini anlatabilecekleri, hayallerini ifade edebilecekleri, hedeflerini ve düşüncelerini anlatabilecekleri ifade edilmektedir. Bu çalışmada B1-B2 düzeyinde Türkçe öğrenenlerin seçilme sebebi; "Bağımsız bir dil kullanabilmeleri, düşünce, duygu, bilgi aktarabilecek sözcük dağarcığını kazanmış olmaları, öğreneceği dildeki kelimelerin eş-zıt anlamlarını kavramış ve anlamış olmalarıdır" (Durmuş vd, 2013: s.365).

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

3.3.1. Sınav Kâğıdı ve Yazma Ödevleri

Yazılı örneklerin en belirgin kaynağı sınavlarda ve ödev olarak yazdırılan metinlerdir (Brown, Hilges ve Marsella, 1991: s.70). Bu araştırmanın verileri İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde B1-B2 düzeyinde Türkçe öğrenen 41 öğrenicinin final sınav kağıtları ve yazma ödevleri olmak üzere toplamda 68 metinden toplanıp incelenmiştir. Bu metinler öğretici tarafından araştırmacıya verilmiş, ardından da hatalı cümleler kategorilerine göre ve Excel üzerinde tablolara yazılarak sınıflandırılmıştır.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Verileri toplamak, hataları açıklamak, hata türlerini sınıflandırmak, hataların sıklık tablosunu oluşturmak, hedef dilde zorluk alanlarını açıklamak ve hataların aza indirgenmesi için öneriler sunmak; hata çözümlemesi aşamaları izlenmiştir (Sridhar, 1972: s. 2-8).

Bu çalışmada hataların doğru bir şekilde sınıflandırdığımızdan emin olmak adına iki uzmandan yardım alınmıştır. Ardından, öğrenicilerin hataları tekrar değerlendirilip düzenlenmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler, James (1998: s.144)'in oluşturduğu sözcüksel hatalar taksonomisine göre sınıflandırılmıştır. Taksonomide yer alan kategorilerin Türkçe karşılığını bulmak için, Özköse'nin (2017) hazırladığı *"Karşılaştırmalı Dil Bilimi ve Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü"* ve Berke Vardar'nın (2002) *"Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*" adlı kitabından yararlanmıştır.

James'in taksonomisinde yer alan kategoriler şu şekildedir:

1. Biçimsel Hatalar (Formal errors)
    1.1. Hatalı Sözcük Oluşturma (Formal misselection)
        1.1.1 Eklerin Hatalı Kullanımı (Suffix type)
        1.1.2 Ünlü Seslerin Hatalı Kullanımı (Vowel-based type)
        1.1.3 Ünsüz Seslerin Hatalı Kullanımı (Consonant-based type)
        1.1.4 Yanıltıcı Eşdeğerler (False friends)
    1.2. Hatalı Biçimlendirme (Misformations)
        1.2.1 Alıntı Sözcükler (Borrowing)
        1.2.2 Hatalı Türetilmiş Sözcükler (Coinage)
        1.2.3 Öyküntüler (Calque)
    1.3. Sözcüksel Bozulma (Distortions)
        1.3.1 Ses Düşmesi (Omission)
        1.3.2 Gereksiz Ses Kullanımı (Overinclusion)
        1.3.3 Hatalı Ses Seçimi (Misselection)
        1.3.4 Seslerin Hatalı Sıralaması (Misordering)

2. Anlamsal Hatalar (Semantic Errors)
    2.1. Anlam İlişkilerinde Yapılan Hatalar (Confusion of sense relation)
        2.1.1.Altanlamlıların Hatalı Kullanımı (General Term for specific one)

2.1.2 Üst Anlamlıların Hatalı Kullanımı (Overly specific term)

2.1.3 Yakın Anlamlılık (Near synonyms)

2.2. Eşdizimlilik Hataları (Collocation errors)

2.2.1 Hatalı Sözcük Seçimi (Semantic word selection)

2.2.2 Kullanılması Tercih Edilen Sözcüğü Kullanmama (Statistically weighted preferences)

2.2.3 İkili Adlandırma (İrreversible binomials)

2.3 Üslup (Stylistic)

2.3.1 Laf Kalabalığı (Verbosity)

3.5. HATALARIN BELİRLENMESİ VE SUNULMASI

Dil öğrenicinin hedef dilde ürettiği cümle ile aynı cümlenin bir anadili konuşucusu tarafından üretilmiş ve hatasız halini tespit etmek, daha sonra karşılaştırma yapmak; hataların belirlenmesinde izlenen yoldur. Bu çalışmada yapılan hataların belirlenmesinden sonra her bir hatanın; hedef dili konuşan kişinin kuracağı şekilde yeniden yapılandırılmış şekli tablolarda sunulmuştur. Ayrıca yapılan hatalar, yukarıda açıklanan taksonomiye göre sınıflandırılıp sayısı ve yüzdesi belirtilmiştir. Son olarak hataların türü ve kaynağı da gösterilmiştir.

Hataların sınıflandırılmasında şu hususlar göz önünde bulundurulmuştur:

1. Öğrenicilerinin yaptıkları bütün hatalar sayılmıştır ancak tekrar edilen hatalar tabloda bir kez gösterilmiştir.
2. Öğrenicilerin yazdıkları bazı cümlelerin düzeltmeleri metnin bağlamına bağlı kalınarak yapılmıştır.
3. Birden fazla hata içeren cümlelerde bu hatalar ayrı ayrı hesaplanmıştır. Örneğin, *Zamanla çok iyi arkadaşlık yaptık* (arkadaş olduk) *büyük bir dert oldum* (derde düştüm) *o beni yardım etti*. Bu cümlede iki hata olduğu kabul edilmiştir.

3.6. TUTARLILIK VE TEYİTEDİLEBİLİRLİK

Nicel araştırmalarda geçerlilik ve güvenirlik terimleri kullanılırken nitel araştırmalarda ise 'inandırıcılık' (iç geçerlilik), aktarılabilirlik (dış geçerlilik), tutarlılık (iç güvenirlik) ve teyit edilebilirlik (dış güvenirlik) terimleri kullanılmaktadır (Glesne, 2012; LeCompte ve Goetz, 1982; Merriam, 1995; Punch, 2011'den Akt. Özgenel, 2019: s.6). Bu çalışmada inandırıcılığı sağlamak amacıyla yapılan hataların sınıflandırılmasında Carl Jamse'in (1998) "Errors In Language Learning And Use" kitabında kullandığı sözcüksel hatalar taksonomisine göre sınıflandırılıp betimlenmiştir. Çalışmada kullanılan bu taksonomide yer alan kategorilerin Türkçe karşılığını bulmak için, Özköse (2017)'nin hazırladığı "Karşılaştırmalı Dil Bilimi ve Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü" ve Berke Vardar (2002)'nın "Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü" adlı kitabından yararlanmıştır. Yapılan bu betimlemeler iki uzmana sunulmuştur. Birinci uzman Ürdün Üniversitesinde anadili Arapça olan öğrenicilere yirmi yıldır Türkçe öğretmektedir. İkinci uzman 20 yıldır farklı kurumlarda Türkçe öğretmenliği yapmıştır. aktarılabilirliği sağlamak için çalışma grubunu amaçlı ve kolay ulaşılabilir örneklem kullanılarak belirlenmiş, çalışma süreci ayrıntılı bir şekilde betimlenmeye çalışılmış, öğrenicilerin yazdıkları metinleri doğrudan öğreticilerden alınmış, yapılan hataların analizinde öğrenicilerin hatalarından doğrudan alıntılar yapılmış ve yeniden yapılandırılmış şekliyle tablolarda sunulmuştur. Ayrıca öğrenicilerin yazdıkları metinlerden bölümlerin fotoğrafını alınarak hataları gösterildiği tabloların altına ve bütün metinler çalışmanın ekler kısmında gösterilmiştir. Teyitedilebilirliği sağlamak için elde edilen verilerin analizinde kullanılan yöntemlerin ayrıntılı tanımlanması yapılıp sunulmuştur. İnandırıcılığı sağlamak için de çalışmada ulaşılan sonuçlar diğer çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırılıp çalışmayla örtüşüne diğer çalışmalar belirtilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

“Anadili Arapça Olan Öğrenicilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenirken Yaptıkları Sözcüksel Hataları” tespit ve analiz etmeyi amaçlayan çalışmanın bu bölümünde elde edilen bulgular araştırma soruları doğrultusunda tablolar şeklinde sunulacaktır. Ardından her tablodan sonra, yapılan hatalar, bulunduğu kategoriye göre yorumlanacaktır. Bu çalışmanın bulguları, Jamse (1998)’in tasarladığı sözcüksel hatalar taksonomisindeki kategorilere göre sunulacaktır.

4.1. B1 DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENİCİLERİNİN YAPTIKLARI BİÇİMSEL VE ANLAMSAL HATALAR

Birinci alt amaca ilişkin şu bulgulara yer verilecektir:

4.1.1. Biçimsel Hatalara İlişkin Bulgular

4.1.1.1. Hatalı Sözcük Oluşturma Kategorisine İlişkin Bulgular

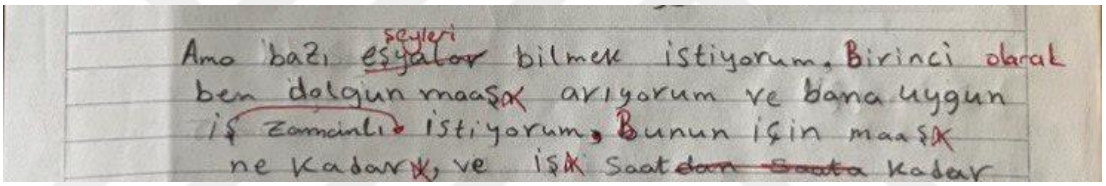
Bu başlık altında şu kategorilere ait bulgular sunulmuştur: eklerin hatalı kullanımı, ünlü seslerin hatalı kullanımı, ünsüz seslerin hatalı kullanımı ve yanıltıcı eşdeğerler.

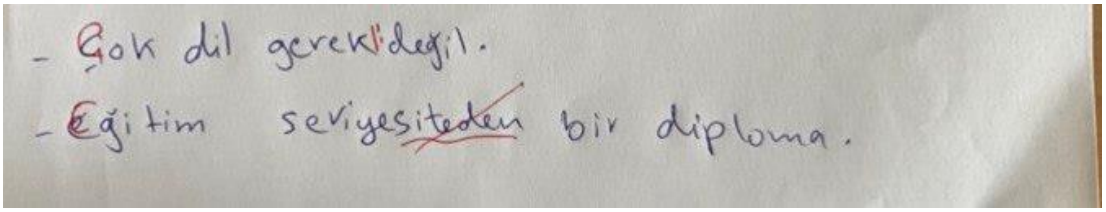
Tablo 1. B1 Düzeyi "Hatalı Sözcük Oluşturma" Hataları

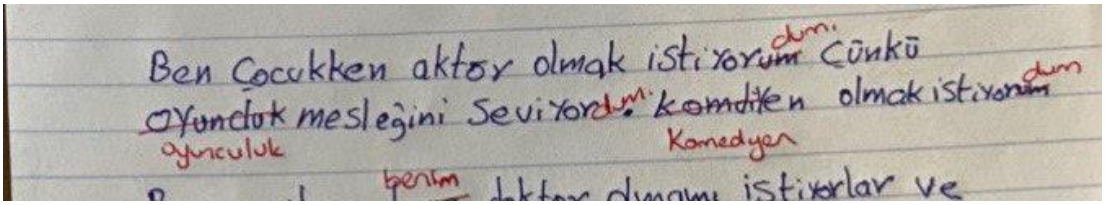
Öğrenici Cümlesi	Sözcüğün Yeni Yapılandırılmış Hali	Hatanın Sebebi
İnşallah gelecek sonra İstanbulda yerleşerek olacağım	Yerleşeceğim	Hatalı ek kullanımı
Otoparkı var bu yeri çok güvenlik zaten.	Güvenli	Hatalı ek kullanımı
Beş ay önce İstanbula geldim ve ev aramaya başlıyordum.	Başlamıştım	Hatalı ek kullanımı
Evim hastaneden uzak değil. Yürüyerek gidebilirsin uzun zaman almadı.	Almaz	Hatalı ek kullanımı
Evim ulaşım araçlarda yakın olmalı. Çünkü her zaman üniversiteye gidiyorum. Bu nedenle ev yakın olmak istiyorum.	Olsun	Hatalı ek kullanımı
Tam ihtiyaçlarım, kasap avm vb yakında var.	Tüm	Ünlü seslerin hata kullanımı
Müstakil ev ve her 5 yıl tadil yaparız.	Tadilat	Yanıltıcı eşdeğer
Resim yapmak, spor yapmak, şarkı dinlemek tüm bu şeylerdi yatığım zaman mutlu oldum.	Mutlu oluyorum	Hatalı ek kullanımı
Herkes göre mutluluk maanası değiştirir.	Değişir	Hatalı ek kullanımı
Bence arkadaşlarım ve dostlarım olmasaydı ben yaşamasaydım.	Yaşamam/ Yaşamazdım	Hatalı ek kullanımı
Her gün sabah işe gidip ve dönüyordum. Her gün geçmiş gün gibi ve ertesi gün ayna olacak.	Aynı olacak	Ünlü seslerin hata kullanımı
Onlarından çok şey eşyalar örendim.	Şey	Yanıltıcı eşdeğerler
Çünkü hayatta asla zor ama dostları varsa biraz kolay olur.	Zaten	Yanıltıcı eşdeğerler

Bu işte çok dil gereklilik değil.	Gerekli	Hatalı ek kullanımı
Yabancı diller bilmek olmalıyım.	Bilmeliyim	Hatalı ek kullanımı
Hukuk danışmanı. Bu meslek aklımdan hiç geçmedi.	Danışmanlığı	Hatalı ek kullanımı
İnsanlara göre bu çok kolay ve eğlence bir meslek, ama gerçekten stresli ve zor.	Eğlenceli	Hatalı ek kullanımı
Keşke hayatımda daha çok meslekler edebilirim, ama şimdi ben memnunum.	Edinsem	Hatalı ek kullanımı
Takım çalışması giymek mutlaka gerek değildir.	Hiç	Yanıltıcı Eşdeğerler
Bu işi seçerim çünkü kliniğiniz evime yakın işe gelip sadece 10 dakika yürüyebilirim.	Yürürüm	Hatalı ek kullanımı
Bu işe alırsam başarı olacağım inanıyorum	Alınırsam	Hatalı ek kullanımı
Beş yıldır deneyimim var	Yıllık	Hatalı ek kullanımı
Dün çocuklarla heyacanlı yarışmalar yapardık.	Yaptık	Hatalı ek kullanımı
Satış kursuna aldım. Başka Türkçe, Arabça ve İngilizce bilebilirim.	Biliyorum	Hatalı ek kullanımı
Çucukken annemle hastaneye gittik.	Gidiyorduk/ giderdik	Hatalı ek kullanımı
Doktor olmam için ne gerek?	Ne gerekiyor	Hatalı ek kullanımı
Ben çok diş hakimi olmak istiyorum ama Türkiyede yabancı olduğum içi kazanmadım.	İstedim	Hatalı ek kullanımı
Bu mesleklerden bazıları, hostes, iç mimarlık, tercümanlık, model gibi hatta girişimci tutkum var bu sebep için seçtim.	Hosteslik	Hatalı ek kullanımı
İş hakkında bazı eşyaları bilmek istiyorum.	Şeyleri	Yanıltıcı eşdeğerler

Biçimsel hatalar ana başlığı altındaki “Hatalı Sözcük Oluşturma” verilerini içeren tablo 2 incelendiğinde, en çok yapılan hatanın, hatalı ek kullanımından kaynaklandığı görülmüştür. Bu kategoride toplamda 32 hata tespit edilmiştir. Hataların 25’inin eklerin kullanımı, 2’sinin ünlü seslerin kullanımı ve 5’inin yanıltıcı eşdeğerlerden kaynaklı olduğu görülmüştür. Yapılan hatalar, çekim ve yapım eklerinin kullanımında görülmüştür. Örneğin öğrenicilerin ‘yaptık yerine’ yerine ‘yapardık’, ‘biliyorum’ yerine’ bilebilirim’, ‘hosteslik’ yerine ‘hostes’, örneklerinde olduğu gibi hatalı ek kullandığı görülmüştür. Tablo 2’de görülen diğer bir hata ise, yanıltıcı eşdeğerlerdir. Buna örnek olarak Türkçede ‘taşınabilir cansız nesneler’ anlamına gelen ‘eşya’ sözcüğü verilmektedir. Arapçadaki ‘eşya’ sözcüğü ‘şeyler’ anlamında kullanılmaktadır. Dolaysıyla bunun farkında olmayan öğrenicilerin ‘şey’ sözcüğü yerine ‘eşya’ sözcüğü kullandığı görülmüştür. Yukarıda ifade edilen hatalı kullanımların metnin orijinalinden fotoğrafı çekilmiş belgeleri aşağıda gösterilmiştir:

4.1.1.2. Hatalı Biçimlendirme Kategorisine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında şu kategorilere ait bulgular sunulmuştur: alıntı sözcükler, hatalı türetilmiş sözcükler ve öykünütler.

Tablo 2. B1 Düzeyi "Hatalı Biçimlendirme" Hataları

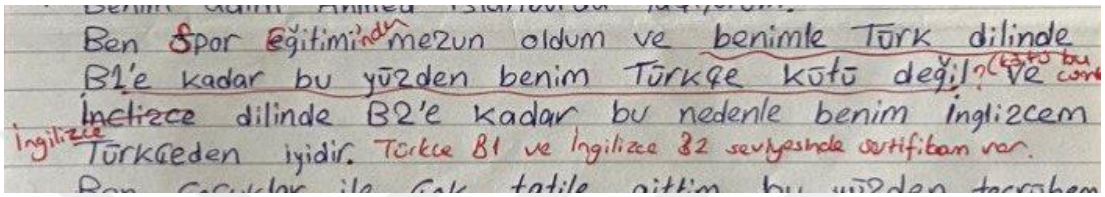
Öğrenici Cümlesi	Cümlenin / Sözcüğün Yeni Yapılandırılmış Hali	Hata Sebebi
Sabah eldin Zaim'de okuyorum.	Sabahattin	Hatalı türetilmiş sözcük
Merhaba internet sitenizde sizin için bir ilan buldum.	İnternet sitenizde bir iş ilanı buldum	Öyküntü
İş deneyimleri: restoran siparişleri teslimatı.	Kuryelik	Öyküntü
Benimle Türk dilinde b1e kadar bu yüzden benim Türkçe kütü değil.	Türkçe B1 seviyesinde sertifikam ar	Öyküntü
Saygılarımı kabul edin.	Saygılarımla	Öyküntü
Kendimi bu işte buluyorum.	Bu iş için uygun olduğumu düşünüyorum.	Öyküntü
İç tasarım mesleğinden mezun oldum.	İç mimarlık	Öyküntü
İş saaten saate kadar bilmek isterim.	Kaçtan kaça kadar	Öyküntü
Oturduğumuz sitede hammam var	Hamam	Alıntı sözcükler
Allaha şükür ediyorum	Şükr	Hatalı türetilmiş
İstanbulda yaşıyorum. Özellikle bağcılarda.	Bağcılarda	Öyküntü
Bence çok iyi bir evde yaşıyorum, hem her yerden yakin hem de pahali değil.	Her yere yakın	Öyküntü
Aileme çok özledim en yakın vakit onlara gideceğim.	Ailemi	Öyküntü
Çünkü ben alm İslam hizmat itmek istiyorum.	İslam dünyası	Alıntı sözcükler

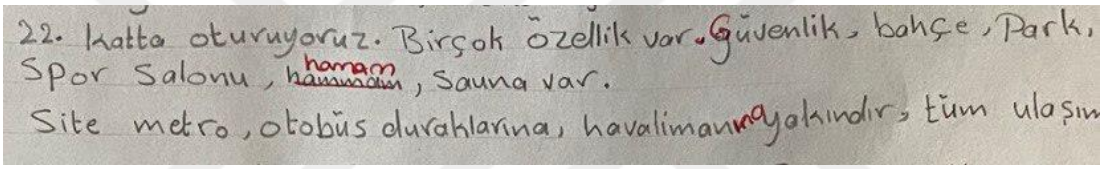
Dostlarınızı iyi muhavezet ve onları kaybetmemelısınız.	Bakmanız/Korumanız	Alıntı sözcükler
Mesala bir arkadaşı var onu her gün sirri şeyler soyliyorum ama o diğerli arkadaşı söyler.	Sır söylesem gider diğer arkadaşlara söyler	Alıntı sözcükler
Daha aksentler öğrenmeseydim.	Aksan	Hatalı türetilmiş sözcükler
Mutlu olmak için her yerde pozitif gördüm. Stresden uzak durdum. Mutsuz insanlardan uzak durdum.	Her yere pozitif baktım	Öyküntü
Zengin adam her şeye rağmen o şuan ya da sonra mutsuz olacak.	Er ya da geç	Öyküntü
Allah onu bela vermiş, hasta olmuş ya da parası kaybetmiş. O mutluydu? Biraz belki ama gerçek değil sadece bir sürede.	Ceza vermiş /İmtihan etti	Öyküntü
Belki o hasta onun evladı eğitimini devam etmemiş ama her şeye rağman o çok mutlu insan. Allaha inanmış ne iş yapabilir onu çalışmış.	Elinden Geleni Yapmış	Öyküntü
Bilgisyar mühendislik çok onamli bir meslek çünkü o meslek mustakbaldır.	Geleceğin mesleğidir	Öyküntü
Şirket yapacağım ve elbette kandım kuyacam ve insanlar yardım edecem. Inşallah buyuk bir mühendis göreceksiniz.	Ben de olacağım	Öyküntü
Freelance çalışabilirsin ama eğer uluslararası şirket çalışrsan o zaman maaş çok yüksek olur.	Serbest çalışmak	Alıntı sözcükler
50 yıl yoksa 100 yıl kadar önce dünyamızı bundan farklıydı.	Veya	Öyküntü
Evim metrobüsten çok yakın	Metrobüse	Öyküntü
Benim ailem bana doktor olmamı istiyor ve ben şimdi	Benim	Öyküntü

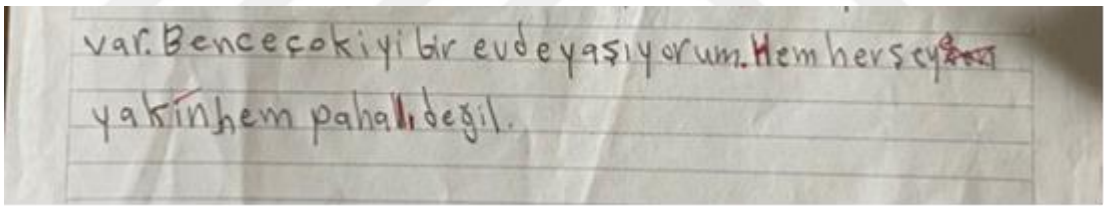
Eczacılık okuyorum.		
Deneyimimi güçlendirmek için yüksek lisans derecesi almam lazım.	Yüksek lisans	Öyküntü
Mutluluk kelimesi manaları çok.	Anlamları	Öyküntü
Bazı insanlar ben aynı noktadadır.	Bu noktada aynı fikirdeyiz.	Öyküntü
Hatta 12 saat çalışmak zorunda kalabilirsiniz, rağmen maaşa gelince 8000-11,000 maaş yapabilirsiniz	Buna rağmen	Öyküntü
Selamlar ondan sonra ben bu posta yazarı sana.		Öyküntü
Ancak bana göre öğretmenlik kutsal, eğlenceli ve dürüstlük bir meslek.	Şerefli/ onurlu/kıymetli	Öyküntü
Tıp çok önemli ve insanın hayatı hakkında.		Öyküntü
Bu iş onemli şey üniverteden bitir sonra çalışabilir.	Üniversiteyi	Öyküntü

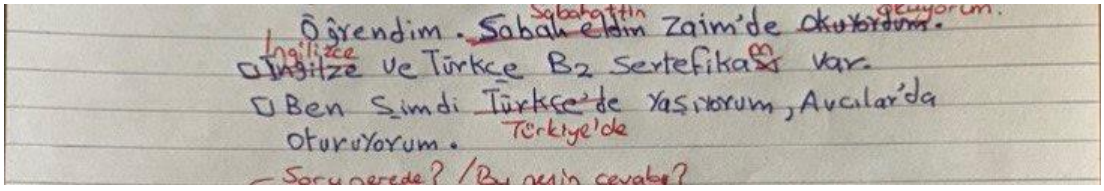
Tablo 2'deki verilere bakıldığında "Hata Biçimlendirme" başlığı altındaki kategorilerde yapılan hatalar diller arası hatalardır. Diğer bir deyişle hedef dilden kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlara göre bu kategori altında toplamda 44 hata yapılmıştır. Bu hataların 35'inin öyküntüler, 5'inin alıntı sözcükler ve 4'ünün hatalı türetilmiş sözcüklerden kaynaklı olduğu belirlenmiştir. Dolaysıyla en çok yapılan hatalardan birinin, öyküntüler olduğu saptanmıştır. Öyküntüler kategorisinde sözcüklerin tekrarı durumunda hata içeren sözcük tabloda sadece bir kez paylaşılmıştır. Öte yandan anadili Arapça olan öğrenicilerin Türkçedeki ad durum ekleri ve dil kalıplarını iyi bilmemeleri ve kullanmamaları nedeniyle bu ögeleri anadilinden birebir çevirdikleri düşünülmektedir. Örneğin öğrenicilerin "Her yere yakın" yerine "Her yerden yakın", "Türkçe B1 seviyesinde sertifikam var" yerine "Benimle Türkçe B1'e kadar", sözcüklerini anadillerinden çevirdikleri tespit

edilmiştir. ikinci sırada alıntı sözcükler gelmektedir. Buna şu cümleler örnek gösterilmiştir: “Hamam” yerine “Hammam”, “Dostlarınıza iyi bakın” yerine, “Dostlarınızı iyi muhavazet”. Son olarak Tablo 2’de hedef dilin sözcüğü kullanılarak anadilden kaynaklı değiştirmeler nedeniyle hatalı türetilen sözcükler yer almaktadır. Örneğin ‘Sabahattin’ sözcüğü ‘Sabah eldin’ şeklinde yazılmıştır. Yukarıda ifade edilen hatalı kullanımların metnin orijinalinden fotoğrafı çekilmiş belgeleri aşağıda gösterilmiştir:

4.1.1.3. Sözcüksel Bozulma Kategorisine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında şu kategorilere ait bulgular sunulmuştur: ses düşmesi, hatalı ses seçimi, hatalı ses kullanımı ve seslerin hatalı sıralanmasıdır.

Tablo 3. B1 Düzeyi "Sözcüksel Bozulma" Hataları

Öğrenici Cümlesi	Cümlenin /Sözcüğün Yeniden Yapılandırılmış Hali	Hata sebebi
Gomuş Bala mahalesına taşındım	Gömüş Bala mahallesine taşındım	Ses düşmesi/ Hatalı ses seçimi
Dairemizde ıstıma var.	Isıtma	Ses düşmesi
Bağda caddesindedir.	Bağadat	Ses düşmesi
Yakın sadece 5 dakika yürün	Yürüyün	Ses düşmesi
Biz aramadan kimseyi içerye almıyorlar.	İçeriye	Ses düşmesi
Ben İstanbulda yaşıyorum ve ailem mısrda.	Mısırda	Ses düşmesi
Aşağda her şey var diyebilirim.	Aşağıda	Ses düşmesi
Evim hem her şeyden yakin hem pahallı değil.	Pahalı	Gereksiz ses kullanımı/ Hatalı ses seçimi
Bizim şehirimizde ısıtmaya gerek yok.	Şehrimizde	Gereksiz ses kullanımı
Ev merkezye çok yakın.	Merkeze	Gereksiz ses kullanımı
Evin caddesinda alışveriş markezi var	Evin caddesinde alışveriş merkezi var.	Hatalı ses seçimi
Çam ve Sakura şehir hastanısı.	Çam ve Sakura şehir hastanesi	Hatalı ses seçimi
….inanmalisin	İnanmalısın	Hatalı ses seçimi
Her şeye ragman	Her şeye rağmen	Hatalı ses seçimi
hiçbir şey döşünmüyorlar	Düşünmüyorlar	Hatalı ses seçimi
Dostlarınız çok kiymetli onlar kaybetmemelisiniz	Kıymetli	Hatalı ses seçimi
Ama kız kardeşımı çok sevindim çünkü akılıydı.	Akıllıydı	Ses düşmesi

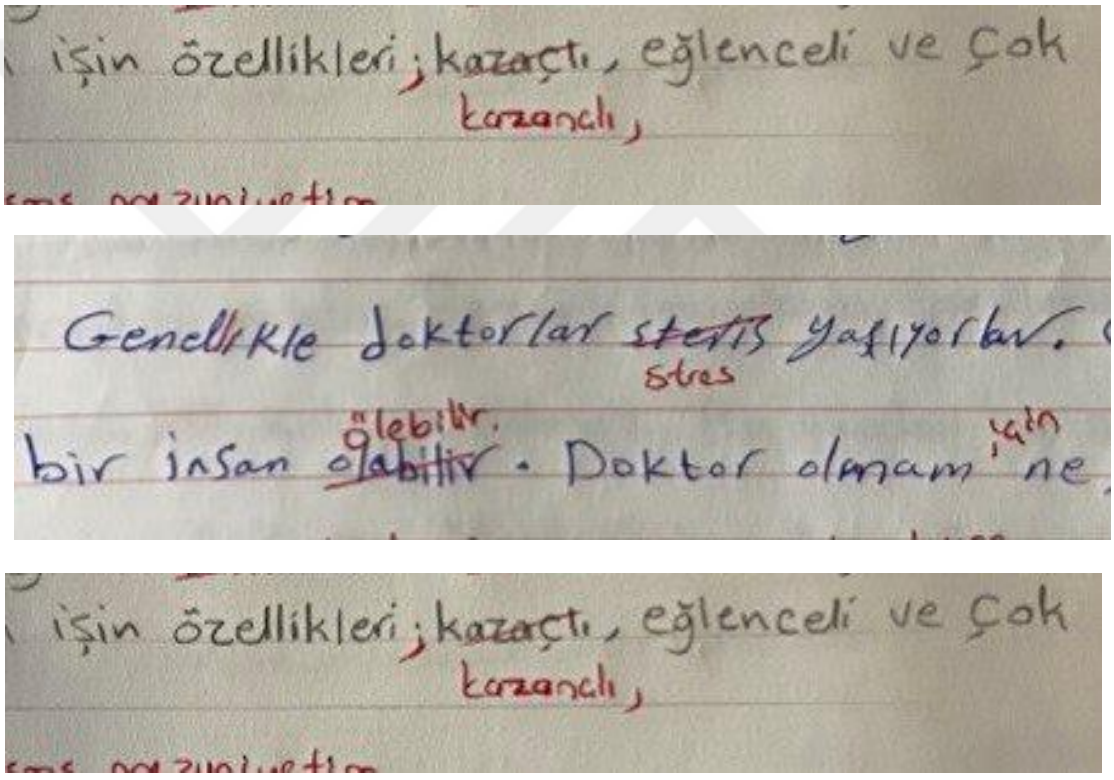
Dostlarım gibi bulmacağım.	Bulmayacağım	Ses düşmesi
Ali kaçtikten sonra ben her şey kaybettim.	Kaybettim	Ses düşmesi
Dostlarım olmasaydı ben hayatta yalnız oluyorum.	Yalnız	Seslerin hatalı sıralanması
Mutluluk kelimesi maanıları çok memnun, rahatlı olmak…	Rahat olmak	Gereksiz ses kullanımı
Üniversitde okuyorum.	Üniversite	Ses düşmesi
İngilize b2 sertifikam var.	İngilizce	Ses düşmesi
Ben Libyalim.	Libyalıyım	Ses düşmesi
Hayat teknolojile daha kolay olacak.	Teknolojiyle	Ses düşmesi
İkinci iki ailem bulumasaydım	Bulmasaydım	Gereksiz ses kullanımı
Mesala bir arkadaşı var onu her gün sirri şeyler soyliyorum ama o diğerli arkadaşı söyle.	Diğer arkadaşlara	Gereksiz se kullanımı
İlgi ve dostuluk herkes ister	Dostluk	Gereksiz se kullanımı
Mesala geçmiş hayat düşünmüyordum	Mesela geçmiş hayatı düşünmüyordum	Hatalı ses seçimi
Dünyadıkı in önemli şey bilgisayar	Dünyadaki en önemli	Hatalı ses seçimi
Her insan başka bir şekelde döşünüyor	Her insan başka bir şekilde düşünüyor	Hatalı ses seçimi
Onlar zatan olmayınca her şey eksik oluyor	Zaten	Hatalı ses seçimi
Çünkü Oyuncluk mesleğini seviyorum	Oyunculuk	Ses düşmesi
Yakınımda bir üniverste bulmayı umuyorum	Üniversite	Ses düşmesi
Ama tabi kolay değl	Değil	Ses düşmesi

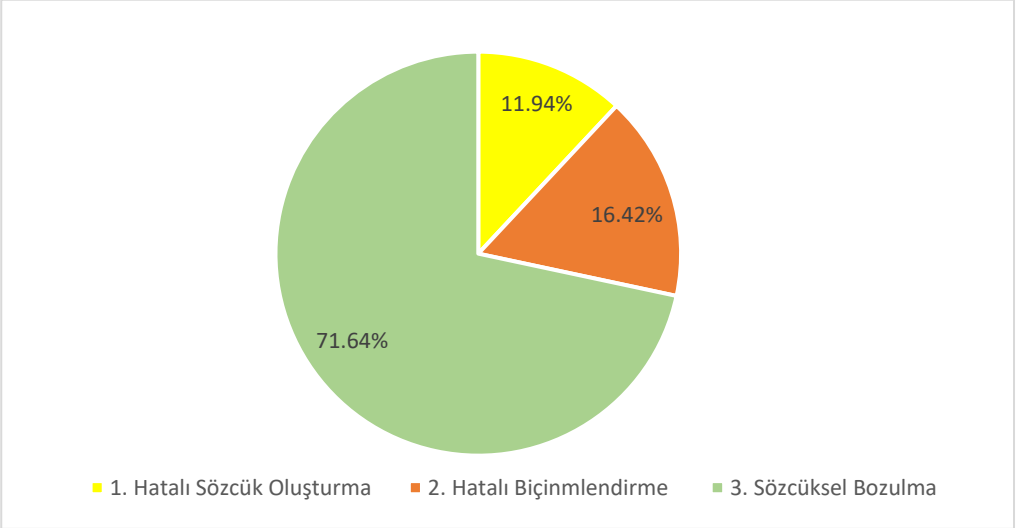
Bu işin özellikleri, kazaçlı, eğlenceli	Kazançlı	Ses düşmesi
Genelikle doktorlar steris yapıyorlar	Genellikle/ stres	Ses düşmesi
Bir kilinikte çalışıyorum	Bir klinikte çalışıyorum	Gereksiz ses kullanımı
Maaşı hakkında pek bir fikrim yok ama kazançılı bir iş olduğunu düşünüyorum.	Kazançlı	Gereksiz ses kullanımı
Bu ders kolay değl.	Değil	Ses düşmesi
Çunku kuçuk hata muhtamalan insan olabilir	Çünkü küçük hata muhtemelen insan ölebilir	Hatalı ses seçimi
Okulda matametikte iyidim	Matematikte iyidim	Hatalı ses seçimi
Bu iş onemli	Bu iş önemli	Hatalı ses seçimi
….sonunda teknolojiyle daha kolay ve hızle olacak	Daha kolay ve hızlı olacak	Hatalı ses seçimi
Komdeyen olmak istiyorum.	Komedyen	Seslerin hatalı sıralanması
Sosyal ve çok eğlenceli birriyim.	Biriyim	Gereksiz ses kullanımı
Bisklit sürebilirm.	Bisiklet	Ses düşmesi
Türkç dil öğrendim.	Türkçe	Ses düşmesi
İnglizce eğitimi aldım.	İngilizce	Ses düşmesi
Çocukları çok seviyorum. Onlarla çalışma deneyeyimim var.	Deneyimim	Gereksiz ses kullanımı
Elbette onlarla eğlenceli oyunlar oyunardık	Oynardık	Gereksiz ses kullanımı
Sosyal ve çok eğlenceli birriyim.	Biriyim	Gereksiz ses kullanımı
Onceki iş deneyimim	Önceki	Hatalı ses seçimi

Türkçe, İngilizce Arabça konuşabiliyorum.	Arapça	Hatalı ses seçimi
Türkçe, İngilizce Arabça konuşabiliyorum.	Arapça	Hatalı ses seçimi
Bu meslek için tukum var.	Tutkum	Ses düşmesi
Bioloji seçtim çünkü seviyorum	Biyoloji	Ses düşmesi
Berber olmak mutluluk sırrıdır.	Beraber	Ses düşmesi
Her gün halnızı soruyorum.	Halınızı	Ses düşmesi
O halde mutlu ve başarlı olur.	Başarılı	Ses düşmesi
Annm başını öpmek istiyorum.	Annem	Ses düşmesi
O da mutlu ve başarlı olur.	Başarılı	Ses düşmesi
Ben her zaman tarihi yerlere ziyarat ederim.	Ziyaret ederim	Hatalı ses seçimi
Mısırda ıstımalar yok çünkü hava güzel.	Isıtmalar	Seslerin hatalı sıralanması
Turistik yerleri hakkında bilgi sahıbı oldum.	Sahibi oldum	Hatalı ses seçimi
Hayatımda çok yalnış yaptım.	Yanlış	Seslerin hatalı sıralanması
Corona günlerinde karantinadaykan.	Korona/ karantinadayken	Hatalı ses seçimi
Çalışmaya hazirim her zaman	Hazırım	Hatalı ses seçimi
Ankara üniversitesinde tarihi bölumunda okudum.	Tarih bölümünde	Gereksiz ses kullanımı /hatalı ses seçimi

Tablo 3'te görüldüğü üzere burada seslerin kullanımında yapılan hatalar yer almaktadır. Biçimsel hatalardan en çok "Sözcüksel Bozulma" başlığı altındaki kategorilerde hata yapıldığı saptanmıştır. Toplamda 192 hata tespit edilmiştir. Bu hataların 28'inin ses düşmesi, 21'inin gereksiz ses kullanımı, 137'sinin hatalı ses

seçimi ve 6'sının seslerin hatalı sıralanmasından kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle Öğrenicilerin en çok yaptığı hatalar sırasıyla, hatalı ses seçimi, ses düşmesi, gereksiz ses kullanımı ve seslerin hatalı sıralanmasıdır. Bunun yanı sıra hatalı ses seçiminde sözcüklerin ve hataların tekrarı durumunda hata içeren sözcük tabloda sadece bir kez yazılmıştır. Bunun yanında "Ses Düşmesi" kategorisinde yapılan hatalara örnek olarak bu cümle verilmektedir: *"Bu işin özellikleri,* ***kazaçlı****, eğlenceli"*. Gereksizce tekrarlanan sesler için verilecek örneklerden biri de *"Ev* ***merkezye*** *çok yakın."* yukarıda verilen örneklerden orijinal yazılı anlatımlarından resim alınarak şu şekilde sunulmuştur:

Grafik 1. B1 Düzeyi Biçimsel Hataların Yüzdelik Dağılımı

Tablo 1, 2 ve 3'ün incelenmesi sonucunda B1 düzeyinde yapılan biçimsel hataların yüzdelik dağılımı grafik 1'de sunulmuştur. Hataların en çok görüldüğü kategori sırasıyla: sözcüksel bozulma (%71), hatalı biçimlendirme (%16) ve hatalı sözcük oluşturma (%11.94) olduğu saptanmıştır. Diğer bir deyişle öğrenicilerin en çok yaptıkları hatalar: gereksiz ses kullanımı, ses düşmesi, hatalı ses seçimi ve seslerin hatalı sıralanmasından kaynaklı olduğu saptanmıştır.

4.1.2. Anlamsal Hatalara İlişkin Bulgular

4.1.2.1. Anlam İlişkileri Kategorisine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında şu kategorilere ait bulgular sunulmuştur: alt anlamlıların hatalı kullanımı, üst anlamlıların hatalı kullanımı, yakın anlamlılıktır.

Tablo 4. B1 Düzeyi Anlam İlişkilerinde Yapılan Hatalar

Öğrenici Cümlesi	Sözcüğün /Cümlenin Yeniden Yapılandırılmış Hali	Hata Sebebi
Bir şirket açacam ve insanları kuyacam.	Personel/eleman	Alt anlamlıların hatalı kullanımı
Okuduktan sonra tıp üniversiteye gideceğim.	Fakülte	Alt anlamlıların hatalı kullanımı
Ancak teknolojinin tehlikelerine dikkat etmemiz gerekiyor.	Risk	Yakın anlamlılık
Tıp gibi çünkü bu meslek insan hayatı hakkında.	Hayatı ile ilgili	Yakın anlamlılık
Kiralık bir dairede oturuyorum. Even içi geniş. Mekan sakin ve insanları kibar.	Yer	Yakın anlamlılık
Aynı bölgede hepsi marketler var.	Tüm	Yakın anlamlılık
Ev yeni gözüküyor evin içi geniş ve güzel.	Görünüyor	Yakın anlamlılık
Sitede ödentiler yaklaşık 300 tl.	Aidat	Yakın anlamlılık
Mutluluk kelimesi maanaları çok.	Anlamları	Yakın anlamlılık
Her insan başka döşünüyor.	Farklı düşünüyor	Yakın anlamlılık
Ama ancak bu hayatta çok yalancı ınsanlar var.	Ama/ ancak	Yakın anlamlılık

Tablo 4'te öğrenicinin sözcük dağarcığının zenginliğine göre görülen hatalar yer almaktadır. Toplamda 11 hata tespit edilmiştir. Bu hataların 9'unun yakın anlamlıların kullanımı, 2'sinin alt anlamlıların kullanımından kaynaklı olduğu

görülmüştür. Ancak üst anlamlıların kullanımında herhangi bir hata tespit edilmemiştir.

4.1.2.2. Eşdizimlilik Kategorisine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında şu kategorilere ait bulgular sunulmuştur**:** hatalı sözcük seçimi, tercih edilen sözcüğün kullanılmaması ve ikili adlandırmadır.

Tablo 5. B1 Düzeyi Eşdizimlilik Hataları

Öğrenici Cümlesi	**Cümlenin/ Sözcüğün Yeniden Yapılandırılmış Hali**	**Hata Sebebi**
Haftada en az üç defe sahılde yürüyerek yaptım.	Yürüyüş yaptım	Hatalı sözcük seçimi
Evim Çam ve Sakura hastanesi 5 dakika yürüyüş uzaklıkta.	Yürüme mesafesinde	Hatalı sözcük seçimi
…ama evim ve hastane uzun değil yürüyerek gidebilirsin.	Uzak	Hatalı sözcük seçimi
Evimde bir bahçe isityorum çünkü kahvaltı çalıştığımda doğayı görmek istiyorum.	Kahvaltı yaptığımda	Hatalı sözcük seçimi
Üniversite evimize uzak ben ve kardeşim üniversiteye gitmek için otobüsle iki saat yolculuk oluyor.	Yolculuk yapıyoruz	Hatalı sözcük seçimi
Bir apartmanda yaşıyorum güvenlik yok Kompleks konutları gibi.	Site	Tercih edilen sözcüğün kullanılmaması
2 yaşında öldü hala aklımım var.	Hala aklımda	Hatalı sözcük seçimi
Eğer geçmişde olanları düşünurse mutsuz kalıyor.	Oluyor	Hatalı sözcük seçimi
Zengin adam her şeye rağmen o şuan ya da sonra mutsuz olacak.	Eninde sonunda	Hatalı sözcük seçimi

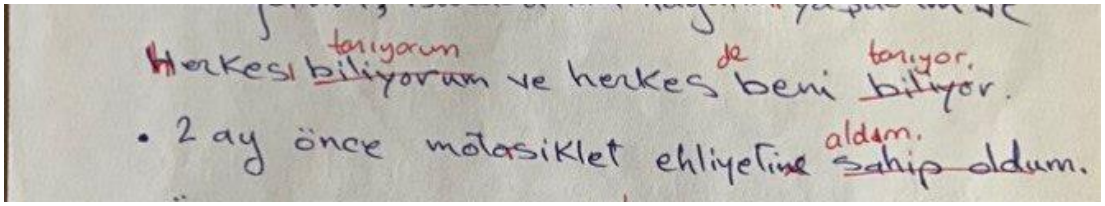
Sonuçta sani ne mutlu yapıyorsa bunu yap.	Ediyorsa	Hatalı sözcük seçimi
Büyük bir dert oldum o beni yardım etti.	Derde düştüm	
Bütün param alibey aldı. Ali kaçtikten sonra ben her şey kaybetim.	Çaldı	Hatalı sözcük seçimi
Ne Allah verdı Allaha şükür söyle.	Şükret	Hatalı sözcük seçimi
Fırmalar ve şirketler bu ihtiyaç iyi anlatiyor.	İyi karşılıyor	Hatalı sözcük seçimi
Hatta bazen 12 saatlik çalışmak zorunda çalışabilirsiniz.	Kalabilirsiniz	Hatalı sözcük seçimi
8000 arasında maaş yapabilirsin.	Kazanabilirsin	Hatalı sözcük seçimi
Hava yolları otelden kalmak ödeyecek.	Otel masrafları	Hatalı sözcük seçimi
Bir şey değerli ise kolay gelmez.	Elde edilmez	Hatalı sözcük seçimi
Keşeke hayatımda başka meslerkler edebilsem.	Yapabilsem	Hatalı sözcük seçimi
Babam hasatlara tedavi yapıyor	Tedavi etmek	Hatalı sözcük seçimi
Benim fikrime göre dostlar yoksa hayat zor.	Bana göre	Hatalı sözcük seçimi
Oturmaktan sırtım acıtır.	Ağrır	Hatalı sözcük seçimi
Bir şirket açacağım ve insanları kuyacağım.	Tayin etmek	Hatalı sözcük seçimi
Hiçbirşey döşünmüyorlar sadece paradan memnun oluyorlar.	Mutlu olabilirler	Hatalı sözcük seçimi

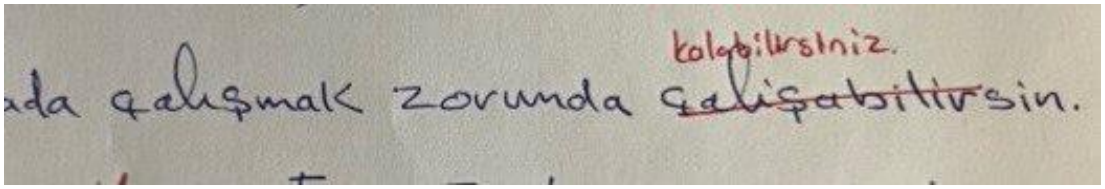
Her gün geçmiş gün gibi ve ertesi gün ayna olacak.	Önceki	Hatalı sözcük seçimi
Şimdi ben yurt dışarda oturuyorum.	Yurt dışında	Hatalı sözcük seçimi
Kimse beni cesaret etmeseydi Türkçe öğrenmem.	Cesaretlendirmek	Hatalı sözcük seçimi
Kimse bana nasihat etmedi.	Tavsiye etmek	Hatalı sözcük seçimi
Bir renk güzel bir çizim yapmaz.	Çizmez	Hatalı sözcük seçimi
Eczacilik maaşı güzel ama aktör gibi değil.	İyi	Tercih edilen sözcüğün kullanılmaması
Bu işin özellikleri bitmez.	Saya Say Bitmez	Hatalı sözcük seçimi
Başarılı insanların öykülerinden yola öğrendim.	Yola Çıkarak	Hatalı sözcük seçimi
İç mimarlık çok modern bir meslek, herkes bir ev inşa eden bir iç mimar arıyor.	Tasarlayan	Hatalı sözcük seçimi
İnşallah üniversiteden mezun olduğumda her iki meslekte çalışacağım.	Alan	Tercih edilen sözcüğün kullanılmaması
Bu iş bana uygun görürseniz bana bilin lütfen.	Bildirin	Hatalı sözcük seçimi
En az lisans mezunu olup, İngilizce dilini ve yanında çalışacağınız ülkenin dilini bulunuz.	Öğreniniz	Hatalı sözcük seçimi
Bu mesleği seçme sebebim, çünkü enerjide dünyanın trendi olduğu için.	Popüler	Hatalı sözcük seçimi
Gerçekten aktör olduğumda çok para kazanacağım bunu her insanın biliyor.	Herkes	Tercih edilen sözcüğün kullanılmaması
Çünkü ben tatil döneminde iş istiyorum.	İş bulmak	Hatalı sözcük seçimi

Mailinize ilettiğim CVmi 1 ekte bulabilirsiniz.	Özgeçmiş	Tercih edilen sözcüğün kullanılmaması
Araba sürücü ehliyetine sahip oldum.	Aldım	Hatalı sözcük seçimi
Ne zaman iş başlama olacak?	Başlayacak	Hatalı sözcük seçimi
Satış kursuna aldım.	Gittim	Hatalı sözcük seçimi
İç tasarım mesleğinden mezun oldum.	Bölümünden	Hatalı sözcük seçimi
Maaşı 1500 libya dinarını geçmeyecek ve seviyesi.	Ortalama	Hatalı sözcük seçimi
Barış ve severek içinde yaşıyoruz	Huzur	Hatalı sözcük seçimi
Ama Allah sevindi ve iki yaşında öldü	Sevdi	Hatalı sözcük seçimi
Hala bir çalişan isityor musunuz? Sizden cevap vermek istiyorum.	Arıyor musunuz/Cevap almak istiyorum	Hatalı sözcük seçimi
Metroyu evimden 10 dakika yürüyüş mesafesinde	Yürüme mesafesinde	Hatalı sözcük seçimi
Ben çok zaman otobüs ve metrobüse binerim	Çoğu	Hatalı sözcük seçimi
İş hakkında daha detaylı bilgi sormak istiyorum.	Almak	Tercih edilen sözcüğün kullanılmaması
Benim evimde bir soba sistemi olmalı	Isıtma Sistemi	Hatalı sözcük seçimi
Bu işte ödenen maaş ne olacak	Ne kadar olacak	Tercih edilen sözcüğün kullanılmaması
Hava yolları otelden kalma ödeyecek	Otel masrafları	Hatalı sözcük seçimi
Satış kursuna aldım. Başka Türkçe, Arabça ve İngilizce bilirim.	Ayrıca	Hatalı sözcük seçimi

en az lisans mezunu olup, ingilizce dilini ve yanında çalışacağınız ülkenin dilini bulunuz.	Öğreniniz	Hatalı sözcük seçimi
Çalışma günleri ve saatleri gibi için detaylarını bana bildirmenizi umuyorum.	Rica ediyorum	Tercih edilen sözcüğün kullanılmaması

Tablo 5'te Türkçe'de iki sözcüğün birlikte görülmesi ve belirli bağlamlarda kullanılması anlamına gelen eşdizimlilikler başlığının altında hangi hatalar yapıldığı gösterilmiştir. Bu kategori altında toplamda 100 hata yapılmıştır. Bu hataların 85'inin sözcük seçimi ve 15'inin tercih edilen sözcüğün seçilmemesinden kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Örneğin öğrenicilerin 'zorunda kalmak' yerine, 'zorunda çalışmak, 'ehliyet almak' yerine 'ehliyete sahip olmak' sözcükleri kullandıkları saptanmıştır. "Kullanılması tercih edilen sözcüğün kullanılmaması" başlığının içinde yapılan hatalar ise sözcük seçimi hatalarına göre daha az görülmüştür. Örneğin öğrenicilerin 'bilgi almak' yerine 'bilgi sormak', 'site' yerine 'kompleks' kullandığı görülmüştür. "İkili Adlandırma" başlığı altında ise herhangi bir hata tespit edilmemiştir. Yukarıda ifade edilen hatalı kullanımların metnin orijinalinden fotoğrafı çekilmiş belgeleri aşağıda gösterilmiştir:

4.1.2.3. Üslup Kategorisine İlişkin Bulgular

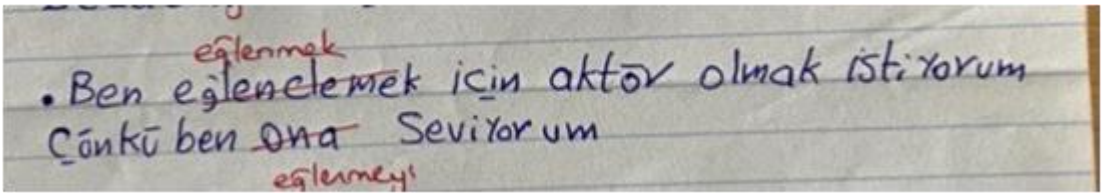
Laf Kalabalığı

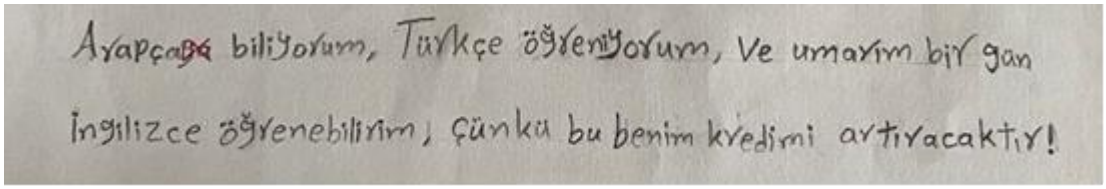
Tablo 6. B1 Düzeyi Üslup Hataları

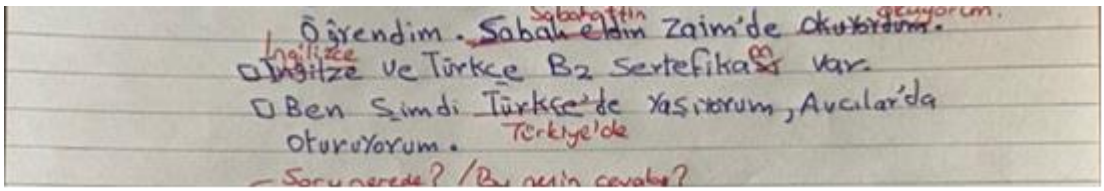
Öğrenici Cümlesi	Hata Sebebi
Bence bu ev çok güzel bir muhit hem yakınlık ulaşım araçlarına vardır.	Laf kalabalığı
Eevim Yenibosna'daydı oturarak yaştım.	Laf kalabalığı /Anlamsız cümle
Ayrıca döşeme seramiklik ama odaları ceviz laminat parkelik.	Laf kalabalığı /Anlamsız cümle
Geçmişte hayatım mutsuz oldun. Benım annem bır kaza yapdı ve en mutsuz bu hale.	Laf kalabalığı /Anlamsız cümle
Herkes onlarına göre mutluluk değiştir.	Laf kalabalığı
Mesala bir arkadaşı var ve butün şeyler söylersin ve sonunda birbiriyle dertleşiyoruz o arkadaşi dostları demektir.	Laf kalabalığı /Anlamsız cümle
Bazı günler sinemaya giderek, bazı günler de kutuphaneye giderek ve beraber çok beğeniyorduk.	Laf kalabalığı /Anlamsız cümle
Ben eğlencelemek için aktör olmak istiyorum.	Laf kalabalığı
Bu işi seçtim çünkü fazla para istiyorum.	Laf kalabalığı
Daha önce çocuklara resim yapma ve kitap okuma yaptım.	Laf kalabalığı
Haftada kaç gün tatile çıkıyoruz.	Laf kalabalığı
Umarım ingilizce öğrenebilirm. Bu benim kredimi artıracaktır.	Laf kalabalığı/Analmsız cümle
Ev beş yıldan az olmamalıdır. Ev durumu ve deprem karşı.	Laf kalabalığı
Ben eğlenclemek için aktör olmak istiyorum	Laf kalabalığı
Sevmeye şeyler yapmak değerlendıyorum.	Laf kalabalığı

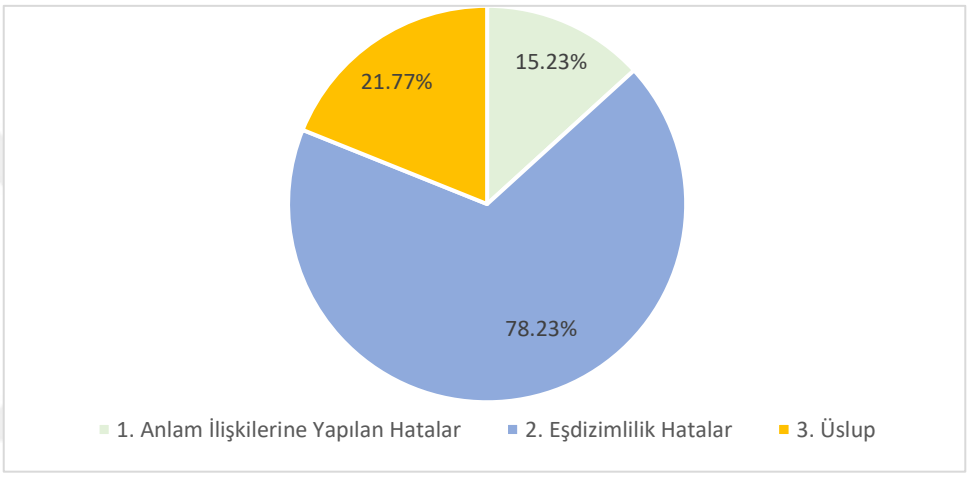
Resim yapmak, spor yapmak ,şarkı dinlemek tüm bu şeylerde yapdığın zaman mutlu oldum.	Laf Kalabalığı
Evim Yenibosna'daydı oturarak yaştım.	Laf Kalabalığı
Zorluk ve mutluluk günlerde birbiriyle yardımcı etseydi.	Laf kalabalığı
Ayrıca döşeme seramiklik ama odaları ceviz laminat parkelik.	Laf kalabalığı
Geçmişte hayatım mutsuz oldun.	Laf kalabalığı
Sağlıklı yaşamaya ve istediğin iş çalışmasana bile belki hala mutsuz yaşarak.	Laf kalabalığı
Mesala bir arkadaşı var onu her gün sırı şeyler soyliyorum ama o diğerli arkadaşı söyle.	Laf kalabalığı
Bir sene sonra okulduktan mezun olduktan mezun olacağım.	Laf kalabalığı
Bazı günler sinemaya giderek, bazıgünler de kutuphaneye giderek ve beraber çok beğeniyorduk	Laf kalabalığı
O zamanda çok kötü hayallar kurdum. Bunlardan biri, hayatımda dostlarım olmadı	Laf kalabalığı
Hayatım memnunuma rağmen çok şey isitiyorum.	Laf kalabalığı
Lütfen sana soruyorum, maaşı ne kadar?	Laf kalabalığı

Tablo 6'da görüldüğü üzere öğrenicilerin genel olarak anlamsız cümleler kurduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, cümleden demek istenen anlamı bulmak kolay olmadığı anlaşılmaktadır. Bu kategoride toplamda 28 hata yapılmıştır. Hatalı kullanımların metin orjinlinden fotoğrafı çekilmiş belgeleri aşağıda gösterilmiştir:

Grafik 2. B1 Düzeyi Anlamsal Hataların Yüzdelik Dağılımı

Tablo 4, 5 ve 6'nın incelenmesi sonucunda B1 düzeyinde yapılan anlamsal hataların yüzdelik dağılımı grafik 2'de sunulmuştur. Hataların en çok görüldüğü kategori sırasıyla: "Eşdizimlilik hataları" (%78), "Üslup" (%21) ve "Anlam ilişkilerinde yapılan hatalar" (%15) olduğu saptanmıştır. Başka bir deyişle öğrenicilerin sözcük oluşturmada ve tercih edilen sözcüğünün seçiminde zorlandıkları görülmüştür.

4.2. ANADİLİ ARAPÇA OLAN B2 DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENİCİLERİNİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENİMİNDE YAZMADA YAPTIKLARI BİÇİMSEL ve ANLAMSAL HATALAR

4.2.1. Biçimsel Hatalara İlişkin Bulgular

Biçimsel hatalar başlığı altında üç alt kategori bulunmaktadır: hatalı sözcük oluşturma, hatalı biçimlendirme ve sözcüksel bozulma. Bu bölümde üç alt kategori ile ilgili veriler tablosu sunulacak daha sonra verilerin yorumlanması yapılacaktır.

4.2.1.1. Hatalı Sözcük Oluşturma Kategorisine İlişkin Bulgular

Tablo 7. B2 Düzeyi "Hatalı Sözcük Oluşturma" Hataları

Öğrenici Cümlesi	Cümlenin Yapılandırılmış Hali	Hata Türü
Ama vakit kaybetmek istemiyorduk böyle işimiz kolaylaştirdi.	Kolaylaştı	Eklerin hatalı kullanımı
Tatile gideyeceğin zaman kesinlikli oraya gidenmelisin.	Gitmelisin	Eklerin hatalı kullanımı
Hemen bavulumuzu hazırlanıp çıktık.	Hazırlayıp	Eklerin hatalı kullanımı
Üstten takım alttan ayakla temizleyici, çok komik ve utandırmak bir durum	Utandırıcı	Eklerin hatalı kullanımı
Şarkı söyleştik ve biraz eğlendik.	Söyledik	Eklerin hatalı kullanımı
Üzdüm gezdim ve her şey yaptım gerçekten büyük bir gündü her zaman hatırlanacağım.	Hatırlayacağım	Eklerin hatalı kullanımı
Pazarda meyveler özellikle çelik çok güzel oluyor.	Çilek	Ünlü seslerin hatalı kullanımı

Eşçi çok iş var ve güzel tabak olmak üzere sösliyor	İşçi	Ünlü seslerin hatalı kullanımı
… her yarde türlü türlü kuşlar hayvanlar ağaçlar	Yerde	Ünlü seslerin hatalı kullanımı
Bu yaptığımız bir süre şeylerin birisidir.	Sürü	Ünlü seslerin hatalı kullanımı
Dünyamızın içinde sayılmaz acayıplar var. Üzerime düşen o acayıpları seyahata çıkmak ile keşfetmektir.	Dünya harikaları	Yanıltıcı eşdeğer
Çünkü bu basit eşyalar bizi yardım ediyor.	Şeyler	Yanıltıcı eşdeğer
Onun ameli pitza kesmek daha temiz ve kolay yapıyor. Başka şeyleri onunla kesebilirsin.	Görevi/vazifesi	Yanıltıcı eşdeğer
Bu icat hem pizza kesiyor hem pirçayı aynı kıyas kesiyor hem de taşmak için alıyor.	Eşit parça kesiyor	Yanıltıcı eşdeğer

Biçimsel hatalar ana başlığı altındaki “Hatalı Sözcük Oluşturma” verilerini içeren Tablo 7 incelendiğinde, toplamda 14 hata tespit edilmiştir. Bu hataların 7’sinin eklerin hatalı kullanımı, 3’ünün ünlü seslerin hatalı kullanımı ve 4’ünün yanıltıcı eşdeğerlerden kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle en çok yapılan hata, hatalı ek kullanımından kaynaklandığı görülmüştür. Yapılan hatalar, çekim ve yapım eklerinin kullanımında görülmüştür.

4.2.1.2. Hatalı Biçimlendirme Kategorisine İlişkin Bulgular

Tablo 8. B2 Düzeyi "Hatalı Biçimlendirme" Hataları

Öğrenici Cümlesi	Cümlenin/Sözcüğün Yeniden Yapılandırılmış Hali	Hata Sebebi
Güzel kırmızı binayeler gördük	Binalar	Alıntı sözcükler
Bu icadın ismi pitza makası,	Pizza	Hatalı türetilmiş sözcükler
Sonra oteli bıraktık normal ev kıraldık.	Otelden ayrıldık	Öyküntü
Ama en önemlisi tecrübe bir katkı katındı.	Tecrübemize tecrübe kattı	Öyküntü
Denizin ismi ölüdeniz gerçekten harika bir deniz ne kadar anlatsam hakkını veremem.		Öyküntü
Sağlığını kontrol yapman gerekiyor. Zaralı yemek yememen gerekiyor.	Kontrol etmek	Öyküntü
Meyveleri ve sebzeleri ziraat ediyorlar.	Ekmek	Öyküntü
Onun amelı pitzayı kesmek daha temiz ve kolay yaptırıyor başka şeyleri onunla kesebilirsin.	Görevi	Öyküntü
Sosyal hayatımız azdır.	Sosyal hayatı yok	Öyküntü
Dünyamızin içinde sayılmaz acayıplar var	Dünya harikları	Öyküntü
Sağlığını kontrol yapmak gerekiyor. Zararlı yemek yememen gerekiyor.	Sağlığına dikkat etmek gerekiyor.	Öyküntü
Ne olsun olsun sağlığımız en önemlidir.	Olursa olsun	Öyküntü

Tablo 8'deki verilere bakıldığında "Hatalı Biçimlendirme" başlığı altındaki kategorilerde yapılan hatalar diller arası hatalar yani hedef dilden kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Toplamda 11 hata yapılmıştır. Bu hataların 9'unun öyküntü, 1'inin alıntı sözcükler ve 1'inin de hatalı türetilmiş sözcüklerden kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında en çok yapılan hatalardan biri, öyküntüler olduğu saptanmıştır.

4.2.1.3. Sözcüksel Bozulma Kategorisine İlişkin Bulgular

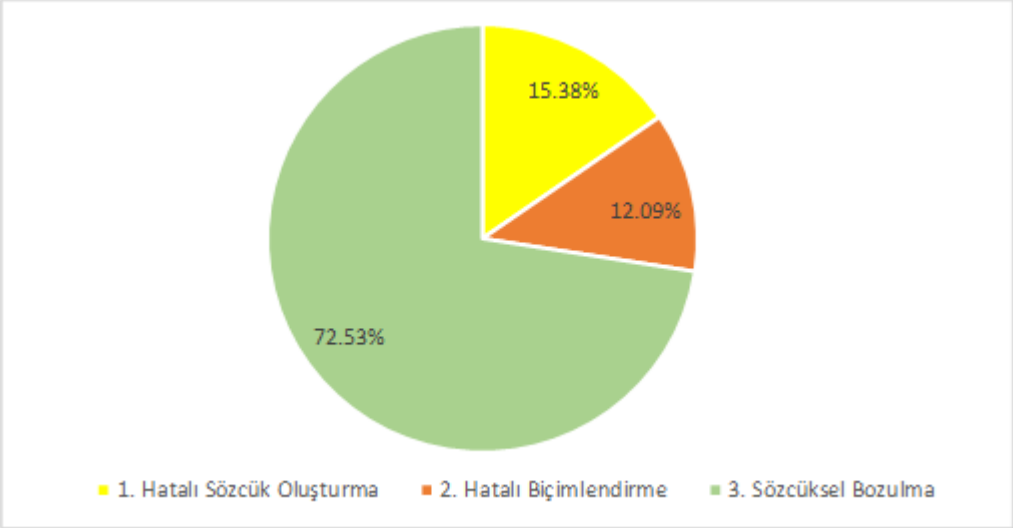
Tablo 9. B2 Düzeyi "Sözcüksel Bozulma" Hataları

Öğrenici Cümlesi	Cümlenin /Sözcüğün Yeniden Yapılandırılmış Hali	Hata Sebebi
İnsanlar özel harket yapıyorlar.	Hareket	Ses düşmesi
Tatile gideyeceğin zaman kesinlikli oraya gidenmelisin.	Gideceğin	Gereksiz ses kullanımı
Acıl durumlarda kırmızı olacak.	Acil	Hatalı ses seçimi
İhliyet için kurs gerekiyor.	Ehliyet	Hatalı ses seçimi
Gelecekte herkis aya gidebilecekler.	Herkes	Hatalı ses seçimi
İnsanlar düğnden önce geliyorlarmış eskiden	Düğünden	Ses düşmesi
Otelin özellikleri: kablosuz internt.	İnternet	Ses düşmesi
Bu tarlik her ev hanım için çok önemli odayı toblayarkan odayı temizliyorsunuz	Terlik/ toplarken	Hatalı ses seçimi/Gereksiz ses kullanımı
Maalesef yolculluk bitti. Keşke daha uzun kalabilseydik.	Yolculuk	Gereksiz ses kullanımı

Hata öğrenciler için onemli, çünkü genelikli öğrenciler temizlek için vakıt bulamıyorlar.	Hatta öğrenciler için önemli, çünkü genellikle öğrenciler temizlik için vakit bulamıyorlar.	Ses düşmesi/ Hatalı ses seçimi
Biz insaniz olarak diğer canlılardan bedensel özelikler bizde yok.	Biz insanız/ özellikler	Hatalı ses seçimi/ Ses düşmesi
Tatile gideyeceğin zaman oraya gitmelisin.	Gideceğin	Gereksiz ses kullanımı
Odayı toblayarken odayı temizliyorsunuz.	Toplarken	Gereksiz ses kullanımı
İşsizliğin artaması.	Artması	Gereksiz ses kullanımı
Bazen insanlar çok iş yapıyorlar ama para kazanmıyor ve hakkıları gidiyor.	Hakları	Gereksiz ses kullanımı
Ünlü insanlar arasında yalsaydı.	Yayılsaydı	Ses düşmesi
Oraya bir külturel ya da bir tarıhı şey var ama emin değilim çünkü o zamanda hala Türkçe öğrenmedim.	Kültürel/ tarihi	Hatalı ses seçimi
Neyse kara deniz gitmeden önce kucaman bir bahçe vardı.	Kocaman	Hatalı ses seçimi
İki yıl önce ailemle Ürduna gittik.	Ürdün'e	Hatalı ses seçimi
Ötelin elemanları gülen yüzlü ve samimiydiler.	Otelin	Hatalı ses seçimi
Ölü denize ülaştığımızda hava çok sıcaktı.	Ulaştığımızda	Hatalı ses seçimi
Ama vakit kaybetmek istemiyorduk böyle harketimiz kolaylaştı.	Hareketimiz	Ses düşmesi

Hem seyat etmek, gzmek hem de okumak için buraya geldim.	Gezmek	Ses düşmesi
Hata öğrenciler için önemli.	Hatta	Ses düşmesi
Nehir ortasında çok kaylar var.	Kayalar	Ses düşmesi
Biz insanız olarak diğer canlılardan bedensel özelikler bizde yok.	Özellikler	Ses düşmesi
Ünlü insanların arasında yalsaydı.	Yayılsaydı	Ses düşmesi

Tablo 9'da görüldüğü üzere seslerin kullanımında yapılan hatalar yer almaktadır. Biçimsel hatalardan en çok "Sözcüksel Bozulma" başlığı altındaki kategorilerde hata yapıldığı saptanmıştır. Toplamda 66 hata tespit edilmiştir. Öğrenicilerin en çok yaptığı hatalar sırasıyla, hatalı ses seçimi (48), ses düşmesi (12), gereksiz ses kullanımıdır (6). Hatalı ses seçilmesinin nedeni de Arapça ve Türkçe alfabesi arasında bulunan farktan kaynaklanmaktadır. Bunun yanı sıra hatalı ses seçiminde sözcüklerin ve hataların tekrarı durumunda hata içeren sözcük tabloda sadece bir kez yazılmıştır.

Grafik 3. B2 Düzeyi Biçimsel Hataların Yüzdelik Dağılımı

Tablo 7, 8 ve 9 incelenmesi sonucunda B2 düzeyinde yapılan biçimsel hataların yüzdelik dağılımı grafik 4'te sunulmuştur. Hataların en çok görüldüğü kategori sırasıyla: sözcüksel bozulma (%72), hatalı sözcük oluşturma (%15) ve hatalı biçimlendirme (%12) olduğu saptanmıştır. Başka bir deyişle öğrenicilerin, gereksiz ses kullandıkları, hatalı ses seçtikleri ve seslerin hatalı sıraladıklarından bu tür hataya düşmektedirler. Öte yandan öyküntülerde ve alıntı sözcüklerde daha az hata yaptıkları görülmüştür.

4.2.2. Anlamsal Hatalara ilişkin Bulgular

Anlamsal hatalar başlığı altında üç alt kategori bulunmaktadır: "Anlam ilişkilerinde yapılan hatalar", "Eşdizimsel hatalar" ve "Üslup hataları".

4.2.2.1. Anlam İlişkileri Kategorisine İlişkin Bulgular

Tablo 10. B2 Düzeyi Anlam İlişkilerinde Yapılan Hatalar

Öğrenici Cümlesi	Cümlenin/Sözcüğün Yeniden Yapılandırılmış Hali	Hata Sebebi
Bahçede halımızı yaydık ve evde hazırlanan yemekleri koydu	Piknik örtüsü	Alt anlamlıların hatalı kullanımı
Beş yıldır Türkiyedeyim ama Emirgen korusunda çiçekleri hala görmedim.	Lale	Alt anlamlıların hatalı kullanımı
Sonuç bence büyük şehirde yaşamanın çok güzelmiş her şey bize yakın.	Kolay	Alt anlamlıların hatalı kullanımı
Sorun yok ertesi gün sabah kürek çekmeye gidiyorduk. Erken ulaşıyorduk. Orada çalışan kişi bize talimet verdi.	Görevli	Alt anlamlıların hatalı kullanımı

Başka mekan ya da başka ülkesini keşf etmek çok eğlencili bir şeydir.	Yer	Yakın anlamlılık
Ötelin elemanları gülen yüzlü ve samimiydiler.	Personel	Yakın anlamlılık
Sanırım annemin bedeni ağrıdığı için.	Vücut	Yakın anlamlılık
Bence icatların çok önemli bir şey. Çünkü bu basit eşyaları bizi yardım ediyor. Birinci icat adı. Galıba bu icatlar hafif ve çabuk temizliyor.	Herhalde	Yakın anlamlılık
Senede ya da 1 yada 2 sefer eşimle seyahata çıkıyoruz.	Kere/kere	Yakın anlamlılık

Tablo 11'deki hatalara bakıldığında toplamda 11 hata yapıldığı görülmüştür. Bu hataların 4'ünün altanlamlıların hatalı kullanımı, 7'sinin de yakın anlamlı sözcüklerin kullanımından kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle en çok yakın anlamlı sözcüklerin seçiminde zorluklar yaşandığı görülmektedir. Son kategori olan üst anlamlıların kullanımında ise herhangi bir hata görülmemiştir.

4.2.2.2. Eşdizimlilik Kategorisine İlişkin Bulgular

Tablo 11. B2 Düzeyi Eşdizimlilik Hataları

Öğrenici Cümlesi	Cümlenin /Sözcüğün Yeniden Yapılandırılmış Hali	Hata Sebebi
Uçan ve yürüyen araçlar icat edilecek. ihliyet için uzun süre uçmayı kursu gerekiyor.	Uçuş okulu	Hatalı sözcük seçimi
Gerçekten büyük bir gündü her zaman hatırlancağım.	Verimli/ dolu	Hatalı sözcük seçimi
İcat edilecek acil arabası normal durumlarda rengi beyaza geri dönecek.	Ambulans /dönecek	Hatalı sözcük seçimi

Dill öğrenirken bir firsat aldım Seyahat gezi ama İstanbulun dışında.	Fırsat buldum	Hatalı sözcük seçimi
Her ülkeye özel evlilik modası var bu moda her zaman değişiyor bizim ülkemizde düğün çok basit ve samimi olmuş.	Gelenek	Hatalı sözcük seçimi
Rezervasyon kaçırdık ve girişimiz reddedildi	İptal edildi	Hatalı sözcük seçimi
O icat hem terlik hem de yeri silmek yapıyor.	Siliyor	Hatalı sözcük seçimi
Yolculuk uzaktı, üç saat sürüdü.	Uzundu	Hatalı sözcük seçimi
Mevsim bahar olduğu yüzünden her yerde çiçekler vardı	Olduğu için	Hatalı sözcük seçimi
Bence birincisi ikincisinden daha faydalı, ama bu fikir, ikincisinin faydasını yalandırmaz.	Ortadan kaldıramaz	Hatalı sözcük seçimi
Otelin rezervasyonu kaçirdık ve girişimiz reddedildi.	İptal edildi	Hatalı sözcük seçimi
Makam sahipleri bize talimat aldık.	Talimat verdi	Hatalı sözcük seçimi
Parkta halımızı yaydık ve evde hazırlanan yemekleri koyduk.	Serdik	Hatalı sözcük seçimi
Sonunda sosyal medyayı nasıl kullanmak istediğimiz bizim seçimimiz.	Sonuçta	Hatalı sözcük seçimi
Pazarlama da yapabiliriz satmak için de sosyal medyayı kullanabiliriz.	Satış yapmak	Hatalı sözcük seçimi
Bazen insanlar çok iş yapıyorlar ama para kazanmıyorlar ve hakkıları gitmiş.	Emeklerinin karşılığını alamamış	Hatalı sözcük seçimi
Fazla oldu yemek çantama koydum.	Artan yemek	Hatalı sözcük seçimi

Dil öğrenirken fırsat aldım.	Fırsat buldum	Hatalı sözcük seçimi
Yemekler tanıdıktı ama pizzayi inanılmaz lezzetli bir şekilde yapıyorlar ki, her gün pizza yedik.	Bilindikti	Tercih edilen sözcüğün kullanılmaması
Mevsim bahar olduğu yüzünden her yerde çiçekler var.	İçin	Hatalı sözcük seçimi
Yolculuk uzaktı üç saat sürdü.	Uzundu	Hatalı sözcük seçimi
Yemende 3 gün katıldık sonra döndük.	Kaldık	Hatalı sözcük seçimi
Bu faydalı ama ikincisinin faydasını yalandırmaz.	Ortadan kaldırmaz	Hatalı sözcük seçimi
Her gün okulda yüzleşiyoruz.	Karşılaşıyoruz	Hatalı sözcük seçimi
Pazarlama da yapabiliriz satmak için sosyal medyayı kullanabiliriz, bu da müşterilerin işletmemizi çevrimçi olarak bulmasını kolaylaştırır.	Satış yapmak	Hatalı sözcük seçimi

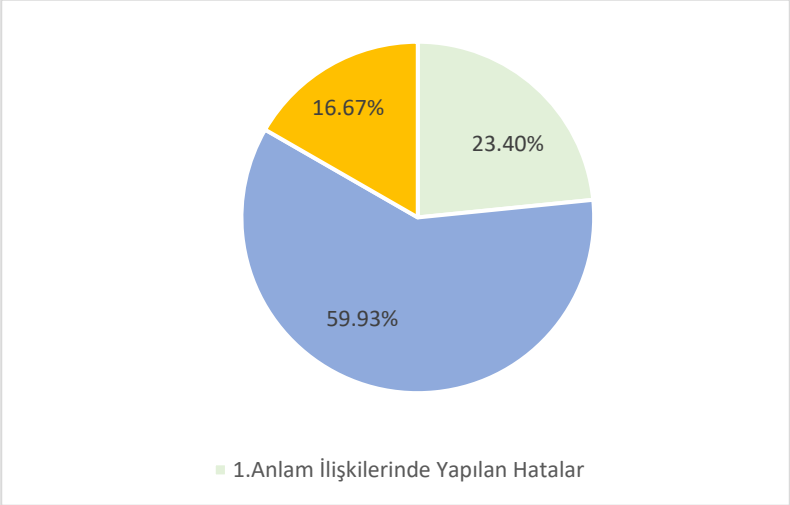
Tablo 11'de Türkçe'de iki sözcüğün birlikte görülmesi ve belirli bağlamlarda kullanılması anlamına gelen eşdizimlilikler başlığının altında hangi hatalar yapıldığı gösterilmiştir. Yapılan hataların sayısı 28 olduğu tespit edilmiştir. Bu hataların 27'sinin sözcük seçimi ve 1'inin tercih edilen sözcüğün seçilmemesinden kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. "Kullanılması Tercih Edilen Sözcüğün Kullanılmaması" başlığının içinde yapılan hatalar, sözcük seçimi hatalarına göre daha az görülmüştür.

4.2.2.3. Üslup Kategorisine İlişkin Bulgular

Tablo 12. B2 Düzeyi Üslup Hataları

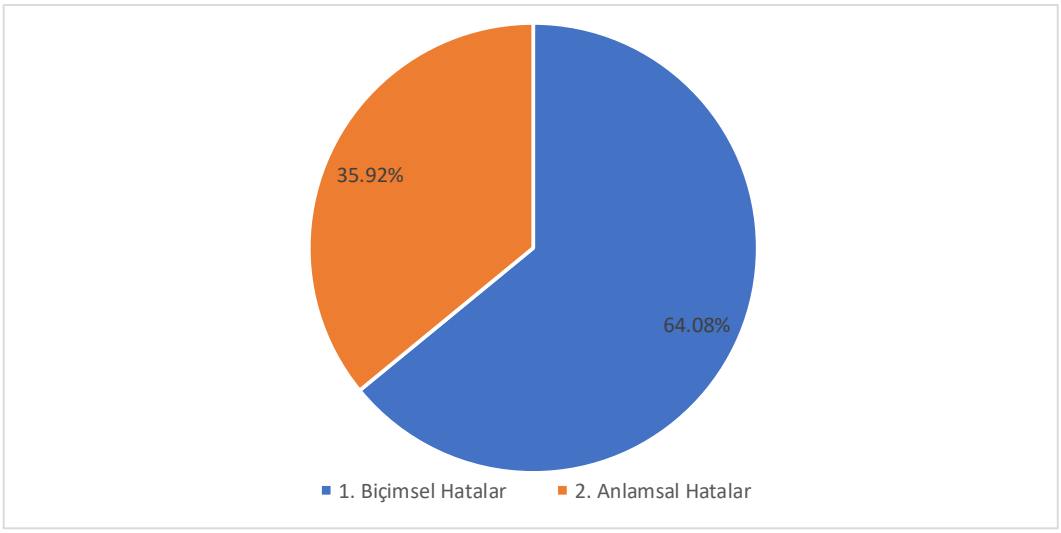
Öğrenici Cümlesi	Hata Nedeni
Biz insaniz olarak diğer canlılardan bedensel özelikler bizde yok.	Laf kalabalığı/ Anlamsız cümle kurma
Icatlık rahatlık.	Laf kalabalığı/ Anlamsız cümle kurma
Nehir ortasında çok kaylar var bunlarla çarpıştık. Nehirinde yüzme kaldık.	Laf kalabalığı/ Anlamsız cümle kurma
Aynı zamanda gelecekte şimdi ne yapıyoruz o zumanda garib bir şey olur.	Laf kalabalığı/ Anlamsız cümle kurma
Otobüste oturma yerini vermiyor.	Laf kalabalığı
Nehir ortasında çok kaylar var bunlarla çarpıştık. Nehirinde yüzme kaldık.	Laf kalabalığı/ Anlamsız cümle
bunlardan daha güzel böyleydi görmeyeceğim diye düşündüm.	Laf kalabalığı/ Anlamsız cümle
Icatlık rahatlık.	Laf kalabalığı/ Anlamsız cümle
Biz insaniz olarak diğer canlılardan bedensel özelikler bizde yok.	Laf kalabalığı/ Anlamsız cümle

Tablo 12'de görüldüğü üzere öğrenicilerin genel olarak anlamsız cümleler kurduğu görülmektedir. Bu kategoride cümleden demek istenen anlamı bulmanın kolay olmamakla birlikte toplamda 9 tane hata yapıldığı tespit edilmiştir.

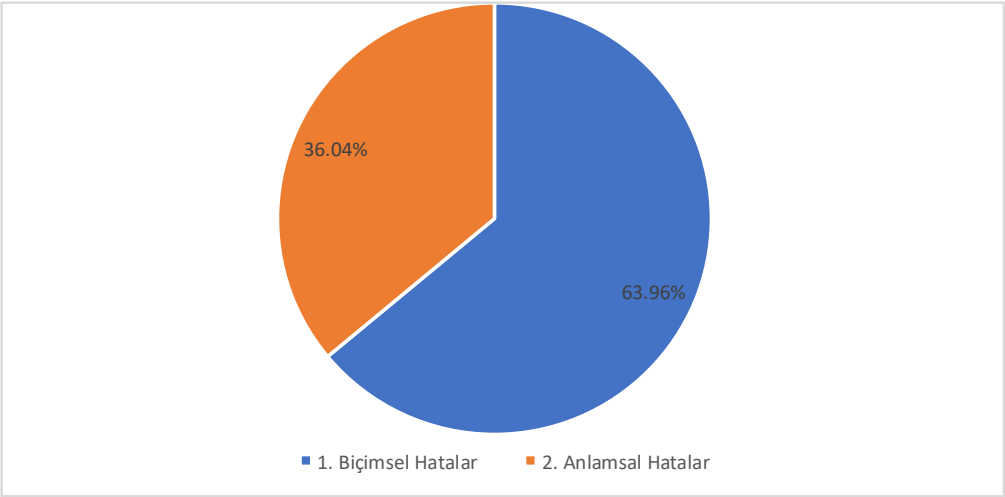

Grafik 4. B2 Düzeyi Anlamsal Hataların Yüzdelik Dağılımı

Tablo 10, 11 ve 12 incelenmesi sonucunda B2 düzeyinde yapılan anlamsal hataların yüzdelik dağılımı grafik 5'te sunulmuştur. Hataların en çok görüldüğü kategori sırasıyla: "Eşdizimlilik hataları" (%59), "Anlam ilişkilerinde yapılan hatalar" (%23) ve "Üslup" (%16) olduğu saptanmıştır. Başka bir deyişle öğrenicilerin sözcük oluşturmada ve tercih edilen sözcüğünün seçiminde zorlandıkları görülmüştür.

Grafik 5. B2 Düzeyi Biçimsel ve Anlamsal Hataların Yüzdelik Dağılımı

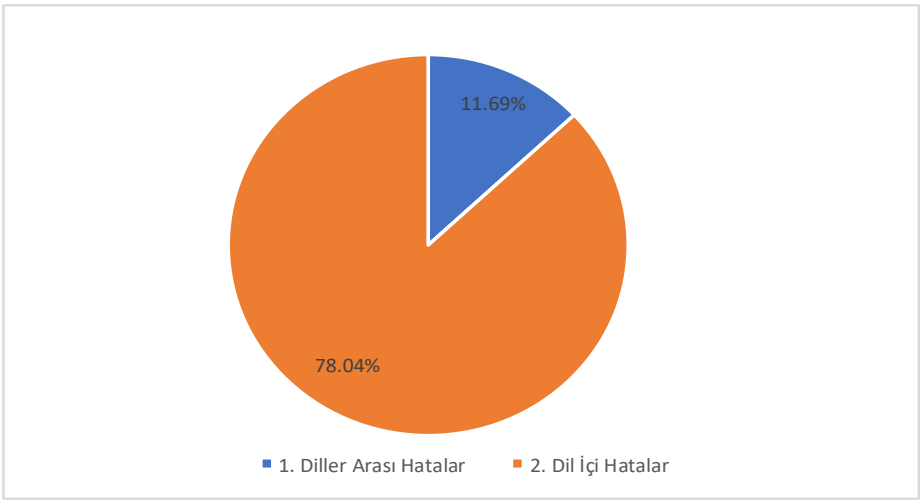

Grafik 6. B1 Düzeyi Biçimsel ve Anlamsal Hataların Yüzdelik Dağılımı

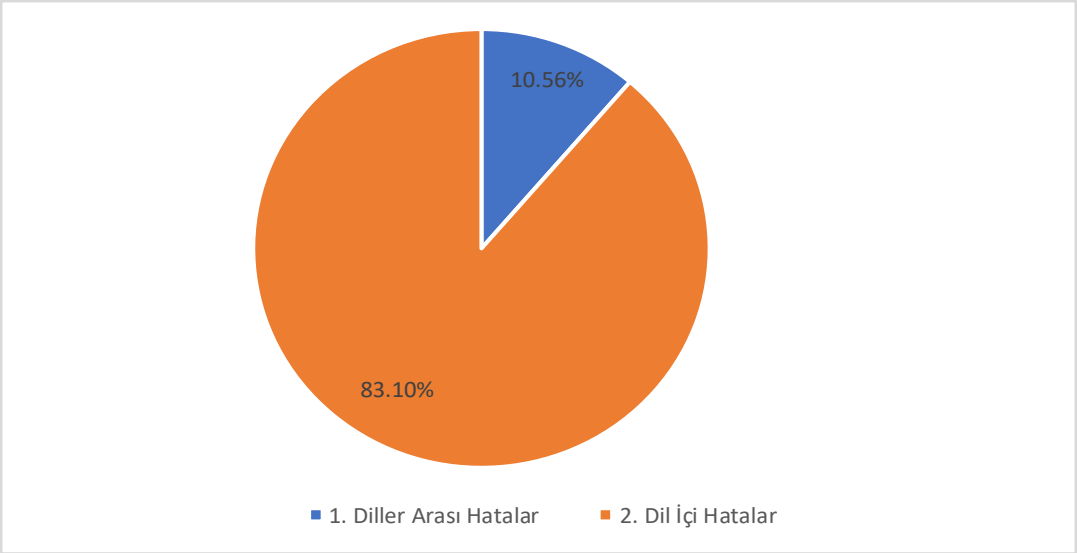
Grafik 5 ve 6'da görüldüğü üzere her iki düzeyde öğrenicilerin daha çok biçimsel hatalar yaptığı saptanmıştır. B1 düzeyinde tespit edilen biçimsel hataların toplam sayısı 268 iken B2 Düzeyinde 91 hata tespit edilmiştir. Anlamsal hatalara bakıldığında B1 düzeyinde toplamda 128, B2 düzeyinde ise toplamda 47 hata tespit edilmiştir.

4.3. ANADİLİ ARAPÇA OLAN ÖĞRENİCİLERİN TÜRKÇE ÖĞRENİMİNDE YAPTIKLARI SÖZCÜKSEL HATALARIN KAYNAKLARI

4.3.1. B1-B2 Düzeyindeki Öğrenicilerin Yaptıkları Hata Kaynaklarına İlişkin Bulgular

Grafik 7. B1 Düzeyi Diller Arası ve Dil içi Hataların Yüzdelik Dağılımı

Grafik 8. B2 Düzeyi Diller Arası ve Dil içi Hataların Yüzdelik Dağılımı

Grafik 7 ve 8'e göre, B1 düzeyinde görülen hataların %10,50'sinin diller arası, %89,50'sinin ise dil içi kaynaklı olduğu saptanmıştır. B2 düzeyinde görülen hataların ise %7,75'i dillerarası %92,25'i dil içi kaynaklıdır. Diğer bir deyişle B1ve B2 düzeyindeki öğrenicilerin daha çok dil içi hatalar yaptığı tespit edilmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B1-B2 düzeyindeki öğrenicilerin yazılı anlatımlarındaki sözcüksel hataları betimlemek amacıyla, bu çalışmada 41 öğrenicinin sınav kağıtları ve ödevlerinde yapılan hatalar, Jamse (1998)'in tasarladığı sözcüksel hatalar taksonomisi takip edilerek incelenmiş ve analiz edilmiştir.

Anadili Arapça Olan B1 Düzeyindeki Öğrenicilerinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreniminde Yaptıkları Biçimsel ve Anlamsal Yazım Hatalar İle İlgili Sonuçlar

Bu araştırmada B1 düzeyindeki 24 öğrenicinin yazılı anlatımları incelenmiş daha sonra hata türleri ve oranları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Tablo 13. B1 Düzeyindeki Toplam Hatalar ve Yüzdelik Dilimi

Hata Türü	Hata Sayısı	Hata Yüzdesi
A.Biçimsel Hatalar	268	%64
Hatalı Sözcük Oluşturma	32	%12
1. Eklerin Hatalı Kullanımı	20	%26
2. Ünlü Seslerin Hatalı Kullanımı	6	%8
3. Ünsüz Seslerin Hatalı Kullanımı	7	%9
4. Yanıltıcı Eşdeğerler	2	%3
Hatalı Biçimlendirme	44	%16
1. Alıntı Sözcükler	5	%11
2. Hatalı Türetilmiş Sözcükler	4	%9
3. Öyküntüler	35	%80
Sözcüksel Bozulma	192	%72
1. Ses Düşmesi	5	%11
2. Gereksiz Ses Kullanımı	4	%9
3. Hatalı Ses Seçimi	35	%80
4. Seslerin Hatalı Sıralanması	6	%3
B. Anlamsal Hatalar	151	%36
Anlam İlişkilerinde Yapılan Hatalar	23	%15
1. Altanlamlıların Hatalı Kullanımı	5	%22
2. Üst Anlamlıların Hatalı Kullanımı	0	%0
3. Yakın Anlamlılık	18	%78
Eşdizimlilik Hataları	128	%85
1. Hatalı Sözcük Seçimi	85	%66

2.	Tercih Edilen Sözcüğün Kullanılmamsı	15	%12
3.	İkili Adlandırma	0	0

Bu çalışmada, B1 düzeyindeki öğrenicilerin yazılı anlatımlarının incelenmesi sonucunda, biçimsel hataları, anlamsal hatalardan daha çok yaptıkları tespit edilmiştir. Dolaysıyla, çalışmanın birinci hipotezi doğrulanmıştır. Bu düzeyde anlamsal hatalardan çok biçimsel hatalar yapılmıştır. Biçimsel hatalar kategorisinde en çok yapılan hata sırasıyla: hata sözcük oluşturma, hatalı biçimlendirme ve sözcüksel bozulma hatalarıdır. Hatalı sözcük oluşturma başlığı altıda en çok yapılan hata, eklerin hatalı kullanımından kaynaklıdır. Hatalı biçimlendirme başlığı altında en çok yapılan hata, öyküntülerdedir. Sözcüksel bozulma başlığı altında en çok yapılan hata, ses seçiminden kaynaklıdır. Anlamsal hatalara bakıldığında en çok yapılan hatalar sırasıyla: anlam ilişkileri, eşdizimlilik, üslup hatalarıdır. Anlam ilişkileri başlığı altında en çok yapılan hata, yakın anlamlıların kullanımından kaynaklıdır. Eşdizimlilik başlığı altında en çok yapılan hata, sözcük seçiminden kaynaklıdır.

Anadili Arapça Olan B2 Düzeyindeki Öğrenicilerinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreniminde Yaptıkları Biçimsel ve Anlamsal Yazım Hatalar İle İlgili Sonuçlar

Bu araştırmada B2 düzeyindeki 17 öğrenicinin yazılı anlatımları incelenmiş daha sonra hata türleri ve oranları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Tablo 14. B2 Düzeyindeki Toplam Hatalar ve Yüzdelik Dilimi

Hata Türü	Hata Sayısı	Hata Yüzdesi
A.Biçimsel Hatalar	91	%66
Hatalı Sözcük Oluşturma	14	%15
5. Eklerin Hatalı Kullanımı	7	%50
6. Ünlü Seslerin Hatalı Kullanımı	3	%21
7. Ünsüz Seslerin Hatalı Kullanımı	0	%0
8. Yanıltıcı Eşdeğerler	4	%29
Hatalı Biçimlendirme	11	%12
4. Alıntı Sözcükler	1	%9
5. Hatalı Türetilmiş Sözcükler	1	%9
6. Öyküntüler	9	%83

Sözcüksel Bozulma	91	%73
5. Ses Düşmesi	12	%11
6. Gereksiz Ses Kullanımı	6	%9
7. Hatalı Ses Seçimi	48	%80
8. Seslerin Hatalı Sıralanması	0	%0
B. Anlamsal Hatalar	47	%34
Anlam İlişkilerinde Yaoılan Hatalar	11	%23
4. Altanlamlıların Hatalı Kullanımı	4	%36
5. Üst Anlamlıların Hatalı Kullanımı	0	%0
6. Yakın Anlamlılık	7	%64
Eşdizimlilik Hataları	36	%77
4. Hatalı Sözcük Seçimi	27	%75
5. Tercih Edilen Sözcüğün Kullanılmamsı	1	%3
6. İkili Adlandırma	0	%0

B2 düzeyindeki öğrenicilerin yazılı anlatımlarının incelenmesi sonucuna bakıldığında da biçimsel hataları, anlamsal hatalardan daha çok yaptıkları tespit edilmiştir. Biçimsel hatalar kategorisinde en çok yapılan hatalar sırasıyla: sözcük oluşturma, hatalı biçimlendirme ve sözcüksel bozulma hatalarıdır. Hatalı sözcük oluşturma başlığı altıda en çok yapılan hata, eklerin hatalı kullanımından kaynaklıdır. Hatalı biçimlendirme başlığı altında en çok yapılan hata, öyküntülerdedir. Sözcüksel bozulma başlığı altında en çok yapılan hata, ses seçiminden kaynaklıdır. Anlamsal hatalara bakıldığında en çok yapılan hatalar sırasıyla: eşdizimlilik, anlam ilişkileri, ve üslup hataları olduğu saptanmıştır. Anlam ilişkileri başlığı altında en çok yapılan hata, yakın anlamlıların kullanımından kaynaklıdır. Eşdizimlilik başlığı altında en çok yapılan hata, sözcük seçiminden kaynaklıdır. Bu sonuçlardan hareketle, B1 düzeyindeki öğrenicilerin yapmış oldukları hatalar, tür açısından, B2 düzeyindeki öğrenicilerin yaptıklarıyla aynı olduğu görülmüştür.

B1-B2 düzeyindeki öğrenicilerin yazılı anlatımlarında yapmış oldukları hataların çözümlenmesi sonucunda, varılan sonuçlar şu şekilde belirlenmiştir:

1. Biçimsel hatalar başlığı altında yer alan "hatalı sözcük oluşturma" kategorisinde en çok yapılan hataların, eklerin kullanımında olduğu görülmüştür. Öğrenicilerin, yapım ve çekim eklerini doğru kullanmadıkları veya bazı cümlelerde çekim ve yapım eklerini birbirinin yerine kullandıkları görülmüştür. Bununla birlikte yapım eklerinden; addan ad yapan ekler ve

addan eylem yapan ekler; çekim eklerinde de eylemlere gelen zaman eklerinin öğreniciler tarafından hata kullanıldığı tespit edilmiştir. Örneğin 'yaptık yerine' yerine 'yapardık', 'biliyorum' yerine' bilebilirim', 'hosteslik' yerine 'hostes', güvenli' yerine 'güvenlik'. Özarslan (2018: s.296); Gezer ve Kaymak (2018) de bu bulguyu destekler biçimde, anadili Arapça olanların bu eklerin kullanımında sorun yaşadığını dile getirmektedirler. Bunun sebebi Arapçada eklerin olmamasından kaynaklı olduğunu belirtmiştir Bu kategoride görülen diğer bir hata ise, yanıltıcı eşdeğerlerdir. Buna örnek olarak Türkçede 'kesinlikle' anlamına gelen 'asla' sözcüğü verilmektedir. Arapçadaki 'asla' sözcüğü 'zaten' anlamında kullanılmaktadır. Dolaysıyla bunun farkında olmayan öğrenicilerin 'zaten' sözcüğü yerine 'asla' sözcüğü kullandığı görülmüştür. *"Çünkü hayat **asla** zor ama dostları varsa biraz kolay olur"*. Son olarak tekli veya ikili sesli harf farkı olan iki sözcük arasında görülen hata türü olan ünlü ve ünsüz seslerin hatalı seçiminde görülmüştür. Örneğin; "*Ertesi gün **ayna** olacak"*.

Biçimsel hatalar başlığı altında yer alan ikinci kategori içinde (Hatalı biçimlendirme) en çok, öyküntülerde hata yapıldığı görülmüştür. Diğer bir deyişle, bu hatalar cümlelerin veya sözcüklerin anadilden bire bir çevrilmesinden kaynaklanan hatalardır. "*Her yere yakın" yerine "Her yerden yakın", "Türkçe B1 seviyesinde sertifikam var" yerine "Benimle Türkçe B1'e kadar", "İç mimarlık" yerine "İç tasarım"* cümlelerini anadillerinden çevirdikleri cümlelerin arasında yer almıştır. Subaşı (2015: s.15), anadili Arapça olan öğrenicilerin yaptıkları hataları, anadillerinden çevirdikleri ögelerden kaynaklı olduğunu tespit etmiştir. Öğreniciler zarf ve nesne, kalıp ifadeleri gibi anadillerinden çevirmişlerdir. Bunun sebebi de kendi dillerinde düşünmeleri, zarf konusunda bilgi eksikliğidir. Hataların tekrarlanması açısından, ikinci sırada alıntı sözcükler gelmektedir. Buna şu cümleler örnek gösterilmiştir: *"Hamam" yerine "Hammam", "Dostlarınıza iyi bakın" yerine, "Dostlarınızı iyi muhavazet".* Son olarak hedef dilin sözcüğü kullanılarak anadilden kaynaklı değiştirmeler nedeniyle hatalı türetilen sözcükler yer almaktadır. 'şükür' sözcüğünün 'şükr' şeklinde Arapçada telaffuz edildiği gibi yazılması, 'Sabahattin' sözcüğünün 'Sabah eldin' şeklinde yazılması, hata türetilmiş sözcüklere örnek olarak verilmektedir.

Biçimsel hatalar başlığı altında yer alan üçüncü kategori içinde (Sözcüksel bozulma) en çok, ses seçiminde hata yapıldığı görülmüştür. Öğrenicilerin, ünsüz seslerden çok ünlü seslerde hata yaptıkları görülmüştür. Arapçada ünlüyü işaret eden bir sesin bulunmaması, bu tür hataların yaşanmasına yol açmaktadır. Ayrıca, öğrenicilerin Türkçedeki seslerin, kalın-ince, düz-yuvarlak, geniş-dar, sert-yumuşak gibi özelliklerine ve büyük ünlü uyumu gibi ses kurallarına hâkim olmamaları halinde de bu hataların görüldüğü düşünülmektedir. Bu bulgular Arhan (2015), Özarslan (2018: s.), Gürler'in, (2019) çalışmalarında elde ettikleri bulgularla örtüşmektedir. 'Sözcüksel bozulma' başlığı altında yer alan "Ses Düşmesi" kategorisinde yapılan hatalara bakıldığında, bu hataları bazen dikkatsizlikten bazen de bilgisizlikten kaynaklandığı düşünülmektedir (Jamse, 1998: s.90). Örnek olarak bu cümleler verilmektedir: *"Bu işin özellikleri,* ***kazaçlı****, eğlenceli"," Yakınımda bir* ***üniverste*** *bulmayı umuyorum". Diğer bir kategori olan* "Gereksiz Ses Kullanımı" kategorisinde yapılan hatalara bakıldığında, bazı sözcüklerde ses tekrarı yapıldığı, bazılarında da koruyucu ünsüzlerin (iki ünlünün yan yan gelmesini önleyen seslerdir: /y/ , /n/) gereksizce tekrarlandığı saptanmıştır. Örneğin *"Çocukları çok seviyorum. Onlarla çalışma* ***deneyeyimim*** *var.", "Ev* ***merkezye*** *çok yakın."* Seslerin hata sıralanması ise az sayıda görülmüştür*:* **Komedyen yerine,** ***"Komdeyen*** *olmak istiyorum."* bu hata türüne örnek olarak verilmektedir.

2. Biçimsel hatalar başlığı altında en az yapılan hataların; "alıntı sözcükler", "hata türetilmiş sözcükler", "seslerin hata sıralanması", "gereksiz ses kullanımı", bozuk kullanımından kaynaklı "ünlü ve ünsüz seslerin hata kullanımı" kategorilerinde yapıldığı görülmüştür. "Alıntı sözcükler" ve "hata türetilmiş sözcükler" başlıklı kategorilerdeki yapılan hatalar, B1 düzeyindeki öğreniciler tarafından daha çok yapıldığı görülmüştür. B2 düzeyindeki öğreniciler, sözcük kullanırken daha çok dikkatli oldukları görülmüştür. Diğer bir deyişle, dil seviyesi ilerledikçe, sözcük kullanımında daha az hatalar görülmektedir. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Çerçevesinde (2013: s.30). öğrenicinin bilmesi gereken sözcükleri şu şekilde açıklanmaktadır: B2 düzeyindeki öğrenicilerin "doğru sözcük kullanım oranı genellikle yüksektir", B1 düzeyindeki öğreniciler ise kendilerine yabancı olan konu ve durumları

anlatırken önemli hatalar yapmaktadırlar. Bu açıklama da çalışmamızın bulgularını desteklemektedir.

3. Bu çalışmada yukarıda açıklandığı gibi, anadili Arapça olan öğrenicilerin anlamsal hatalardan çok, biçimsel hatalar yaptıkları tespit edilmiştir. Özarslan'nın (2018), Suriyeli öğrenicilerle yapmış olduğu çalışmada biçim bilgisi hata oranının %34; sözdizimsel hataların %15; ses bilgisi hataların %15 olduğunu ortaya koyan bulguları, çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Çalışma sonuçları bazı kategorilerle örtüşse de aslında içerikte farklılaşmaktadır. Özarslan'nın çalışmasında öğrenicilerin, ünlü seslerin (i-/i/ve /ı/ /u/ ve /ü/ /o/ ve /ö/), durum ve iyelik eklerinin hatalı kullandıkları görülmüştür. Çalışmamızda ise yapım eklerinde; addan ad yapan ekler ve addan eylem yapan ekler, çekim eklerinde de eylemlere gelen zaman eklerinin öğreniciler tarafından hatalı kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenici hataları ele alan çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada ekler ile ilgili hatalar, "bozuk kullanım" (İng: Synforms) kavramının ışığında incelenmiştir.
4. Bu çalışmada kullanılan sınıflandırma, diğer çalışmalara göre daha detaylı ve kapsamlıdır. "Eşdizimlilik" başlığı altında: *hata sözcük seçimi*, *tercih edilen sözcüğün kullanılmaması* ve *ikili adlandırma* olmak üzere üç kategori bulunmaktadır. Anlamsal hatalardan biri olan "eşdizimlilik" kategorisinde en çok, sözcük kullanımında hata yapılmıştır. Çalışma sonucunda öğreniciler belirli bağlamlarda birlikte kullanılan iki sözcükten birini kullanmadıkları saptanmıştır. Buna verilebilecek örnekler şu şekildedir: *'derde düşmek' yerine 'dert oldum', 'kahvaltı hazırlamak' yerine 'kahvaltı çalışmak', yolculuk yapmak' yerine 'yolculuk olmak' 'bölüm' yerine 'meslek' 'zorunda kalmak' yerine, 'zorunda çalışmak'*. Elturan (2019) Türkçe öğrenen yabancı öğrenicilerle yapmış olduğu çalışma sonucunda, sözcük seçiminde yapılan hataların; sözcüklerin farklı bir formunun kullanılması ve benzer sözcüklerin hata kullanılmasından kaynaklı olduğunu tespit etmiştir. Elturan'ın bulguları, anadili farklılığı nedeniyle çalışmamızla ayrışmaktadır. Çalışmamızla örtüşen çalışmalardan biri Gürler (2019) yapmıştır. Buna ek olarak anadili Arapça olan öğrenicilerin yaptığı sözlüksel- anlamsal hataların, sözcük seçiminden

kaynaklı olduğunu belirtmiştir. Bu hataların nedeni de Türkçedeki sözcüklerin anlamlarına yeterince hâkim olmamaları ve kavramamalarıdır. Çalışmamızda eşdizimliliklerin hata kullanılmasının nedenlerinden biri, öğrenicilerin anadillerinde bazı kalıpların olduğu gibi hedef dile aktarmaya çalışmasından kaynaklıdır.

5. Hataların kaynağına bakıldığında, B1 düzeyinde görülen hataların %10,50'sinin diller arası, %89,50'sinin ise dil içi kaynaklı olduğu saptanmıştır. B2 düzeyinde görülen hataların ise %7,75'i dillerarası %92,25'i dil içi kaynaklıdır. Diğer bir deyişle, bu çalışmada dillerarası hataların (hedef dilden kaynaklı) daha çok yapıldığı saptanıştır. Hasırcı ve Büyükikiz'in (2013: s.56), Türkçe öğrenen öğrenicilerin yazılı anlatımlarını incelediği çalışmada yapılan hataların kaynağı açısından 'dil içi gelişimsel hatalar' olduğunu tespit etmiştir. Bunun yanında Ellis (1994: s.299), öğrenicinin yaptığı hataların birçoğunun anadilinde yaptıkları aktarımlardan çok, dil içi hatalar olduğunu, buna ek olarak bu tür hataların oranının çalışmadan çalışmaya farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Dolaysıyla Ellis'in (1994: s.299); Hasırcı ve Büyükikiz'in (2013: s.58) çalışmalarının bulguları, bu çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Bu çalışmada tespit edilen bir başka husus ise, hatalar hedef dilden kaynaklı olmasına rağmen, bu tür hatalarda da anadilin etkisi görülmüştür. Öğrenicilerin Türkçedeki ünlü sesleri hata kullanmalarının temel nedeni, Arapçada ünlü seslerin bulunmamasıdır. Dolaysıyla öğreniciler bu sesleri karıştırarak, sözcüğün kökünde değişiklikler yapmaktadırlar.
6. Son olarak yapılan hatalar incelendiğinde bu hataların aşırı genelleme, basitleştirme, hata yapıyı doğru biçim yerine kullanma ve hata öğretimden kaynaklı olduğu görülmüştür.

ÖNERİLER

Bu çalışmada, öğrenicilerin yazılı anlatımlarından toplanan verilerin incelenmesi sonucunda yapılan hataların indirgenmesinde yardımcı olacağı düşünülen öneriler şu şekildedir:

1. Dil öğretimi alanında yapılmış olan hata çözümlemesi çalışmalarının sonucunda, öğrenicilerin hata sözcük seçiminden kaynaklı zorluklar yaşadıkları belirtilmiştir (Gürler,2019; Saud, 2013; Gedik, 2021). Bu bağlamda öğrenicilerin sözcük dağarcığını zenginleştirecek çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle, belirli bağlamlarda birlikte kullanılan eşdizimliliklerinin önemi öğrenicilere gösterilmelidir. Diğer bir deyişle öğrenicilere sözcükleri liste halinde öğretmek yerine, cümle içerisinde ve sözcük öbeklerinin en çok kullanıldığı bağlamlarda gösterilmelidir. Bundan hareketle, sözcüklerin hangi bağlamlarda hangi sıklıkla kullanıldığını gösteren Türkçe Ulusal Derlemi ve derlem tabanlı çalışmalardan yararlanmak mümkündür. Anadili Arapça olan öğreniciler için öğreticilere önerilebilecek hata kullanılan eşdizimlilikler şunlardır: Anadili Arapça olan öğrenicilerin zorlandıkları konulardan biri eşdizimliliklerdir. Arap öğreniciler için öğretmenlere önerebilecek eşdizimlilikler şunlardır: kahvaltı hazırlamak, maaş almak, yürüme mesafesi, mutlu etmek, yolculuk yapmak evden taşınmak, para kazanmak, mutsuz olmak, eninde sonunda, ehliyet almak, sırt ağrısı ve insanları tanımak.

2. Anadilden kaynaklanan hataları azaltmak için, öğreticilerin hata yapıldığı anda dönüt sağlaması gerekmektedir. Bunu yapmamaları durumunda, öğrenicinin hatası kalıcı olmakla birlikte hata yapıldığının farkında olunmamaktadır.

3. Anadili Arapça olanların yoğun olduğu sınıflarda, öğreticilerin Türkçe ile Arapça bazı ortak unsurların bulunduğu (ortak sözcükler gibi) ve eğitim sürecine olumsuz etkilediğini bilmelidirler. Böylece bu tür hataların nasıl düzeltileceğini bilirler. Öğrenicilerin yazdığı metinlerden bazı bölümler

alınarak öğreticilerden anlamsal ve biçimsel hataları, hataların sayısını, türünü ve nedenlerini yazmaları istenebilir. Bu formun hazırlanma amacı, öğreniciler tarafından yapılan hataların neden ve kaynağının; öğretici tarafından bilinip bilinmeyeceğini görmektir. İleri çalışmalarda bu tür görüşme formu hazırlanabilir. Böylece öğreticinin hatalar ile ilgili farkındalığını arttırılacağı düşünülmektedir. Öğrenicilerin anadillerinden hangi ögeleri aktardıklarını görmeleri için Arapçadan Türkçeye tercüme edilmiş bir metni öğreticiyle birlikte incelemeleri önemlidir. Bunun yanında, öğretici Arapçaya hâkim ise yapılan hataların üzerinde durarak nedenlerini, öğrenicilere anlatılmalıdır.

4. Bu çalışmada anadili Arapça olan öğrenicilerin yazılı anlatımlarında yaptıkları sözcüksel hatalar belirlenmeye ve sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Çalışmada Jamse'in (1998) tasarladığı kapsamlı olan "hatalar taksonomisi" kullanılmıştır. B1 ve B2 düzeyindeki öğrenicilerin daha çok biçimsel hatalar yaptıkları görülmüştür. B2 düzeyindeki öğrenicilerin sözcük seçiminde beklenmedik hatalar yaptıkları görülmüştür. Diğer bir deyişle, B1 düzeyindeki öğrenicilerin sözcük seçiminde yapabilecekleri hataları yapmıştır. Bununla ilgili daha geniş çaplı çalışmalar yapılarak her iki düzeydeki öğrenicilerin eşdizimliliklerin kullanımında yaptıkları hatalar araştırılarak karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

Aksan, D. (1999). Anlambilim. Ankara: Engin Yayınevi.

Arabski, J. (1979). Errors As İndications Of The Development Of İnterlanguage. Katwoice: Uniwersytet Slaski.

Brown, H. (2007). Teaching By Principles. New York: Pearson Education.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E. Ö. vd (2019). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.

Demirel, Ö. (2012). Yabancı Dil Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi.

Durmuş, M. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretimi. (2. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.

Ellis, R. (1994). The Study of Second Language Acquisition. UK: Oxford University Press.

Hengirmen, M. (2006). Türkçe Temel Dilbilgisi. Ankara: Engin Yayınevi.

James, C. (1998). Errors in Language Learning and Use. Exploring Errors Analysis. Candlin, C. N. Ed.). New York: Routledge, Taylor and Francis Group.

Keshavarz, M. (1997). Contrastive Analysis and Error Analysis. Tehran: Rahnama Press.

Lado, R. (1957). Linguistics Across Cultures: Applied Linguistics For Language Teachers. Michigan: The University of Michigan Press.

Odlin, T. (1989). Language Transfer. Cross- Linguistic Influence in Language Learning. Cambridge: Cambridge University Press.

Özkan, U. (2019). Eğitim Bilimleri Araştırmaları İçin Doküman İnceleme Yöntemi. Ankara, Pegem Akademi.

Payne, G., Payne, J. (2004). Key Concepts İn Social Research. Londan, Sage Publication.

Vardar, B. (2002). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.

Yıldırım, F., Tüfekçioğlu, B (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Becerisi. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar, Pegem Akademi.

2.Makaleler, Bildiriler,Diğer Basılı Yayınlar

Almahammed, Y. (2016). First Language Transfer İn The Acquisition Of English Prepositions By Jordanian EFL Learners. Yayınlanmış Doktora Tezi, Universiti Sains Islam Malaysia, Malaysia.

Altıkulaçoğlu, S. (2010). "Yabancı Dil Sınıflarında Eşdizimli Sözcük Öğretimi Ve Anadilinin Rolü." Dil Dergisi, (148), 37-52Bargezar M. (2013). "Persian EFL Students' Error Analysis." Asian Journal Of Social Sciences And Humanities, 2 (4), 322-334.

Arhan, A. (2015). Türkçe Öğrenen Mısırlı Öğrencilerin Yazılı Anlatımında Yaptıkları Ad Durum Eki Hataları (İskenderiye Yunus Emre Enstitüsü Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bhela, B. (1999). "Native Language İnterference İn Learning A Second Language" International Education Journal, 1(1), 22-31.

Biçer, N. (2017). "Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ana dilinin etkisi." Turkish Studies, 12(14),41-58.

Bölükbaş, F. (2011). "Arap öğrencilerin Türkçe yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi." Turkish Studies, 6(3), 1357-1367.

Büyükikiz, K., Hasırcı, S. (2013). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarının Hata Çözümleme Yaklaşımına Göre Değerlendirilmesi" Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1 (4), 51-62.

Cem, A. (2005) "Dilbilgisi Öğretiminde Biçim-Anlam Kullanım Üçlüsü: Ders Malzemesi Hazırlama ve Uygulama Önerisi." Dil Dergisi, (128), 7-24.

Channell, J. (1981). "Applying semantic theory to vocabulary teaching." ELT Journal, 35 (2), 115-122.

Corder, S. P. (1967). The Significance of Learners' Errors. International Review of Applied Linguistics in Language Teaching, 5, 161-170

Corder, S. P. (1971b). Idiosyncratic Dialects and Error Analysis. IRAL, 9, 147–60

Çakır, İ. (2010)." Yazma Becerisinin Kazanılması Yabancı Dil Eğitiminde Neden Zordur?" Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 28 (1), 165-176.

Çelebi, M. (2006) "Türkiye'de anadili eğitimi ve yabancı dil öğretimi." Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2(21), 285-307.

Çetinkaya, G. (2015). "Hata Çözümlemesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen B2 Düzeyindeki Öğrencilerin Yazılı Metinlerine İLişkin Görünümler." İnternational Journal Pf Languages Education And Teaching, 3(1), 164-178.

Dede, M. (1985). "Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaştırmalı Dil Bilim ve Hata Çözümlemesinin Yeri." Türk Dili Dergisi-Dil Öğretimi Özel Sayısı, (XLVII), 379-380: 123-135.

Direkci, B., Gülmez, M. (2012). "Güney Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eş Değerler." Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (32): 133-154.

Dulay, H., Burt, M. (1974). "Errors and Strategies in Child Second Language Acquisition." TESOL Quarterly, 8:129-136.

Elturan, B. (2019). Türkiye'de Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Dil Becerileri Hata Analizleri. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Erdoğan, V. (2005). "Contribution of Error Analysis to Foreign Language Teaching." Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(2), 261-270.

Gezer, H., Kıymık, M. (2018). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Arap Dilli Öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerilerinde Karşılaştıkları Güçlüklere İlişkin Bir Çözümleme." Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (31): 43-64.

Güneş, F. (2011). "Dil Öğretim Yaklaşımları ve Türkçe Öğretimindeki Uygulamalar." Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8 (15), 123-148.

Gürler, M. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Suriyeli Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarında Hata Çözümlemesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.

Hemchua, S., Schmitt, N. (2006). "An Analysis Of Lexical Errors İn The English Compositions Of Thai Learners." Prospect 21 (3).

Kara, M. (2010) "Gazi Üniversitesi TÖMER Öğrencilerinin Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar Ve Bunların Çözümüne Yönelik Öneriler." Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 8 (3), 661-696.

Karaağaç, Günay (1997). "Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler."Türk Dili, S. 552. 499-511s.

Karaağaç, N. D. (2006). "Definition Et Utilisation De La Notion De «Faute» Et D'«Erreur» Dans L'enseignement De La Langue Française." Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(1), 125-132.

Karadağ, B. (2020). "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Eşdizimlilik: Bir Model Önerisi." *Dilbilim,* (34), 27-56.

Kiral, B. (2020). "Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi." Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(15), 170-189.

Laufer, B. (1988). “D Acquisition.” Language And Education, 2(2), 113-132.

Mackey, A., Gass, S., McDonough, K. (2000). “How Do Learners Perceive Interactional Feedback?” Studies In Second Language Acquisition, 22(4): 471-497.

Naba'h, A. (2011). “Lexical errors made by in-service English language teachers in Jordan.” Damascus University Journal, 27 (1) : 49-75.

Oflaz, A., Bolat, H. (2012) “Almanca Öğreniminde Ana Dili Ve İngilizce Kaynaklı Girişim Hataları.” Electronic Turkish Studies, 7(1), 1635-1651.

Özarslan, A. (2018). Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Suriyelilerin Yazma Becerileri Üzerine Bir Araştırma. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Malatya.

Özgenel, M. (2019). “Öğretmenlerin mesleki gelişimlerine ilişkin fenomenolojik bir araştırma.” Academic Platform Journal of Education and Change, 2(2), 128-143.

Özkan, B. (2010) “Türkçenin Öğretiminde Sıfatlar Eşdizim Özlüğü- Yöntem Ve Uygulama.” International Journal Of Educatuion Research. 1(2), 51-65.

Özköse, S. (2017). Karşılaştırmalı dil bilimi ve dil bilgisi terimleri sözlüğü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Bartın üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, Bartın.

Pestil, A., Kana, F. (2017). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Belaruslu Öğrencilerde Görülen Dil Aktarımları.” International Journal of Language Academy, 5(8), 426-435.

Saud, W. (2018). “Lexical Errors of Third Year Undergraduate Students. English Language Teaching.” 11(11), 161-168.

Soral, G. (2009). Anadilden Yabancı Dile Sözcüksel Aktarım. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Subaşı, D. A (2009). “TÖMER’de Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Arap Öğrenicilerin Kompozisyonlarında Hata Analizi.” 2. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu. Kıbrıs: 7-16.

Şengezer, M., Doyuran, Z. “Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde sözcükler arası anlam ilişkileri: Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe örneği.” Dil dergisi, 172 (1), 108-127.

Şengül, K. (2014). “Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde alfabe sorunu.” Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 3(1), 325-339.

Taylor, B. (1975). “The Use Of Overgeneralization And Transfer Learning Strategies By Elementary And İntermediate Students of ESL.” Language Learning, 25 (1), 73- 107.

Temizkan, M. (2010), "Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi." Türklük Bilimi Araştırmaları, 27, 621-643.

Tomkova G. (2013). Error Correction In Spoken Practice. Yüksek lisan tezi, Masaryk University. Department of English and American Studies.

Touchie, H. (1986). "Second Language Learning Errors, Their Types, Causes ,and Treatment." JALT Journal, 8 (1), 86-91.

Türkoğlu, S. (2004). "Dil Öğretiminde Başarıyı Etkileyen Etmenler. Kazım Karabekir" Eğitim Fakültesi Dergisi, 9, 457-469.

Wardhough, R. (1970). "The Constractive Analysis Hypothesis. Teachers of English to Speakers of Other Languages" TESOL, 4 (2), 123-130

Yaghmour, H. (2021) Ana dili Arapça Olan Öğrenicilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreniminde Yaptıkları Söz Dizimi Hataları. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yaman, H., Gülcan, F. (2009). "Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliği Olarak Deyim Öğretimi: Gösteri Tekniği Uygulaması." SAÜ Fen Edebiyat Dergis, (11), 59-68.

3.Elektronik Kaynaklar

Türkçe Ulusal Derlemi [Bilgisayar Yazılımı]. https://www.tnc.org.tr/tr/

Avrupa Konseyi (2013). TELC Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme. https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_oneriler_AEeraevesi.pdf

EKLER

EK 1: İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ TÜRKÇE EĞİTİM VE ÖĞRETİMİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 19.05.2022-E.27069

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ (İZÜTEM) MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : E-54250857-605.01-27069
Konu : İzin Talebi.

Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü - İzmit/Kocaeli

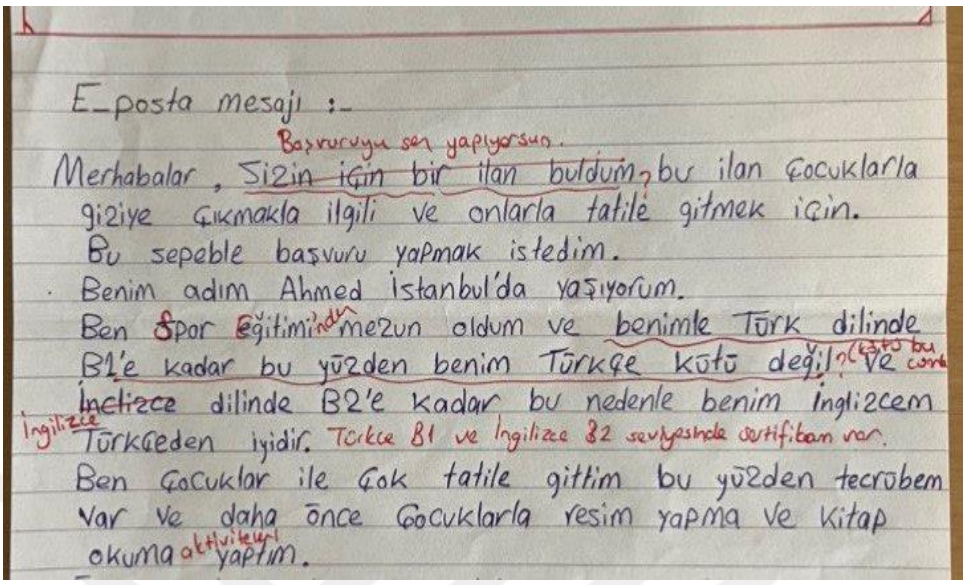
İlgi : Manal Sharqawi'nin 16.03.2022 tarihli dilekçesi

Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bölümünde yüksek lisans öğrencisi olan Manal Sharqawi'nin ilgi dilekçe ile "Ana Dili Arapça Olan Bireylerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreniminde Yaptıkları Sözcüksel Hatalar" başlıklı yüksek lisans tezinin veri toplama aşamasında İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde açılan B1 ve B2 Türkçe Programına ait dönem sonu sınav evrakı ve ödevleri incelemesi ile ilgili izin talep edilmiştir. Yukarıdaki konu ile ilgili herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.
Bilgilerinize Rica ederim.

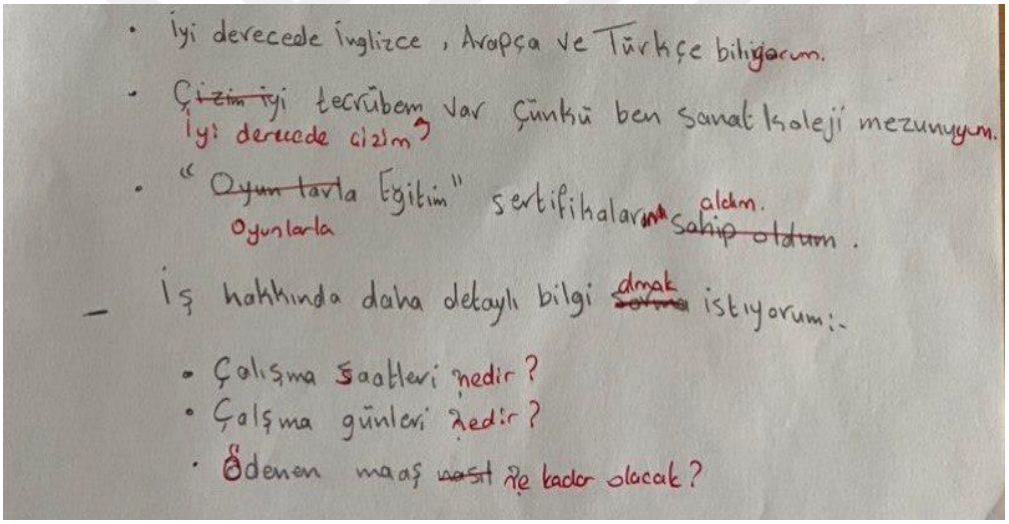
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAÇKESEN
Araştırma Merkezi Müdürü

Mevcut Elektronik İmzalar
AHMET SAÇKESEN (Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (İZÜTEM) Müdürlüğü - Araştırma Merkezi Müdürü) 19

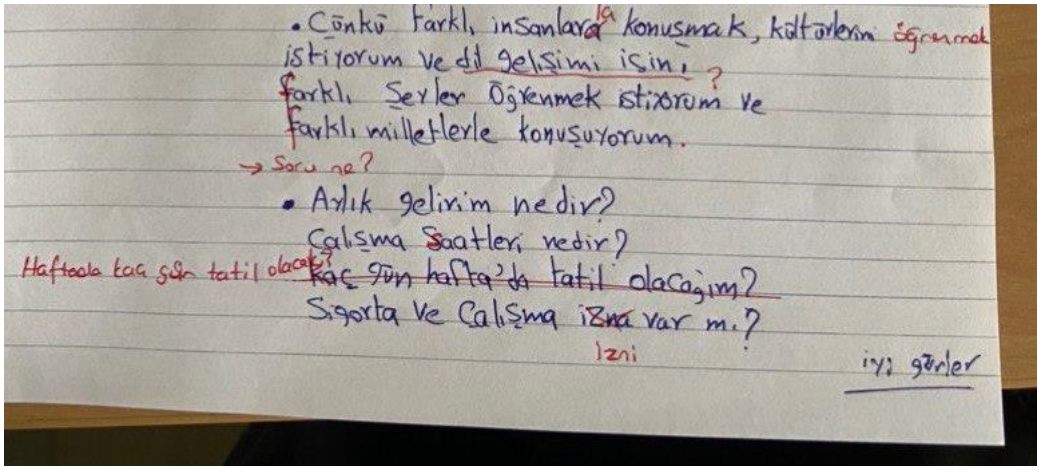
Ek 2: Öğrenici Ödev Kâğıtlarından Alınan Bölümler

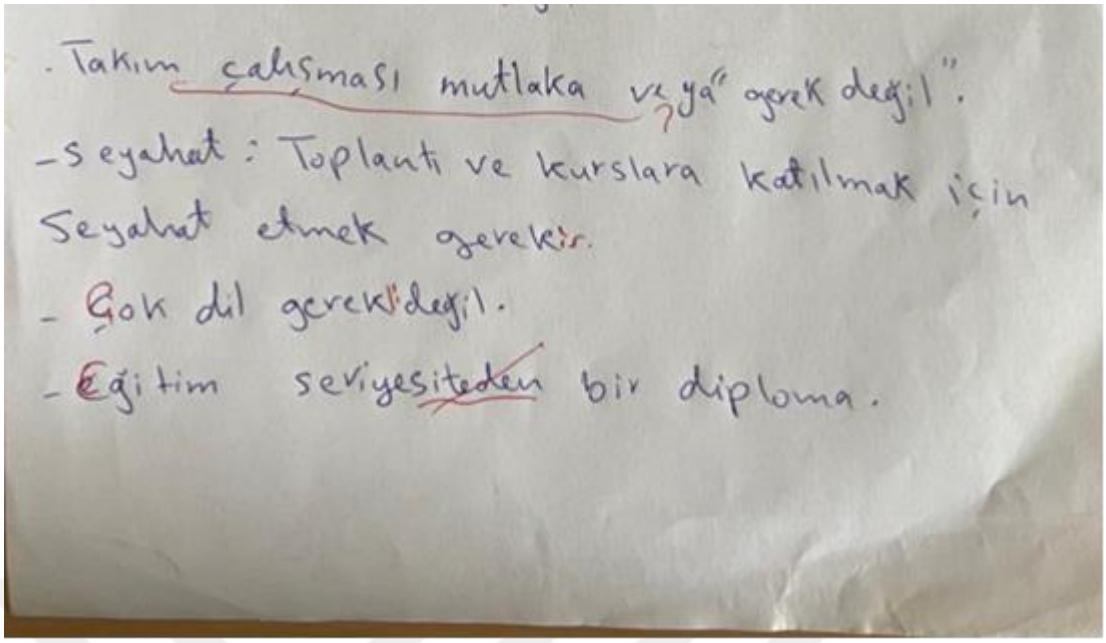
E-posta mesajı :-
Başvuruyu sen yapıyorsun.
Merhabalar, Sizin için bir ilan buldum, bu ilan çocuklarla gezi'ye çıkmakla ilgili ve onlarla tatile gitmek için. Bu sepeble başvuru yapmak istedim.
· Benim adım Ahmed İstanbul'da yaşıyorum.
Ben Spor Eğitimi'nden mezun oldum ve benimle Türk dilinde B1'e kadar bu yüzden benim Türkçe kötü değil, ve (kötü bu cümle) İnglizce dilinde B2'e kadar bu nedenle benim İnglizcem İngilizce Türkçeden iyidir. Türkce B1 ve İngilizce B2 seviyesinde sertifikam var.
Ben çocuklar ile çok tatile gittim bu yüzden tecrübem var ve daha önce çocuklarla resim yapma ve kitap okuma aktiviteleri yaptım.

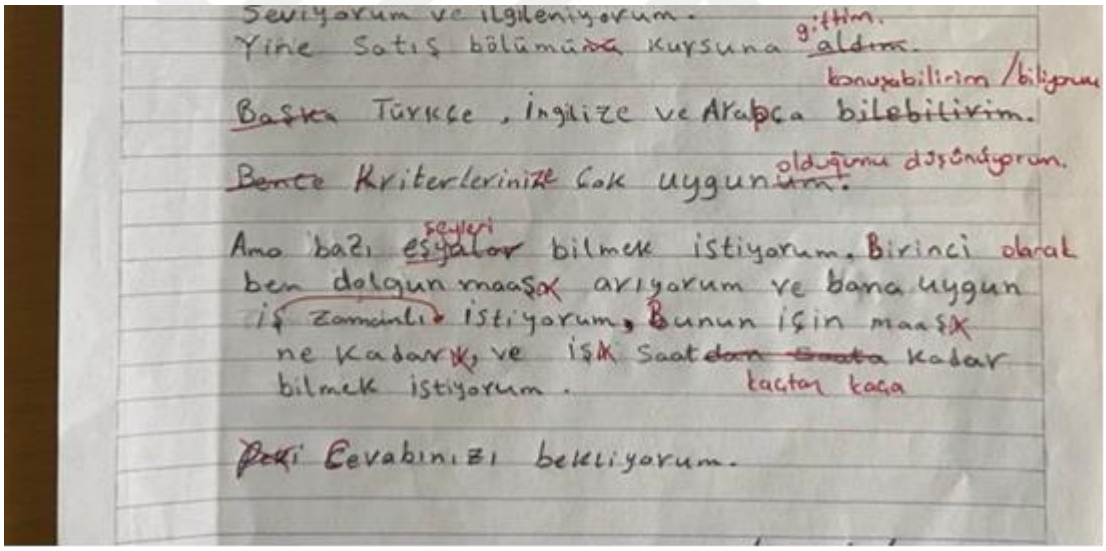
· İyi derecede İnglizce, Arapça ve Türkçe biliyorum.
· Çizim iyi tecrübem var çünkü ben sanat koleji mezunuyum.
İyi derecede çizim?
· "Oyun tarla Eğitim" sertifikalarına sahip oldum. aldım.
oyunlarla
– İş hakkında daha detaylı bilgi almak istiyorum:-
· Çalışma saatleri nedir?
· Çalşma günleri nedir?
· Ödenen maaş ne kadar olacak?

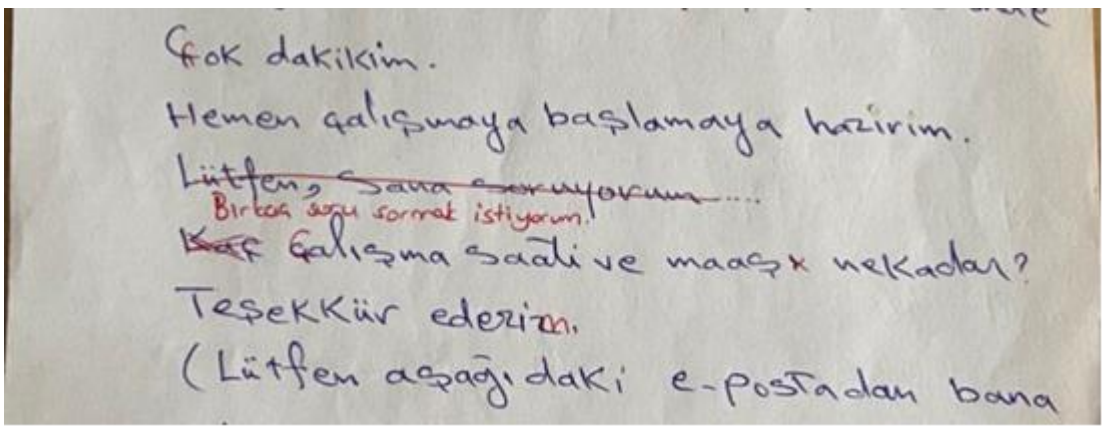
· Çünkü farklı insanlara konuşmak, kültürlerini öğrenmek istiyorum ve dil gelişimi için.
farklı şeyler öğrenmek istiyorum ve farklı milletlerle konuşuyorum.
→ Soru ne?
· Aylık gelirim nedir?
Çalışma saatleri nedir?
Haftada kaç gün tatil olacak? kaç gün hafta'da tatil olacağım?
Sigorta ve Çalışma izni var m.?
İzni
İyi günler

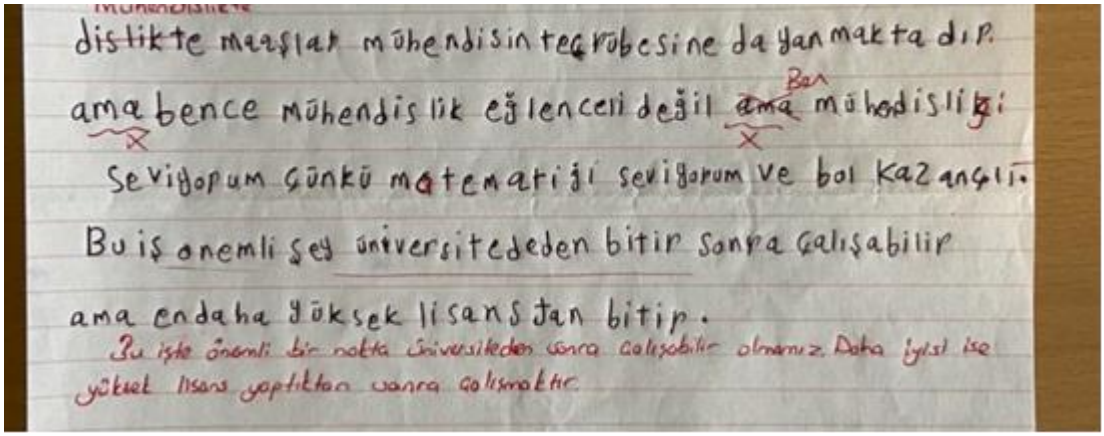
. Takım çalışması mutlaka veya" gerek değil".
- Seyahat : Toplanti ve kurslara katilmak için Seyahat etmek gerekir.
- Çok dil gerekli değil.
- Eğitim seviyesiteden bir diploma.

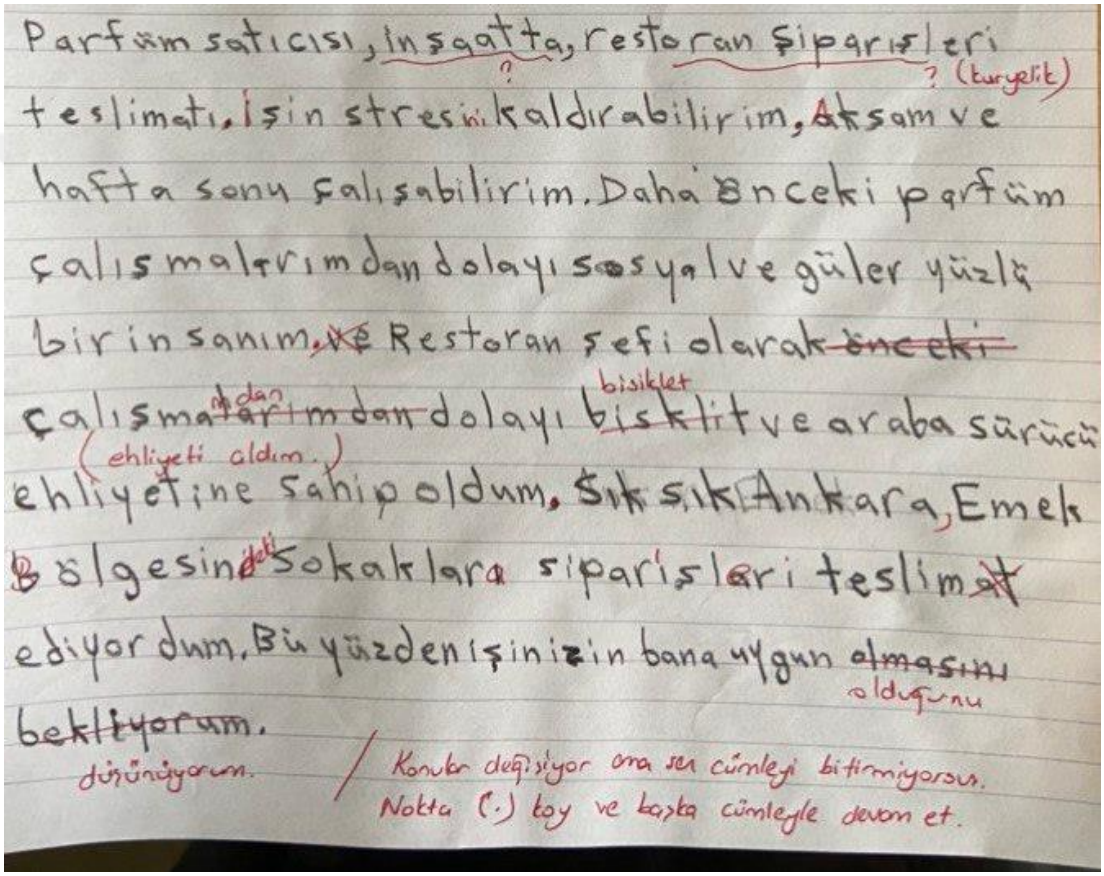
Seviyorum ve ilgileniyorum.
Yine Satış bölümüne Kursuna gittim. aldım.
konuşabilirim / biliyorum
Başka Türkçe, İngilize ve Arapça bilebitirim.
Benim Kriterlerinize Çok uygunum. olduğumu düşünüyorum.
Amo bazı eşyalar şeyleri bilmek istiyorum. Birinci olarak ben dolgun maaşak arıyorum ve bana uygun iş zamanlı istiyorum, Bunun için maaşk ne kadarK, ve işk saat dan Saata kadar bilmek istiyorum. kaçtan kaça
Peki Cevabınızı bekliyorum.

Çok dakikim.
Hemen çalışmaya başlamaya hazirim.
Lütfen, Sana sormuyorum....
Birkaç soru sormak istiyorum.
Kısaca Çalışma saati ve maaşk nekadar?
Teşekkür ederim.
(Lütfen aşağıdaki e-postadan bana

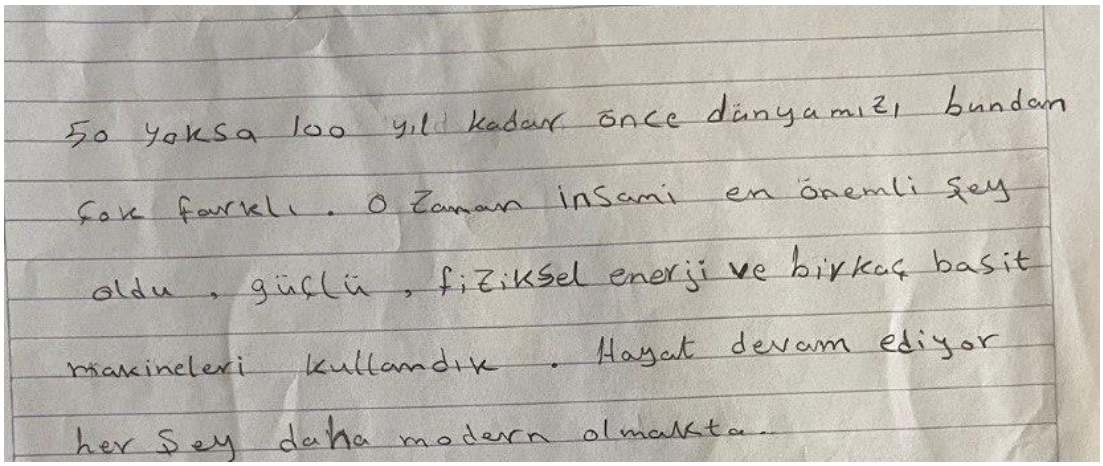

distikte maaşlar mühendisin tecrübesine dayanmakta dır.
ama bence mühendislik eğlenceli değil ~~ama~~ Ben mühendisliği
Seviyorum çünkü matematiği seviyorum ve bol kazançlı.
Bu iş önemli şey üniversitededen bitir sonra çalışabilir
ama en daha yüksek lisans'tan bitir.
Bu işte önemli bir nokta üniversiteden sonra çalışabilir olmanız. Daha iyisi ise yüksek lisans yaptıktan sonra çalışmaktır.

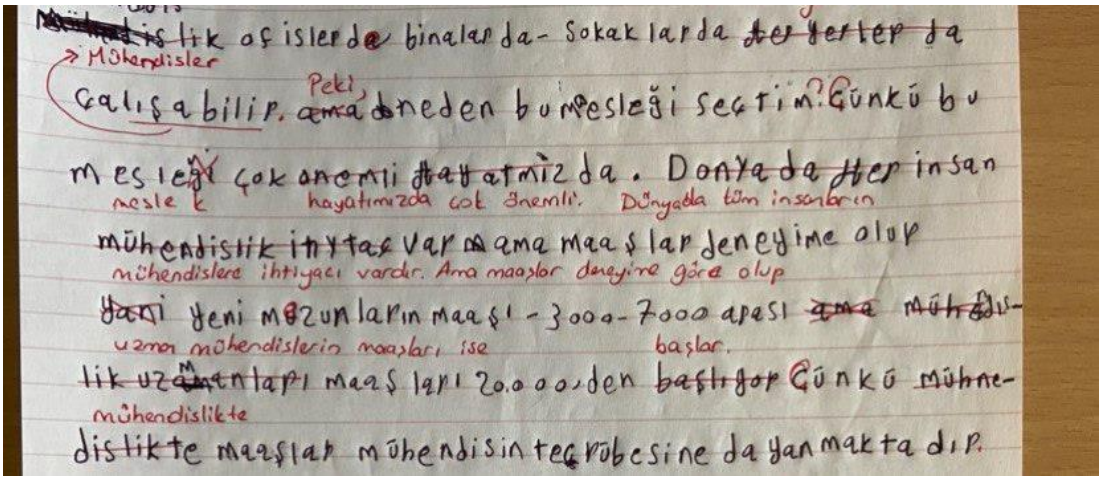

Parfüm satıcısı, inşaatta, restoran şipariş/eri ? ? (kuryelik)
teslimatı, işin stresini kaldırabilirim, Akşam ve
hafta sonu çalışabilirim. Daha önceki parfüm
çalışmalarımdan dolayı sosyal ve güler yüzlü
bir insanım. Ve Restoran şefi olarak ~~önceki~~
çalışmalarımdan dolayı bisiklet ve araba sürücü
(ehliyeti aldım.)
ehliyetine sahip oldum. Sık sık Ankara, Emek
Bölgesinde sokaklara siparişleri teslim et
ediyordum. Bu yüzden işinizin bana uygun olduğunu
~~bekliyorum.~~
düşünüyorum.

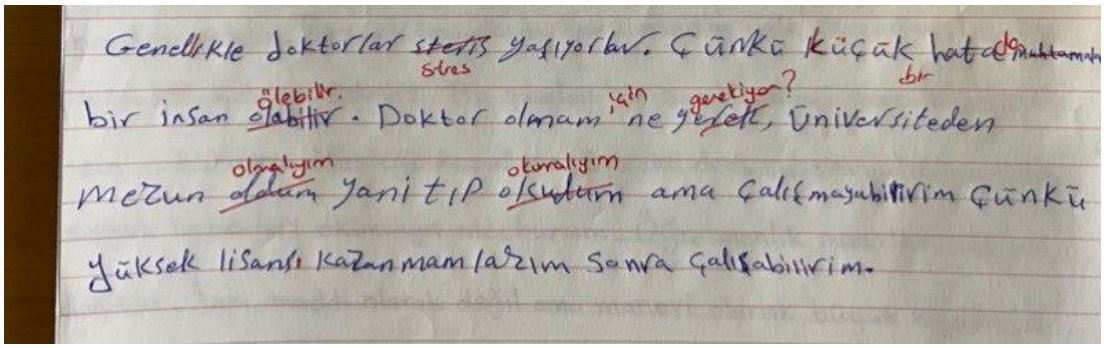
/ Konular değişiyor ama sen cümleyi bitirmiyorsun.
Nokta (.) koy ve başka cümleyle devam et.

50 yoksa 100 yıl kadar önce dünyamızı bundan çok farklı. O zaman insanı en önemli şey oldu, güçlü, fiziksel enerji ve birkaç basit makineleri kullandık. Hayat devam ediyor her şey daha modern olmakta.

~~İşlik~~ ofislerde binalarda- sokaklarda ~~her yerler da~~
→ Mühendisler
çalışabilir. ~~ama~~ Peki, neden bu mesleği seçtim? Çünkü bu
meslek çok önemli ~~hayatımızda~~ hayatımızda çok önemli. Dünyada tüm insanların
mühendislik ihtiyaç var ama maaşlar deneyime olup
mühendislere ihtiyacı vardır. Ama maaşlar deneyime göre olup
~~Yani~~ yeni mezunların maaşı 3000-7000 arası ~~ama~~ ~~müh~~
uzman mühendislerin maaşları ise başlar.
~~lik uz~~ mühendislikte maaşları 20.000'den ~~başlıyor~~ Çünkü ~~mühne-~~
mühendislikte maaşlar mühendisin tecrübesine dayanmaktadır.

Genellikle doktorlar ~~stresli~~ stres yaşıyorlar. Çünkü küçük hata da bir
bir insan ölebilir. Doktor olmam için ne gerekiyor? Üniversiteden
mezun ~~oldum~~ olmalıyım yani tıp okumalıyım ama çalışmayabilirim çünkü
yüksek lisansı kazanmamlazım sonra çalışabilirim.